

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก

จังหวัดนครพนม

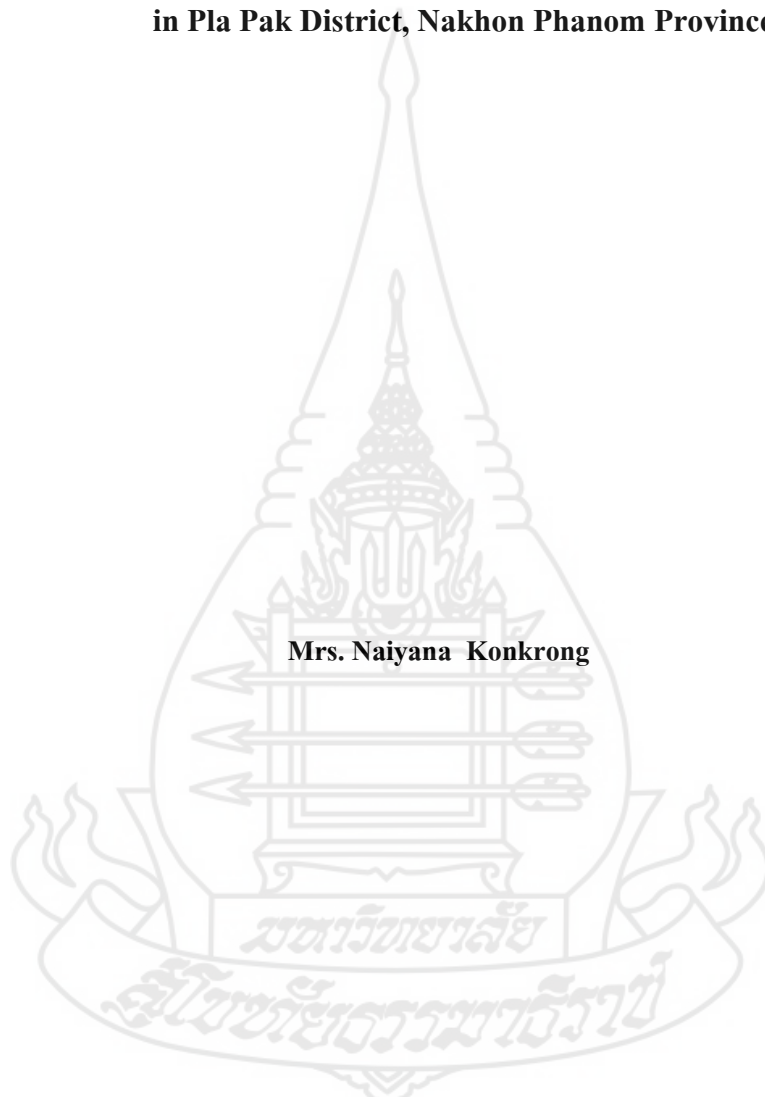


นางนัยนา คนครอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2564

**Guidelines for Operational Development of Community Enterprise
in Pla Pak District, Nakhon Phanom Province**



Mrs. Naiyana Konkrong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก
จังหวัดนครพนม

ชื่อและนามสกุล นางนัยนา คนครอง

วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2565

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์



ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.อภิชาติ พงษ์ศรีหุลชัย)



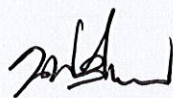
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)



กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์)



ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

๘
๓๒-๑๗๖

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ผู้วิจัย นางนัยนา คนครอง รหัสนักศึกษา 2639001326

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนาฏ ครุฑเมือง แสนเสริม (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรายุ สราญรัมย์
ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 3) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ 4) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ที่มีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในปี พ.ศ. 2565 อยู่ในระดับปานกลาง และในระดับปรับปรุงจำนวน 1,671 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาน ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย พบว่า 1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 59.3 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.96 ปี ร้อยละ 57.1 จบการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 79.1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 49.5 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 16.1 มีเหตุผลในการเข้าร่วมกลุ่ม คือ ต้องการหารายได้เสริม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก เฉลี่ย 8.40 ปี มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม เฉลี่ย 6.15 ครั้งต่อปี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลอยู่ในระดับมาก สื่อกลุ่มและสื่อออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง สื่อมวลชนอยู่ในระดับน้อย และจากสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 68.1 มีผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่มเป็นการผลิตพืช สัตว์ และปัจจัยการผลิต ร้อยละ 22.2 จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดท้องถิ่น มีรายได้จากค่าแรงงาน เฉลี่ย 212.85 บาทต่อวัน ได้รับเงินปันผล เฉลี่ย 1,139.33 บาทต่อปี และมีรายได้อื่นๆจากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 37,676.92 บาทต่อปี และร้อยละ 30.4 มีแหล่งเงินทุนจากการระดมทุนจากสมาชิก 2) การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) สมาชิกมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงินอยู่ในระดับมาก และปัญหาด้านการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง 4) สมาชิกมีความต้องการแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยต้องการด้านการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด และต้องการด้านการบริหารจัดการด้านการผลิต และด้านการตลาด อยู่ในระดับมากตามลำดับ

คำสำคัญ แนวทางพัฒนา การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน

Thesis title: Guidelines for Operational Development of Community Enterprise in Pla Pak District, Nakhon Phanom Province

Researcher: Mrs. Naiyana Konkong; **ID:** 2639001326;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm, Associate Professor;
(2) Dr. Ponsaran Saranrom, Assistant Professor; **Academic year:** 2021

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal, social, and economic conditions of the community enterprise members 2) the operations of the community enterprise members 3) problems about the operation of the community enterprise members and 4) the development guidelines in the operation of the community enterprise members in Pla Pak district, Nakhon Phanom province.

This research was survey research. The population of the study was 1,671 members of the community enterprises in Pla Pak district, Nakhon Phanom province who had gone through community enterprise potential evaluation at a moderate level and at a modification level in year 2022. The sample size of 182 people was determined by using the Taro Yamane formula with a marginal error value of 0.07. A simple random sampling method was used. Data collected from interviews were analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking.

The results of the research showed that 1) The average age of the community enterprise members was 55.96 years old and 59.3% of them were male. 57.1% completed primary school education, 79.1% held no social status, 49.5% had a position in the community enterprise group as members, and 16.1% wanted to receive an extra income as part of the reason to join the group. The average membership time was 8.40 years, and the average activity participation frequency was 6.15 times per year. They received news and information from personal media at the high level, For group media and online media were at the moderate level, for mass media was at the low level, and for publication media was at the lowest level. 68.1% of them grew plants and raise animals. 22.2% distributed products in the local market. The average income from wages was 212.85 baht per day, and the average dividend received was 1,139.33 baht per year. The average income from other sources as a participant in the community enterprise was 37,676.92 baht per year. 30.4% had a funding source from members' crowd-funding; 2) The operation of members of community enterprise, overall, was at a moderate level. 3) Members encountered problems with the operations, overall, at a high level with problems with production, management, and finance at a high level while problems regarding marketing were at a moderate level. 4) Members needed the development guidelines for operations at various aspects, overall, at a high level. Regarding the financial need, it was at the highest level. The management, production, and marketing needs were at a high level respectively.

Keywords: Development guideline, Operations, Community enterprise

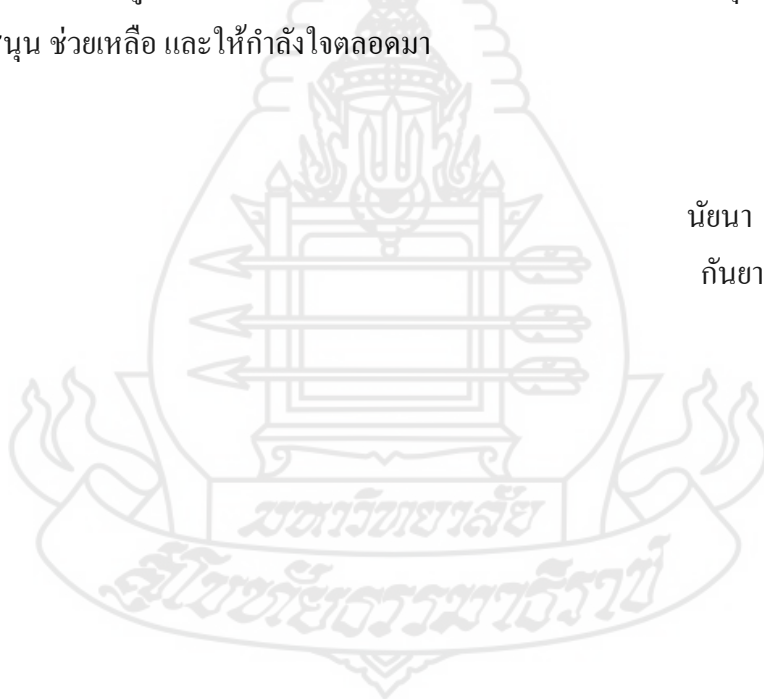
กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรายุ สรานุกรมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อภิชาติ พงษ์ศรีหุศลชัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ทุกท่าน ที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

นัยนา คนครอง

กันยายน 2565



สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน.....	6
พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548.....	15
การดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน.....	19
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน.....	29
การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม.....	44
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	64
ประชากร.....	64
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การวิเคราะห์ข้อมูล	74

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	76
ตอนที่ 2 การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	88
ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	95
ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	104
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	113
สรุปการวิจัย	113
อภิปรายผล	118
ข้อเสนอแนะ	141
บรรณานุกรม	146
ภาคผนวก.....	152
ก แบบสัมภาษณ์.....	153
ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	168
ค แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ และผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์ กับวัตถุประสงค์.....	170
ง ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์.....	193
ประวัติผู้วิจัย.....	199

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม.....	45
ตารางที่ 2.2	แสดงรายงานจำนวนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติ การจดทะเบียนแล้ว อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม.....	46
ตารางที่ 2.3	แสดงรายงานการต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม.....	47
ตารางที่ 2.4	แสดงผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน.....	48
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามสัดส่วนในแต่ละกลุ่มที่ ทำการศึกษา.....	65
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลสภาพส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	76
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลสภาพทางสังคม.....	78
ตารางที่ 4.3	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน.....	81
ตารางที่ 4.4	ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ.....	85
ตารางที่ 4.5	การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	88
ตารางที่ 4.6	สรุปการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม.....	95
ตารางที่ 4.7	ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	96
ตารางที่ 4.8	สรุปภาพรวมปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	103
ตารางที่ 4.9	แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	104
ตารางที่ 4.10	สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม.....	111
ตารางที่ 5.1	สรุปข้อค้นพบที่สำคัญและประเด็นการอภิปรายผล.....	132

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 แนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ของกรมส่งเสริมการเกษตร	43
ภาพที่ 4.1 สรุปผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัด นครพนม.....	112
ภาพที่ 5.1 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม.....	144



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมา ชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบกิจการในระดับรากหญ้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็ก และยังประสบปัญหา คือ ยังไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ หรือได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐแต่ไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง ภารกิจหลักอย่างหนึ่งของรัฐบาล คือการส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน ที่ผ่านมารัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายส่งเสริมให้คนในชุมชนรวมตัวกันนำความรู้ ประกอบกิจการร่วมกันของคนในชุมชน โดยอาศัยทรัพยากร แรงงาน ภูมิปัญญา และทุนในท้องถิ่น มาผลิตเป็นสินค้าหรือบริการ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน เพิ่มมูลค่าทรัพยากร ให้ตรงกับความต้องการของตลาด สามารถสร้างรายได้และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชนในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน กฎหมายดังกล่าวมีชื่อว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548” (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562, น. 1)

การดำเนินงานตาม “พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548” เป็นหนึ่งในภารกิจหลักที่กรมส่งเสริมการเกษตรต้องดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ (1) การรับรองสถานภาพวิสาหกิจชุมชน (การจดทะเบียน) (2) การดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (3) การส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนากิจการของวิสาหกิจชุมชน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 2562, น. 1) และมีหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ จัดทำแผนการพัฒนาและส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน จัดให้มีข้อมูลสถิติวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน จัดอบรม และให้ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชน เกี่ยวกับการประกอบการ การบริหารจัดการธุรกิจ ให้แก่วิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (กรมส่งเสริมการเกษตร 2562, น. 12)

การดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของสำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม พบว่ามีวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 113 แห่ง มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 2,393 ราย โดยจำแนกตามประเภทกิจการด้านการผลิตสินค้า ได้แก่ การผลิตพืช จำนวน 39 แห่ง การผลิตปศุสัตว์ จำนวน 46 แห่ง การผลิตประมง จำนวน 4 แห่ง การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 10 แห่ง ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้า จำนวน 7 แห่ง ผลิตภัณฑ์สมุนไพร จำนวน 5 แห่ง การผลิตปัจจัยการผลิต 6 แห่ง และการให้บริการ ได้แก่ ออมทรัพย์ชุมชน จำนวน 6 แห่ง และร้านค้าชุมชน จำนวน 2 แห่ง ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ปรากฏว่า มีวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดี จำนวน 21 แห่ง ระดับปานกลาง จำนวน 52 แห่ง และระดับปรับปรุง จำนวน 40 แห่ง ผลจากการประเมินพบว่าวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอปลาปาก มีปัญหาอันเกิดจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อาทิเช่น ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด และด้านการเงิน และยังขาดความรู้ในการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน การดำเนินกิจการไม่ต่อเนื่อง จนในที่สุดก็ต้องยกเลิกวิสาหกิจชุมชนไป จากข้อมูลการยกเลิกเพิกถอนทะเบียนวิสาหกิจชุมชนในวันที่ 1-30 มกราคม 2565 มีการยกเลิก เพิกถอน จำนวน 32 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มกราคม 2565) ซึ่งมีจำนวนยกเลิกเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ว่าการดำเนินวิสาหกิจชุมชน ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 2565)

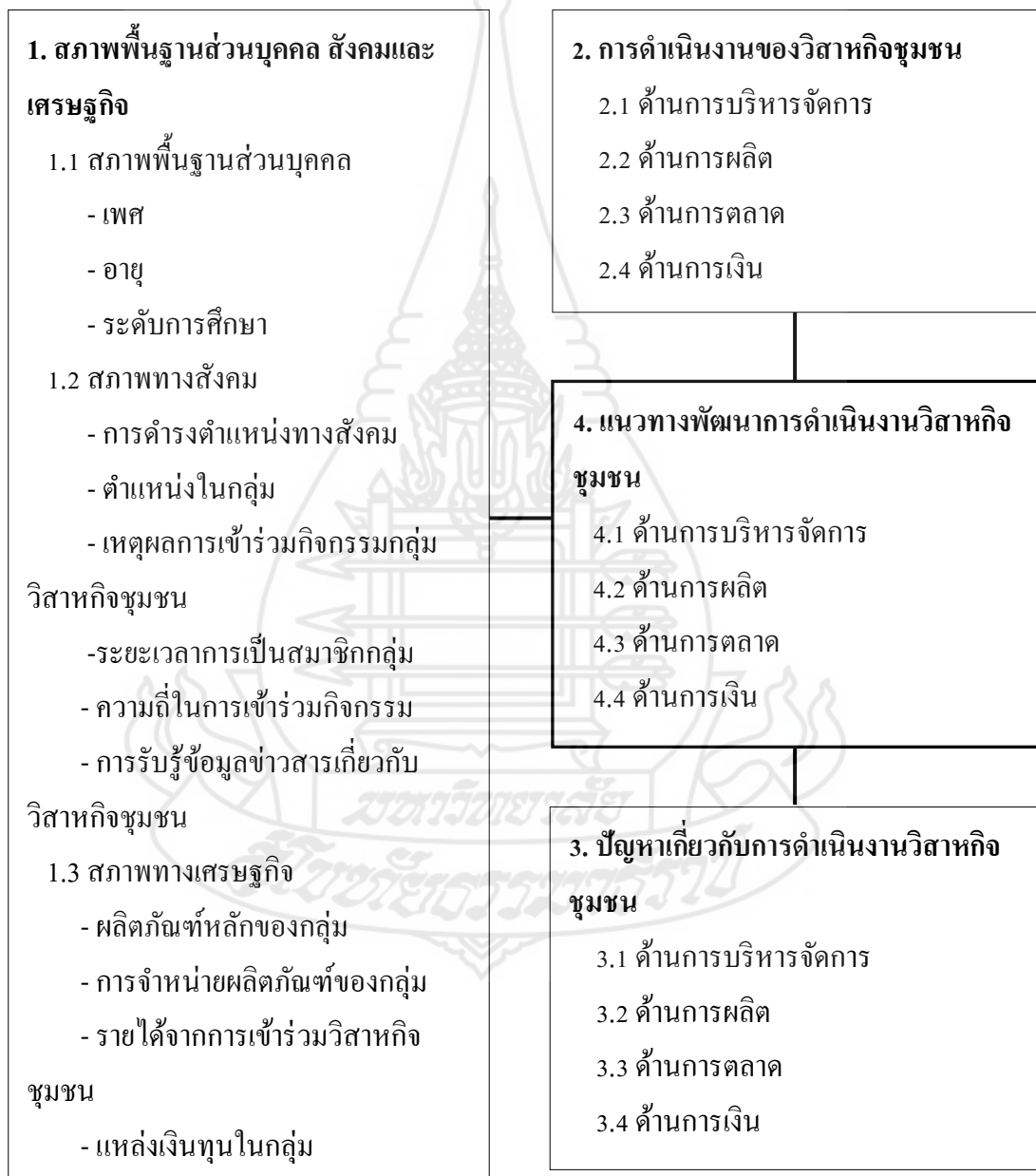
ดังนั้น จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีการพัฒนาจากระดับปรับปรุงขึ้นมาอยู่ในระดับปานกลาง และระดับปานกลางขึ้นมาอยู่ในระดับดี จึงมีความสำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม เพื่อทราบสภาพการดำเนินงานและปัญหาที่แท้จริง และแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนทำให้สามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 2.4 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม โดยผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ที่ได้รออนุมัติจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2564 – สิงหาคม 2565 เก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือน พฤษภาคม 2565 – กรกฎาคม 2565

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 วิสาหกิจชุมชน หมายถึง วิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ที่ได้รับอนุมัติการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ตั้งแต่ปี 2548 จนถึงวันที่ 30 มกราคม 2565 ผ่านการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง และระดับปรับปรุง

5.2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน หมายถึง สมาชิกทั้งหมดของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

5.3 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน

5.4 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง สิ่งที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน คิดว่าเป็นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน

5.5 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน

5.6 ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการบริหารคณะกรรมการ สมาชิก การบริหารจัดการโดยการสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง การสร้างเครือข่าย และการจัดหาและบริหารวัสดุ

5.7 ด้านการผลิต หมายถึง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับกระบวนการผลิต การจัดการผลผลิต และการติดตามและควบคุมการผลิต

5.8 ด้านการตลาด หมายถึง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด

5.9 ด้านการเงิน หมายถึง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการระดมทุน ทรัพย์สินของวิสาหกิจชุมชน เงินทุนหมุนเวียน การจัดทำระบบบัญชี และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม มีดังนี้

6.1 วิสาหกิจชุมชน สามารถนำข้อมูลหรือผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งในด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงิน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีสามารถดำเนินกิจการได้อย่างยั่งยืน

6.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สามารถนำปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไปใช้ในการจัดทำแผนในการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ เพื่อลดอัตราการยกเลิกกิจการวิสาหกิจชุมชน และมีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.3 ด้านเชิงนโยบาย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายในด้านการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในระดับอำเภอ และนำไปเป็นข้อมูลเข้าสู่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับจังหวัดต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทบทวรรณกรรม และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
2. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548
3. การดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน
4. แนวทางการส่งเสริมการเกษตรกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
5. การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ความหมายของวิสาหกิจชุมชน ความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชน องค์ประกอบและประเภทของวิสาหกิจชุมชน เป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน รูปแบบของกิจการวิสาหกิจชุมชน ประเภทของวิสาหกิจชุมชน และประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น. 6) ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการหรือกิจการของชุมชน ที่กลุ่มคนในชุมชนเป็นเจ้าของ และร่วมกันดำเนินการ โดยการใช้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม และความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการผลิตสินค้าหรือบริการตอบสนอง การพึ่งตนเองและการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวชุมชน และระหว่างชุมชน ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกลุ่มคนหรือคณะบุคคลที่ดำเนินการ อาจเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้

จินตนา กาญจนวิสุทธิ (2559, น. 4) ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการของคนในชุมชน โดยอาศัยทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ผสมผสานกับเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าหรือบริการและอื่น ๆ เพื่อการพึ่งพาตนเอง และสร้างรายได้ของคนในชุมชน ด้านการจัดการทุนได้อย่างเสรี

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548, น. 2) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ในมาตราที่ 3 ว่าวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล (2545, น. 38) ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการโดยชุมชน ที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ทั้งด้านการผลิต การค้า การเงิน และใช้ปัจจัยการผลิตให้เกิดผลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ คือการสร้างรายได้และอาชีพ ทางด้านสังคม คือการสร้างให้ครอบครัวและชุมชนร่วมกัน คิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบ โดยผ่านกระบวนการประกอบการของชุมชน ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง เพื่อที่จะให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมส่วนอื่น ๆ ได้ต่อยอดบนฐานที่เข้มแข็งนี้ได้

วิจิต นันทสุวรรณ (2544, น. 23) ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการที่รวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และการเรียนรู้ของชุมชน วิสาหกิจชุมชนมิได้มีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียวแต่รวมถึงกำไรทางสังคม ซึ่งได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคม วิสาหกิจชุมชนจึงมีความหมายครอบคลุมกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตร เพื่อการพึ่งพาตนเองและเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน

2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องคั้นเพื่อสุขภาพ ไม้พื้บ้าน การแปรรูปพืชผักผลไม้พื้บ้านรูปแบบต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้บ้าน แหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น

3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองขององค์กรชุมชนและ
เครือข่ายองค์กรชุมชน เช่น น้ำปลา ปู๋ย เครื่องมือ เครื่องใช้ อาหารและยาสมุนไพร เป็นต้น

4) การพัฒนาระบบตลาด การบริการและสวัสดิการชุมชน เช่น ร้านค้าชุมชน
ลานค้า (ตลาด) ชุมชน ศูนย์สุขภาพพื้นบ้าน เป็นต้น

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการของ
คนในชุมชน โดยใช้ทุนทั้งแรงงาน เงินทุน ภูมิปัญญา และทรัพยากรที่มีอยู่ ในชุมชนในการผลิต
สินค้าและบริการ เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์
ยึดหลักการดำเนินงานของเศรษฐกิจพอเพียงและการพึ่งตนเองเป็นหลัก เกิดเป็นกิจการที่สร้าง
รายได้ แก่สมาชิก ครอบครัวสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน
และประเทศชาติต่อไป

1.2 ความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ (2552, น. 3) อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนเกิดกับคนจนคนย้ายถิ่นซึ่งต้อง
คิดใหม่ทำใหม่และพยายามแสวงหาทางรอด ตัวอย่างที่เห็นได้ในต่างประเทศ ได้แก่ อิตาลี มี
วิสาหกิจเกิดขึ้นมากมายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งส่งผลให้มีความคิดริเริ่มในครอบครัวและ
ชุมชนชนบทเป็นส่วนใหญ่ที่นั่นมีแรงงานมากเพราะอิตาลียังมีครอบครัวใหญ่ลูกหลานมากชุมชนมี
แรงงานมาก วัตถุประสงค์ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาก็มีมากเพราะคนอิตาลีเยนมีสายเลือดศิลปินจึงมีความคิด
สร้างสรรค์ทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อย่างมากมายและมีรูปแบบที่สวยงามยังมีการแข่งขันยังมีนวัตกรรม
ใหม่ ๆ ออกมา วิสาหกิจของอิตาลีจึงเป็นรากฐานของเศรษฐกิจอิตาลี และเป็นต้นแบบของการปรับ
ระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ตั้งแต่ตุรกี กรีซ สเปน โปรตุเกส
และประเทศในแถบแอฟริกาเหนือจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของธรรมรัฐ (Good Governance)
ซึ่งหมายถึงการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พบว่ามีความยั่งยืนกว่า
คุ้มค่ากว่าและเสี่ยงน้อยกว่าสำหรับประเทศไทยพบว่ามีศักยภาพสูงมากที่จะพัฒนาเป็นวิสาหกิจ
ชุมชนเพราะมีคนมีความรู้ ทรัพยากรมากพอ แต่ขาดการเรียนรู้การจัดการจึงขาดพลังที่จะทำให้
ศักยภาพทั้งสามก่อเกิดเป็นวิสาหกิจชุมชนขึ้นมา ช่วงเวลาที่ผ่านมาจึงพบแต่ “อุตสาหกรรมชุมชน”
ซึ่งเน้นกระบวนการผลิต การแปรรูป และ “ธุรกิจชุมชน” ซึ่งเน้นการบริหารจัดการ อย่างไรก็ตาม
ปัจจุบันปรากฏการณ์ทั่วโลกเริ่มให้ความสำคัญกับคำว่า “วิสาหกิจ” มากขึ้น

วิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน คือ ช่องทางสร้างรายได้ของ
ประชาชนโดยมีหลักคิดที่จะเปลี่ยนมุมมองของคนในสังคมจากการที่จะมุ่งหาเงินมาชำระหนี้เพียง
อย่างเดียวให้หันมาคิดใหม่มองสิ่งที่ตนมีอยู่ คือ ทรัพย์ที่มีราคาและสามารถนำมาใช้เพิ่มรายได้ให้กับ
ตนเองได้หากรู้จักจัดการกับสินทรัพย์นั้นอย่างชาญฉลาดแล้วสำหรับความคาดหวังของรัฐบาลต่อ

วิสาหกิจชุมชนคือคนในชุมชนมองเห็นสินทรัพย์ของตนเองและชุมชนมีความสามารถทำให้มีค่าเพิ่มขึ้นและนำมาเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับชุมชน นอกจากนี้ได้กล่าวว่า สินทรัพย์ของประชาชนไม่ได้หมายถึงเฉพาะเงินทองแต่หมายถึงความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ทักษะ ฝีมือ ธรรมชาติของชุมชนความสามัคคี วิถีชีวิต วัสดุตามธรรมชาติ พืชผลทางการเกษตรซึ่งรัฐบาลเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานและเป็นทุนทางสังคม

สรุปความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชน เป็นการเริ่มต้นจากการก่อเกิดวิสาหกิจชุมชนของอิตาลี ซึ่งต่อมากลายเป็นต้นแบบระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ตั้งแต่ตุรกี กรีซ สเปน โปรตุเกส และประเทศในแถบแอฟริกาเหนือ จนแพร่หลายไปทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย เป็นการพัฒนาชุมชนในระดับพื้นฐานคือระดับครอบครัวเป็นการลดรายจ่ายระดับชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง จึงมีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนรวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป

1.3 องค์ประกอบและประเภทของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ (2548, น.40) อธิบายว่าวิสาหกิจชุมชนต้องมียุทธศาสตร์ที่เกิดจากการเชื่อมโยงกลุ่มกิจกรรมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ 4 กลุ่ม ดังนี้

1.3.1 การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชน

1.3.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ไวน์ผลไม้พื้นบ้าน การแปรรูปพืชผักผลไม้พื้นบ้าน รูปแบบต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร แหล่งท่องเที่ยวผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมพื้นบ้าน พิพิธภัณฑสถานชุมชน เป็นต้น

1.3.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ อาหาร และยาสมุนไพร เป็นต้น

1.3.4 การพัฒนาระบบตลาดการบริการและสวัสดิการชุมชน เช่น ร้านค้าชุมชน ลานค้า (ตลาด) ชุมชนศูนย์สุขภาพพื้นบ้าน เป็นต้น

ภายใต้องค์ประกอบทั้ง 4 อย่างนี้จะต้องมีลักษณะการดำเนินงานที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือตัวของชาวบ้านเอง มีการบริหารจัดการทุนและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อลดรายจ่ายและเกิดรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ต้องรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชน และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

1.4 เป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน

วิชิต นันทสุวรรณ (2544, น.24) อธิบายว่า เมื่อองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชนพัฒนากิจกรรมแล้ว จะมีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบทำให้เกิด “ระบบวิสาหกิจชุมชน” ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อ

1.4.1 สนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน แก่จุดอ่อนเสริมจุดแข็งให้ชุมชน ใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

1.4.2 สร้างกระบวนการเรียนรู้และระบบการพัฒนา เพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนที่ครอบคลุมการจัดการทุกด้านให้มีระบบการจัดการ การผลิต การแปรรูป การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การตลาด การจัดสวัสดิการชุมชน ซึ่งดำเนินการ โดยองค์กรชุมชนในการวางแผน ดำเนินการ และประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน

1.4.3 พัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ที่มีอิสระ พึ่งตนเองได้ มีระบบการจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน มีต้นทุนการจัดการต่ำ และเป็นสถาบันทางสังคมที่ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยได้

1.4.4 พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน ที่กระจายการพัฒนาไปสู่ทุกส่วนของชุมชน ไม่ใช่ระบบที่ให้โอกาสกับผู้ที่เหนือกว่าทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง

1.5 ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น. 7-9) วิสาหกิจชุมชน เป็นการประกอบการในโลกปัจจุบันที่ไม่ชัดเจนกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในขณะเดียวกันก็มีจุดยืนอยู่บนแนวคิดโลกาภิวัตน์ (Glocalization) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ครอบคลุมเชื่อมโยง ในกรอบใหญ่ และหาแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับท้องถิ่น และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การทำกิจการวิสาหกิจชุมชนจึงอาศัยหลักการบูรณาการผสานองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับองค์ความรู้สมัยใหม่ ผสมกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรและผลผลิตที่มีในชุมชนเพื่อสร้าง รายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน ระหว่างชุมชนตามแนวทางของเศรษฐกิจแบบพอเพียง วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นการประกอบการของชุมชนที่มีแนวคิดแนวปฏิบัติเป้าหมายและลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้

1.5.1 การสร้างความหลากหลายของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและทุนในชุมชน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชน และระหว่างชุมชนตามแนวทางของเศรษฐกิจแบบพอเพียง จึงมีหลักคิดที่สำคัญ คือ การสร้างความ

หลากหลายผลผลิตหรือ ผลิตภัณฑ์บนฐานทรัพยากรและทุนในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดผลในเชิงบวกที่สำคัญยิ่งอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1) ทำให้เกิดผลผลิตที่หลากหลายเพื่อการกิน การใช้ภายในครอบครัวและซื้อขายกันภายในชุมชน เพื่อให้ครอบครัวและชุมชนพึ่งตนเองได้และหากเป็นผลผลิตที่สามารถทดแทนการซื้อหาจากภายนอก จะนำไปสู่การลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้เกิด “วงจรถุนชุมชน” ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความสะดวกให้กับเศรษฐกิจชุมชน

2) การทำกิจกรรมที่หลากหลายเป็นแนวทางหนึ่งของการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) กล่าวคือ เมื่อกิจกรรมหนึ่งไม่ประสบความสำเร็จ แต่ยังมีกิจกรรมอื่นอีกหลายกิจกรรม คอยค้ำจุนให้ชุมชนยังอยู่ได้ซึ่งตรงกับหลักของการสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ตามแนวทางของเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.5.2 การใช้ความคิดสร้างสรรค์สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตและทรัพยากรชุมชน วิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการในการสร้างคุณค่าและมูลค่าจากผลผลิตและทรัพยากรในชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นการประกอบกิจการที่ให้ความสำคัญกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) สร้างสิ่งใหม่ ๆ (นวัตกรรม : Innovation) ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (Local Identity) และสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) จากผลผลิตและทรัพยากรชุมชน ซึ่งทำให้เกิดผลในเชิงบวกที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1) เป็นโอกาสดีในการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ทรงคุณค่าในอดีต และนำมาประยุกต์ให้เข้าสมัย เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (Local Identity) ตอบสนอง ความต้องการของตลาดทุกระดับ รวมทั้งการส่งออก

2) เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตส่วนเกินและทรัพยากรชุมชน ซึ่งมีอยู่จำกัดอันเป็นผลมาจากการใช้ไปอย่างมากมายในอดีต

3) การใช้ความคิดสร้างสรรค์จะนำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ (นวัตกรรม : innovation) ที่ไม่ซ้ำแบบใคร (Unique) หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) รวมทั้งสามารถสร้างความต่างของผลิตภัณฑ์ (Product differentiation) เพื่อตลาดภายนอกและการส่งออก

1.5.3 มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ วิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการทางเศรษฐกิจของชุมชนที่ผสมผสานกับกระบวนการทางสังคม จึงต้อง มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในเชิงธุรกิจพร้อมกับการจัดการผลประโยชน์ให้กับสมาชิกในชุมชนซึ่งสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายเป็นพี่ เป็นน้อง ด้วยเหตุผลที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1) วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจจึงต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบในเชิงธุรกิจ ทั้งด้านการตลาด การผลิต การบริหารบุคคล การเงินการบัญชีและต้องมีแผนปฏิบัติการที่ตีบริหารจัดการด้วย ความโปร่งใส ตรวจสอบได้เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ มีความสม่ำเสมอ เป็นที่เชื่อถือของผู้บริโภคทุกระดับ ซึ่งจะส่งผลให้กิจการพัฒนาและเติบโตอย่างมั่นคง

2) วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการที่คนในชุมชนจะต้องผนึกพลังกันเพื่อ “ร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทุน ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมกันเป็นเจ้าของ” เพราะทำคนเดียวอาจทำไม่ได้ไม่ดีต้องทำ ร่วมกันเพราะ แต่ละคนมีความรู้ความสามารถกันคนละด้าน เมื่อมาร่วมกันทำ จึงต้องมีระบบของการบริหารจัดการและ แบ่งบทบาทความรับผิดชอบกันตามความถนัดของสมาชิกแต่ละคน

3) ต้องมีสวัสดิการคืนสู่ชุมชน

1.5.4 เป็นกระบวนการสร้างคนควบคู่การพัฒนากิจการและรองรับด้วยการจัดการ

ที่ดี วิสาหกิจชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจวิสาหกิจชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ เพื่อนำไปสู่การปรับวิธีคิดวิธีปฏิบัติและวิธีการจัดการซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพ ความพร้อม และ สภาพความเป็นจริงของชุมชน วิสาหกิจชุมชน จึงเป็นกระบวนการสร้างคนพร้อมกับการพัฒนากิจการที่มีระบบการจัดการที่รองรับด้วยเหตุผลอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1) กระบวนการเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนเริ่มด้วยการเรียนรู้เพื่อรู้จักตัวเอง รู้ว่าตัวเองมีความรู้ และศักยภาพแค่ไหน และในขณะที่เดียวกันก็ต้องเรียนรู้ความเป็นไปของโลกภายนอก ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลาเนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ การรู้จักตัวเองและรู้จักโลกภายนอก จะนำไปสู่การปรับวิธีคิด และการกำหนดทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

2) วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการที่ทำบนฐานความรู้ก็ต้องเรียนรู้ก่อนลงมือทำ หรือทำในสิ่ง ที่รู้แล้ว และระหว่างที่ทำได้จะต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันความผิดพลาด

3) วิสาหกิจชุมชนต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากกิจการขนาดเล็กสำหรับบริโภคในครอบครัวและภายในชุมชน แล้วจึงค่อยขยายเป็นกิจการที่ใหญ่ขึ้น เพื่อตอบสนองตลาดภายนอกจนถึง ระดับประเทศและการส่งออก การทำกิจการขนาดเล็กถือเป็น การเรียนรู้ฝึกฝนให้มีทักษะและประสบการณ์ เพื่อที่จะทำกิจการที่ใหญ่ขึ้นแต่มีความผิดพลาดน้อยที่สุดด้วยแนวคิดและเป้าหมายที่กล่าวไว้ข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่าลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน ที่ทำให้มีความแตกต่างจากกิจการชุมชนในลักษณะอื่น ประกอบด้วย

(1) เป็นกิจการซึ่งคนในชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการคนนอกชุมชนอาจมีส่วนร่วมได้แต่ไม่ใช่ คนกลุ่มใหญ่ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ

(2) ใช้ทุน ความรู้แรงงาน และวัตถุดิบในชุมชนเป็นหลัก และดำเนินการ อยู่ภายในชุมชน

(3) มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานและต่อยอดด้วยภูมิปัญญาสากลหรือ เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อประยุกต์ให้เข้าสมัยแต่ยังคงมีเอกลักษณ์ถิ่น

(4) ใช้ความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์สร้างมูลค่าเพิ่ม (Value added) จาก ผลผลิตและทรัพยากรชุมชน

(5) กิจกรรมที่ดำเนินการมีความหลากหลาย เชื่อมโยง เกื้อกูลกัน และ ตอบสนองการพึ่งตนเอง ของชุมชน

(6) ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

(7) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ และการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย รูปแบบของกิจการวิสาหกิจชุมชน

1.6 รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น. 9-10) วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ เกี่ยวข้องกับอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่ มีรูปแบบที่หลากหลาย แต่เชื่อมโยงและเกื้อกูลกันไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมในการผลิตสินค้าและ กิจกรรมด้านบริการ ดังนี้

1.6.1 การผลิตสินค้า

1) การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เป็นการแปรรูป หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นอาชีพหลัก ของคนในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่า ให้กับผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ ในกลุ่มคนที่มีอาชีพ ทำนา หรือกลุ่มคนที่เป็นเครือข่ายกับชาวนาการทำผลไม้แปรรูปในกลุ่มคนที่เป็นชาวสวนผลไม้ หรือกลุ่มคนที่เป็นเครือข่ายกับชาวสวนผลไม้ เป็นต้น ฯลฯ

2) การทำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อการ พึ่งตนเอง หรือเพิ่มรายได้ เช่น การทำยาสมุนไพร เครื่องดื่มสมุนไพร เครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของ สมุนไพร หรือการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น การทอผ้าไหมลายพื้นเมืองย้อมสีธรรมชาติ ฯลฯ

3) การทำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ทดแทนการซื้อจากภายนอก เพื่อลดรายจ่ายและ ตอบสนอง การพึ่งตนเองของชุมชน เช่น ปู่ยอินทรีย์เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร น้ำดื่ม สบู่ แชมพู น้ำยาล้างจาน ฯลฯ

1.6.2 กิจกรรมด้านบริการ เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกและ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับสมาชิก และชุมชน กิจกรรมด้านบริการจึงมีได้หลายรูปแบบ เช่น

- 1) การบริการด้านการเงินและการสะสมทุน เช่น ออมทรัพย์ธนาคารชุมชน
- 2) การบริการด้านการตลาด เช่น ร้านค้าชุมชน บัณฑิตน้ำมันชุมชน ตลาดนัดชุมชน
- 3) การบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ท่องเที่ยวเชิงชุมชน โฮมสเตย์สถาปัตยกรรมไทย
- 4) การบริการที่เป็นการสร้างรายได้การอำนวยความสะดวก หรือแก้ปัญหาให้กับอาชีพหลัก เช่น ลานเทพาลัย การรวบรวมและปรับปรุงคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร การบริการซ่อมเครื่องจักรกล การเกษตร

1.7 ประเภทของกิจการวิสาหกิจชุมชน

วิจิต นันทสุวรรณ (2544, น.25) กิจการวิสาหกิจชุมชนแม้จะมีหลากหลายรูปแบบแต่จัดแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ขึ้นกับวัตถุประสงค์ ระดับกิจการ และตลาดที่เป็นเป้าหมาย ได้แก่

1.7.1 วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นกิจการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกิน ใช้อื้อขายกันภายในชุมชนหรือระหว่าง ชุมชน หรือมุ่งเพียงตลาดท้องถิ่น เป็นกิจการที่ทำด้วยเทคนิควิธีการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน แต่ต้องถูกหลักสุขอนามัย เช่น เครื่องแกง น้ำดื่ม น้ำยาล้างจาน แชมพูสมุนไพร บัญหมักชีวภาพ ข้าวกล้องจากโรงสีชุมชน เป็นต้น เป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน คือ การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และเพื่อให้คนในชุมชนมี สินค้าที่ดีสำหรับอุปโภค บริโภค

1.7.2 วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นกิจการที่พัฒนาต่อเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ใช้ความรู้ ประสบการณ์ เทคโนโลยีที่สูงขึ้น มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและด้วยรูปแบบที่ทันสมัย กิจการที่ต้องมี การควบคุมคุณภาพทุกขั้นตอน ได้รับการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานสากล และควรคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ถิ่นเพื่อ บอกกล่าวความเป็นมาที่น่าสนใจอันเป็นจุดขายที่สำคัญเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า คือ ตลาดใหญ่ภายนอก หรือตลาดแข่งขันทั้งระดับในประเทศจนถึงการส่งออกไปต่างประเทศ เช่น ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ชนิดต่าง ๆ ที่เกิดจากกระบวนการวิสาหกิจชุมชน

1.8 ประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น. 3) ได้กล่าวไว้ว่าประโยชน์จากการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

1.8.1 เกิดการรวมตัวของคนในชุมชนเพื่อประกอบกิจการในระดับชุมชนเป็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน “ที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย”

1.8.2 ได้รับการประเมินศักยภาพ ทำให้ทราบระดับความเข้มแข็งและความต้องการที่แท้จริง สามารถนำมาวางแผนพัฒนาตนเองได้ตามความพร้อมของตน

1.8.3 สามารถขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุน ตามวิธีการที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ได้ประกาศ กำหนด (พ.ร.บ. มาตรา 25)

1.8.4 สามารถมีสิทธิได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุน ในการพัฒนากิจการตาม มาตรการที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

จึงสรุปประโยชน์จากการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนได้ว่า เพื่อนำไปสู่ระบบ เศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาเพื่อการแข่งขันทาง การค้าในอนาคตต่อไป

กล่าวโดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นการประกอบกิจการของคนใน ชุมชน โดยใช้ทุนทั้งแรงงาน เงินทุน ภูมิปัญญา และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนในการผลิตสินค้า และบริการ เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ยึด หลักการดำเนินงานของเศรษฐกิจพอเพียงและการพึ่งตนเองเป็นหลัก เกิดเป็นกิจการที่สร้างรายได้ แก่สมาชิก ครอบครัวสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ 1) การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากทรัพยากรและภูมิปัญญา 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4) การพัฒนาระบบตลาด โดยมีเป้าหมายเพื่อ สนับสนุนการเรียนรู้ สร้างกระบวนการเรียนรู้พัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาระบบ เศรษฐกิจชุมชน ซึ่งมีการผลิตสินค้า และบริการ โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการ กำหนดประเด็นศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ตอนที่ 2 การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีในส่วนของประเด็นการ ดำเนินงานตามแนวทางของวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก เพื่อนำไปสู่การวางแนวทางการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชน

2. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ประกอบด้วย ความเป็นมาและ เจตนารมณ์ สารสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และเครือข่าย วิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความเป็นมาและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

เสรี พงศ์พิศ (2552, น.5) กล่าวว่าชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจในระดับ รากหญ้าอยู่มากมายซึ่งเป็นธุรกิจที่ยังมีขนาดไม่ถึงระดับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise : SME) หรือสหกรณ์ แต่เป็นธุรกิจที่สามารถช่วยเหลือเศรษฐกิจของประเทศไทย

ได้ในระดับหนึ่ง ธุรกิจในระดับนี้ยังมีปัญหาที่ประสบอยู่ คือไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือเอกชนอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับการสนับสนุนจากภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มเป้าหมายและความต้องการไม่ชัดเจน ดังนั้น พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจึงถูกตราขึ้นและประกาศใช้ในปี 2548

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548, น. 1) ได้กล่าวถึงความเป็นมาว่าในชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบกิจการในระดับรากหญ้ากันอยู่มากมาย ส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็ก การรวมตัวมักจะอยู่ในลักษณะกลุ่มกิจกรรม หรือกลุ่มอาชีพที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ และกลุ่มดังกล่าวบางกลุ่มได้มีการทำงานช่วยเหลือกันในลักษณะเครือข่ายอีกด้วย โดยยังมีปัญหาที่ประสบอยู่ คือ

2.1.1 ยังไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ

2.1.2 การได้รับสนับสนุนจากภาครัฐ ไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มเป้าหมายและความต้องการไม่ชัดเจน

ดังนั้น รัฐบาลจึงกำหนดให้มีการออกกฎหมายฉบับนี้ คือ “พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548” เพื่อรองรับการประกอบกิจการของชุมชนให้ได้รับการพัฒนา โดยมีเจตนารมณ์ เพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใด รวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในระดับสูงขึ้นไป

2.2 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548, น.18) ได้สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

2.2.1 ให้มีการจดทะเบียนรับรองสถานะของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จะขอรับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัตินี้ โดยยื่นขอจดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

2.2.2 ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็นเอกภาพ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดและคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

2.2.3 ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน
หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

1) **วิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิ** ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา
กิจการวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมทั้งการให้ความรู้
การจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากรหรือภูมิปัญญา
ของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่นนั้นๆ หรือการให้ความรู้
เกี่ยวกับขบวนการผลิตและบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐม
ภูมิ มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเอง

2) **วิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้** ให้มีการส่งเสริมและ
สนับสนุนการวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้แล้วอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้
ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับสูงขึ้นไปตามความพร้อมและ
ความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน การร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือให้ความช่วยเหลือใน
การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพ การผลิต การจัดการและ
การตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

3) **เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน** ให้มีการสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการ
การตลาด รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือภาค
ธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

2.2.4 ให้กรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
วิสาหกิจชุมชน ทั้งในระดับชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็น
เลขานุการ ระดับจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นเลขานุการ และคณะกรรมการประสานนโยบาย
กองทุนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน และ
กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการ

2.2.5 สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548, น. 3-16)
ได้กล่าวถึง พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 หมวด 4 บทบาทหน้าที่ของกรม
ส่งเสริมการเกษตร มีดังนี้

มาตราที่ 6 และ 9 รับผิดชอบวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย
มาตราที่ 25 รับคำขอการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากวิสาหกิจชุมชนและ
เครือข่าย

มาตราที่ 26 กำหนดมาตรการในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนา
วิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิ หมายถึงขั้นพื้นฐานปัจจัยสี่และสิ่งจำเป็นในชุมชน

มาตรา 27 จัดให้มีมาตรการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ รวมทั้งการส่งเสริมในระดับสูงขึ้น

มาตรา 28 ส่งเสริมเครือข่าย การตลาด และเชื่อมโยงกับส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคอุตสาหกรรม

มาตรา 29 การพัฒนามาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์

มาตรา 30 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมสนับสนุนรวมทั้งเงินทุน การจัดการฝึกอบรมต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานหรือการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน

2.3 เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548, น.19) ระบุว่า เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายความว่าคณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์ของชุมชนในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย โดยเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนดำเนินการดังนี้

2.3.1 การให้คำแนะนำและช่วยเหลือกิจการภายในของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

2.3.2 การให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งหรือศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากรหรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่น

2.3.3 การให้ความรู้ การฝึกอบรม ความช่วยเหลือในการปรับปรุงหรือพัฒนา การผลิต การให้บริการ การหาทุน การตลาดและอื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

2.3.4 การให้คำแนะนำหรือดำเนินการใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่ายทั้งในระดับพื้นที่ ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ

2.3.5 การให้คำแนะนำและช่วยเหลือกิจการภายนอกของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย ดังต่อไปนี้

1) เป็นคนกลางในการติดต่อกับส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐรวมทั้งองค์กรภาคเอกชนเพื่อขอรับความช่วยเหลือและการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

2) ประสานงานกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้หรือดำเนินกิจกรรมอื่นอันเป็นประโยชน์หรือเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

3) เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานไม่ว่าด้วยคุณภาพของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการและการพัฒนาการตลาด

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ประกอบด้วย ความเป็นมาและเจตนารมณ์ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดประเด็นศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ตอนที่ 2 การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีในส่วนของประเด็นการดำเนินงานตามแนวทางของวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก เพื่อนำไปสู่การวางแผนทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

3. การดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน

ปัทมา สารสุข (2561, น.590-599) อธิบายว่า การดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงิน กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน แนวทางการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ด้านการบริหารจัดการ

ในการพัฒนาการบริหารจัดการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการได้ถูกต้องทิศทาง ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค สามารถดำเนินกิจการได้ด้วยตนเอง และสำหรับแนวทาง ในการพัฒนาผู้บริหารและการจัดการ มีวิธีการดังนี้

1) การบริหารคน เป็นการพัฒนามูลากรการพัฒนาบุคลากรเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยการพัฒนาระบบการบริหารกลุ่มให้บริหารกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนา ประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบการและการบริหาร ศึกษา ดูงาน การบริหารทุน การผลิต การตลาด แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับกลุ่มอาชีพประเภท

เดียวกัน สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร และประสานให้เอกชนมีบทบาทพัฒนาผู้ประกอบการ นอกจากนั้นผู้บริหาร ผู้จัดการ และคณะกรรมการควรต้องรู้เรื่องการบริหารจัดการให้สามารถบริหารจัดการเป็นและมีประสิทธิภาพ ให้รู้จักแหล่งเงินทุนและการบริหารทุน ให้รู้จักพึ่งตนเอง สามารถผลิตให้มีคุณภาพ ให้รู้จักแหล่งเงินทุนทั้งภายในและภายนอก และพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกให้มีความเข้มแข็ง

2) การบริหารจัดการโดยการสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง องค์กรที่เข้มแข็งเป็นองค์กรที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์เสียสละ มีความสามัคคี มีความเป็นผู้นำ พึ่งตนเอง รู้จักหน้าที่ มองการณ์ไกล และมีระเบียบวินัย มีการพัฒนาโครงสร้างองค์กรให้มีคุณภาพ สามารถบริหารจัดการได้

3) การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการผลิตและการตลาด ส่งเสริมสนับสนุนให้มีเครือข่ายตามพื้นที่ ตามกิจกรรม และการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี

4) การจัดหาและบริหารวัสดุ ในการจัดหาและบริหารวัสดุ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้จักเลือกและจัดหาวัสดุ มีทักษะและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้งานและการบำรุงรักษา และสามารถทำได้โดยฝึกอบรมผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ในการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.1.2 ด้านการผลิต

การผลิต หมายถึง การสร้างสินค้าและบริการต่าง ๆ โดยใช้ปัจจัยการผลิต เพื่อนำสนองความต้องการของผู้บริโภค สำหรับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการผลิตเป็นการผลิตได้ครบวงจรตั้งแต่วัตถุดิบ การแปรรูปและการบริโภค เพื่อให้ปรับตัวเข้ากับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันได้ มีรายได้จากการขายผลผลิต ผลิตให้ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด ใช้ทุนน้อย ผลิตได้มาก มีคุณภาพ และนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มผลผลิต การพัฒนาการผลิต มีวิธีการดังนี้

1) กระบวนการผลิต โดยการปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตให้ได้ตรงตามความต้องการของตลาด

2) การจัดการผลผลิต โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รูปแบบและบรรจุภัณฑ์ตามเทคโนโลยีที่เหมาะสม สนับสนุนให้นำเทคโนโลยีการผลิตมาใช้ในการผลิต เข้าสู่การรับรองมาตรฐาน

3) การติดตามและควบคุมการผลิตให้มีประสิทธิภาพ เป็นการลดความเสียหายจากกระบวนการผลิต และควบคุมต้นทุนในการผลิตสินค้าได้

ในการบริหารการผลิต เป็นการวางแผนการจัดระเบียบของค์กรและควบคุมกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพและการจัดการระบบการผลิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการ

พัฒนาการผลิตซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยการผลิต การแปรสภาพผลผลิตที่มีคุณภาพ และติดตามควบคุมให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในการผลิตยังจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรฐานให้เป็นไปตามข้อกำหนดคุณลักษณะที่องค์การต่าง ๆ ได้กำหนดไว้ นอกจากเป็นการรับรองคุณภาพและมาตรฐานแล้ว ยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือได้อีก เช่น อย. มอก. มพช. เป็นต้น

3.1.3 ด้านการตลาด

ในการพัฒนาการตลาด อันดับแรก ได้แก่ การศึกษาตลาดด้วยการค้นหาความต้องการและความพอใจของผู้บริโภค จัดเตรียมข้อมูลเพื่อการผลิตให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งด้านรูปแบบ การบรรจุภัณฑ์ คุณภาพ ประโยชน์ ความนิยม ราคา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มา เพื่อช่วยในการตัดสินใจผลิต และลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในการลงทุน สำหรับแหล่งข้อมูลการตลาดอาจจะได้จากข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น รายงาน วารสาร สถิติ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือจากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน และข้อมูลที่ต้องเก็บรวบรวมขึ้นใหม่ เช่น วิธีการสังเกต ทำการทดลอง วิธีสำรวจ การประมาณการจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัย และการทดสอบการขาย และเมื่อมีการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว จะทำให้สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งจัดเป็นหัวใจสำคัญและเป็นกลุ่มเครื่องมือในการบริหารการตลาดนับว่าเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ให้เหมาะสมได้ซึ่งมีความสำคัญมากต่อหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ต่อบุคคล ต่อเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากหน่วยงานหรือองค์กรทางการตลาดเป็นผู้สร้างงานสร้างรายได้ให้กับบุคคลและผลที่ได้ต่อมาก็คือบุคคลที่เป็นผู้บริโภคที่ได้รับการตอบสนองความต้องการจนได้รับความสะดวกสบายและเกิดความพึงพอใจสูงสุดต่อองค์กรธุรกิจเมื่อมีการผลิต การลงทุน การจ้างงานดีขึ้น เพิ่มขึ้น ประชาชนมีรายได้และมีอำนาจในการซื้อเพิ่มขึ้นประเทศเศรษฐกิจ และสังคมจะยกระดับมาตรฐานครองชีพเพิ่มขึ้น ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย/ทำเลที่ตั้ง (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) วัตถุประสงค์ที่ใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในตลาด เป้าหมาย เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้าระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคเพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุด

3.1.4 ด้านการเงิน

ทุนในที่นี้ หมายถึง คน ภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถ เทคโนโลยี ปัจจัยการผลิต พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่ดิน อาคาร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือประกอบอาชีพ และสำหรับกาพัฒนาเงินทุน มีวิธีการพัฒนาเงินทุนด้วยการจัดทำข้อมูลแหล่งเงินทุนที่จะสนับสนุนทุนแก่กลุ่มได้ การระดมเงินออมของประชาชน โดยการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ณรงค์การเพิ่มเงินออมแก่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ สนับสนุนเงินทุนแก่กลุ่มกิจกรรมและชุมชนเพื่อพัฒนาอาชีพ หรือการขยายกิจการเชิงธุรกิจ เพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหาร/จัดการ แก้ไขกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการ

ระดมและพัฒนาเงินทุน จัดทำหนังสือคู่มือแนวทางหลักสูตรเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาเงินทุน และจัดตั้งชมรมกลุ่มออมทรัพย์ทุกระดับ ในระดับครอบครัวจะสามารถสร้างทุนให้เกิดขึ้นได้ด้วยการประหยัด การออม การประกอบอาชีพ การลดรายจ่าย ใช้ประโยชน์ของเงินทุนให้คุ้มค่า และการกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

3.2 กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

3.2.1 หลักการบริหารจัดการ (4 M)

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2541, น.3) อธิบายว่า ปัจจัยในการบริหารงานหรือองค์ประกอบทางการบริหารที่สามารถนำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ กระบวนการบริหาร ประกอบด้วยหลักการบริหารจัดการ (4 M) มีรายละเอียด ดังนี้

1) *คน (Man)* คือ ทรัพยากรที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง ที่จะก่อผลสำเร็จให้กับกิจการได้อย่างมาก ในแง่ของปริมาณงานและคุณภาพงาน

2) *เงินทุน (Money)* เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสนับสนุนการบริหารงาน การจัดหาทรัพยากรเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ขององค์การดำเนินไปโดยบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ซึ่งเงินทุนนี้มีทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงราคาต้นทุนของเงินทุน คือ ดอกเบี้ย

3) *วัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร (Material)* ได้แก่ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่จัดหาเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าที่สุด

4) *การบริหารจัดการ (Management)* ได้แก่ การบริหารจัดการ คน เงินทุน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักร ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร

3.2.2 การบริหาร 5M's

สุรพันธ์ ฉันทแดนสุวรรณ (2560, น. 9) อธิบายว่าในการบริหารจัดการต้องมีทรัพยากรในการบริหาร 5 ประการหรือ 5M's ประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ

1) *คน (Man)* เป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นหัวใจขององค์กร ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเพราะคนมีชีวิตจิตใจ มีอารมณ์ ความรู้สึก ดังนั้น การบริหารจึงให้ความสำคัญกับคนมากที่สุด

2) *เงิน (Money)* เป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมขององค์กรดำเนินการต่อไป

3) *วัสดุ (Materials)* วัสดุหรือวัตถุดิบซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญไม่แพ้ปัจจัยอื่น จำเป็นต้องมีคุณภาพและมีต้นทุนที่ต่ำ เพราะมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต

4) *เครื่องจักร (Machine)* เครื่องจักรอุปกรณ์ ที่มีศักยภาพที่ดีอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการผลิตเช่นกัน

5) *วิธีการบริหาร หรือวิธีการปฏิบัติ (Management or Method)* การจัดการหรือการบริหารในองค์กรธุรกิจ ประกอบด้วยระบบการผลิต หรือระบบการให้บริการต่างๆ หากมีระบบที่ชัดเจนตลอดจนมีระเบียบขั้นตอน วิธีการต่าง ๆ ในการทำงาน ย่อมส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ด้วยดี

3.2.3 การบริหาร 7 M's

วิลารณ รพีพิศล (2550, น. 26-27) ที่กล่าวไว้ค่อนข้างชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารที่ต้องมีทรัพยากรการบริหาร 7 M's ไว้ใช้ในการบริหารจัดการ มีรายละเอียดดังนี้

- 1) *คน (Man)* ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและปฏิบัติภารกิจให้กับองค์กรได้มากที่สุด
- 2) *เงิน (Money)* เงินทุนที่ใช้ในการจัดหาทรัพยากร หรือสนับสนุนการใช้ทรัพยากรต้องเพียงพอและก่อให้เกิดสภาพคล่องในการบริหารงานตลอดเวลา
- 3) *วัสดุอุปกรณ์ (Material)* อุปกรณ์เครื่องใช้ในการปฏิบัติงานทั่ว ๆ ไป
- 4) *การจัดการ (Management)* ต้องมีหลักและวิธีการปฏิบัติงานที่ดีทันสมัย สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่
- 5) *เครื่องจักร (Machine)* ต้องมีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูง
- 6) *วิธีปฏิบัติ (Method)* เป็นเทคนิควิธีการปฏิบัติงานในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้งานประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น
- 7) *ขวัญและกำลังใจ (Moral)* เป็นการหาวิธีการสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้บังคับบัญชาร่วมมือปฏิบัติงานเกิดความอบอุ่นในการปฏิบัติงานและอยู่ในองค์กรตลอดไป

สรุปได้ว่า จากแนวความคิดข้างต้น จะเห็นว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในหลายด้าน การจะทำให้ดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนสามารถบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการได้ถูกทิศทาง ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคต้องอาศัยการจัดการที่ดี 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินงานหรือจัดการกิจการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นประเด็นในการวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนได้ โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ตอนที่ 3 ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม โดยการแบ่งเป็น

- 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการผลิต 3) ด้านการตลาด และ 4) ด้านการเงิน

3.3 แนวทางการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

3.3.1 วิสาหกิจชุมชนที่พึ่งปรารถนา

เสรี พงศ์พิส (2552, น.9) อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนที่พึ่งปรารถนาควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ ได้แก่

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเองบุคคลภายนอกสามารถเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถือหุ้นร่วมมือและให้ความช่วยเหลือได้แต่จะไม่ได้เป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ
- 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุดและสามารถนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้
- 3) ชุมชนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนเองโดยไม่ลอกเลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ
- 4) มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญโดยมีการปรับปรุงหรือประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น ๆ
- 5) ดำเนินการแบบบูรณาการ คือ ไม่ทำเพียงอย่างเดียวแต่มีการดำเนินหลาย ๆ กิจกรรมประสานพินึกกำลังและเกื้อกูลกัน
- 6) การเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนช่วยให้ชุมชนสามารถคิดวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง
- 7) การพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่การมุ่งอยู่รอดก่อนมุ่งแสวงหากำไรเพื่อให้การดำเนินกิจการมีความมั่นคงแน่นอนในการพัฒนาธุรกิจสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อมต่อไป

3.3.2 ปัจจัยและคุณค่าวิสาหกิจชุมชน

ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์ (2548, น.20-21) ได้สรุปว่า ปัจจัยและคุณค่าสำคัญของการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนควรประกอบด้วย

- 1) การเรียนรู้ คือ หัวใจ ของการประกอบการเพราะความรู้คือปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้การประกอบการเป็นทุนทางปัญญาที่มีคุณค่ามากที่สุดและเป็นหลักประกันความสำเร็จและความยั่งยืนการเรียนรู้ดังกล่าวไม่แสวงหาแต่เพียงสูตรสำเร็จแต่แสวงหาความรู้ใหม่ให้เป็นรากฐานของการสร้างนวัตกรรมซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของวิสาหกิจชุมชน
- 2) การพึ่งตนเอง คือ ความเป็นอิสระในการตัดสินใจความสามารถในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานสำคัญของตนเองการจัดการชุมชนและทรัพยากรโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผสมผสานกับความรู้สากลเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความจำเป็นขั้นพื้นฐานของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) *ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ศาสตร์และศิลป์* ของการดำเนินชีวิตความรู้และคุณธรรมเหตุผลและจิตวิญญาณของท้องถิ่นซึ่งถ่ายทอดกันมาหลายชั่วอายุคนทำให้คนสามารถจัดการชีวิตจัดการชุมชนและจัดการทรัพยากรในยุคสมัยและสภาพแวดล้อมต่างๆช่วยให้บรรพบุรุษจนถึงลูกหลานดำรงอยู่ได้ถึงทุกวันนี้

4) *ทุนชุมชน คือ ความรู้ ภูมิปัญญาทรัพยากร ผลผลิต และทุนทางสังคม* หรือความเชื่อบรรทัดฐานทางสังคมระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆที่สืบทอดกันมาร่วมเป็นรากฐานความสัมพันธ์ความไว้วางใจความเป็นพี่เป็นน้องของผู้คนในชุมชน

5) *ความยั่งยืน คือ หัวใจของการพัฒนา* ที่ไม่ทำลายทรัพยากรสิ่งแวดล้อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับความเป็นชุมชนโดยอาศัยการจัดการที่มีประสิทธิภาพต่อเนื่องและมั่นคง

แนวคิดและแนวทางในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบกิจการของชุมชนโดยชุมชนเองเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนด้วยวิธีการสร้างสรรค์มีการเรียนรู้มีการค้นคิดโดยเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเอาทรัพยากรอันหลากหลายมาทำให้เกิดประโยชน์เพื่อการพึ่งตนเองอันได้แก่การทำให้พอกินพอใช้ในครอบครัวชุมชนและเครือข่ายที่ร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันจัดการร่วมกันและบริโภคร่วมกัน ไม่มุ่งเน้นการเข้าสู่ตลาดไม่เอาตลาดเป็นเป้าหมายไม่จิ้นกับตลาดแต่เอาการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายหากมีเหลือหรือเกินความต้องการจึงจะจำหน่ายออกนอกชุมชนหรือเครือข่ายเป็นกิจการของชุมชนที่เกิดขึ้นด้วยความคิดสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม และสามารถพัฒนาก้าวไปสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ในอนาคตเป็นแนวทางในการดำเนินกิจการที่มีความสอดคล้องกับลักษณะของชุมชนมีความต้องการในการดำเนินกิจการที่เรียบง่ายโดยใช้ผลผลิตที่ได้จากการผลิตการใช้วัตถุดิบและทรัพยากรภายในชุมชนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการพึ่งพาตนเองโดยการใช้องค์ภูมิปัญญาภายในท้องถิ่นมาปรับใช้กับกิจการของวิสาหกิจชุมชนสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า การบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยอยู่หลายประการอาทิ การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนจากภาครัฐ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเป็นผู้ประกอบการซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการของวิสาหกิจชุมชนต่อไป

3.3.3 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ วิจิต นันทสุวรรณ และจ่านงค์ แรกพิณี (2544, น.58) อธิบายว่า เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

พ.ศ. 2548 โดยสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ได้ให้แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสามารถสรุปประเด็น ดังนี้

1) สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน แก่จุดอ่อน เสริมจุดแข็ง ให้ชุมชน ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2) สร้างกระบวนการเรียนรู้และระบบการพัฒนา เพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน ที่ครอบคลุมการจัดการทุกด้าน ให้มีระบบการจัดการการผลิต การแปรรูป การตลาด การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม การจัดสวัสดิการชุมชน ฯลฯ ซึ่งดำเนินการ โดยองค์กรชุมชน หรือเครือข่ายองค์กรชุมชน ในการวางแผนดำเนินการและประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ

3) พัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคมของชุมชนที่มีอิสระพึ่งตนเองได้ ระบบการจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชน มีต้นทุนการจัดการต่ำ และเป็นสถาบันทางสังคมที่ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยได้

4) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน ที่กระจายการพัฒนาไปสู่ทุกส่วนของชุมชน ไม่ใช่ระบบที่ให้โอกาสกับผู้ที่เหนือกว่าทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง

3.3.4 ปัจจัยที่กำหนดให้กิจการวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จและความล้มเหลว

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542, น.124-138) อธิบายว่า ปัจจัยที่กำหนดให้กิจการวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จและความล้มเหลวมี 9 ประการ ได้แก่

1) ปัจจัยด้านบริหารและการจัดการ

(1) ด้านระบบเงิน ระดมทุนและสะสมทุนการบริหาร กระแสเงินไหลเข้าและกระแสเงินไหลออก ควบคุมดูแลไม่ให้เกิดการขาดสภาพคล่อง ใช้จ่ายเงินไปในทางที่ก่อประโยชน์ให้แก่กลุ่มมากที่สุด ระบบบัญชีและระบบการควบคุมตรวจสอบรายได้ รายจ่าย จำเป็นต้องมีความถูกต้องแม่นยำและมีมาตรฐานมากขึ้น การบันทึกตัวเลขต้องเป็นสากล ที่สามารถตรวจอ่านได้เข้าใจ บุคลากรด้านการเงิน ไม่เพียงแต่มีความสามารถในการหารายได้และควบคุมค่าใช้จ่ายเท่านั้น แต่สิ่งสำคัญที่สุดจำเป็นต้องมีความรู้ด้านบัญชีอย่างพอเพียง การบริหาร การเงินที่ไม่รัดกุม ใช้จ่ายอย่างขาดประสิทธิภาพจะนำไปสู่ความผิดพลาดเหมือนธุรกิจทั่ว ๆ ไป กำลังประสบอยู่ขณะนี้

(2) ด้านระบบงาน ธุรกิจชุมชนเป็นดำเนินงานในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ มักจะไม่ค่อยอยู่มีเกณฑ์แน่นอน โดยทั่วไปจะถือเอามติของที่ประชุมสมาชิกเป็นแนวทางและนโยบายกรรมการบริหารและการบริหารงาน โดยอิงมติที่ประชุม แต่กรรมการบริหาร มักจะต้องลงมือ

เป็นผู้ปฏิบัติงานด้วย เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานจริง ๆ มักจะขาดแคลน เพราะไม่ยอมมี การจ้าง ผู้ปฏิบัติงาน ระบบงานจึงไม่ค่อยแน่นอน แม้จะมีการแบ่งฝ่ายแบ่งคนรับผิดชอบ แต่ในทาง ปฏิบัติจริงมักจะเป็นว่า ใครพอจะทำได้ก็ให้ช่วยกันทำ ทำโดยความสมัครใจ ไม่สามารถกำหนด ค่าตอบแทนที่แน่นอนได้ การดำเนินงานมักอิงหลักสหกรณ์ ร่วมกันคิด ตัดสินใจ เอาเสียงส่วนใหญ่ เป็นตัวกำหนดทิศทาง ธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ "แกนนำ" เป็นผู้มีความสามารถในการ บริหารและจัดการ การแบ่งฝ่าย แบ่งสายงาน การจัดโครงสร้างการบริหาร จึงขึ้นอยู่กับ การเสนอแนะ ของแกนนำ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความเป็นจริงที่แกนนำได้สัมผัสมา โครงสร้าง และสายงาน ของกลุ่มธุรกิจชุมชนต่าง ๆ จึงมักจะแตกต่างกันไปตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม

(3) *ด้านระบบบุคคล* ชุมชนมักจะไม่มีการจ้างหรือมีเพียงคนสองคน จึงไม่มี สายงานการบังคับบัญชา บุคลากรของกลุ่มมีแต่สมาชิกและกรรมการ การสั่งการ การบังคับ บัญชาการให้คุณให้โทษโดยสายการบังคับบัญชาจึงไม่มีความสำเร็จของการบริหาร บุคลากรจึงอยู่ ที่ระบบการจูงใจเชิงคุณภาพ และการยอมรับนับถือแกนนำหรือผู้นำเป็นสำคัญ ระบบการให้คุณให้ โทษอยู่ที่ระบบวัฒนธรรม คือ ผู้ที่ผิดพลาดหรือทำผิดจะถูกชุมชนตำหนิ ผู้ทำดีชุมชนจะยกย่อง ระบบการควบคุมตรวจสอบโดยสังคม ระบบบุคลากรของธุรกิจชุมชนจะมีประสิทธิภาพแค่ไหนจึง ขึ้นอยู่กับสัจจะ คุณธรรม ความสามารถ และความเสียสละของบุคลากรเป็นหลัก

2) *ปัจจัยด้านการผลิต* ความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบที่พิจารณาจาก วัตถุดิบ ทักษะ และความชำนาญ ของผู้ทำการผลิต นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญพอ ๆ กับโอกาสทางตลาด

3) *ปัจจัยด้านการตลาด* กลุ่มธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ จะเป็นกลุ่มที่มี คู่ค้าที่แน่นอนและเพียงพอคู่ค้าที่เป็นผู้ค้าส่งที่รับสินค้าคราวละมาก ๆ ออกไปจำหน่าย ส่วนด้านค้าปลีกไม่มีคู่ค้าที่แน่นอน แต่ต้องมีมากเพียงพอ ธุรกิจชุมชนที่มีผลผลิตไม่มาก โดยทั่วไปจะอาศัย ตลาดค้าปลีกเป็นสำคัญ แต่ถ้าหากเป็นผู้ผลิตสินค้าจำนวนมาก จำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายของผู้ค้าส่งด้วย แต่กลุ่มธุรกิจชุมชนที่ไม่มีตลาดแน่นอนเข้าไม่ถึงตลาด จะประสบความสำเร็จล้มเหลวในที่สุด

4) *ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน* กลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้เงินทุนของ ตนเอง ไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยสำหรับเงินลงทุนมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จใน การดำเนินงานมากกว่าการพึ่งเงินกู้โดยไม่มีทุนสะสมของตนเอง เป็นการชี้ว่าองค์กรเศรษฐกิจนั้น ยังพึ่งตนเองไม่ได้ ซึ่งขัดกับหลักการ ธุรกิจชุมชนที่ต้องการพึ่งตนเอง กลุ่มกิจกรรมเศรษฐกิจที่ สามารถพึ่งตนเองด้านเงินทุน หรือ สามารถระดมทุนจากชุมชนได้เองจึงมีโอกาสที่จะอยู่ได้และ เติบโตได้มากกว่ากลุ่มที่พึ่งเงินทุนจากการกู้ยืม

5) *ปัจจัยด้านผู้นำ* ชาวชนบทโดยทั่วไปมักจะขาดความคิดริเริ่ม พอใจจะเป็น ผู้ตามเป็นผู้เอาอย่าง หรือเลียนแบบ ใครที่ทำอะไรแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ใหม่ ๆ มักจะไม่ได้รับ

การยอมรับ แต่ครั้งประสบความสำเร็จก็จะมีผู้เอาอย่างและกลายเป็นผู้นำ ผู้นำโดยธรรมชาติของชุมชนจึงมักจะเป็นผู้มีบารมี หรือมีฐานะทางสังคม หรือผู้ที่ทำประโยชน์ให้ชุมชน ชาวบ้านธรรมดาที่แสดง ความสามารถจนกลายเป็นที่ยอมรับของชุมชนก็มี แต่มักจะต้องฝ่าฟันและสร้างการยอมรับจากชาวบ้านด้วยความยากลำบากกว่ากัน ธุรกิจชุมชนที่ก่อตั้งโดยบุคคลหรือโดยคณะบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านจะระดมทุนได้ง่าย ขยายตัวได้เร็วและมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง

6) *ปัจจัยด้านแรงงาน* ในธุรกิจชุมชนแรงงานประเภท "ลูกจ้าง" มีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นประเภททำงานให้ตนเอง แรงงานของผู้ที่ทำงานให้ตนเองและครอบครัว แม้ว่าธุรกิจชุมชนตั้งอยู่ในชนบทเป็นการประกอบกิจการของครอบครัวเกษตรกร แต่สภาพความเป็นจริงขณะนี้หลาย ๆ แห่ง ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานทั้งระดับแรงงานไร้ฝีมือและแรงงานฝีมือ ในระดับแรงงานไร้ฝีมือ แรงงานรุ่นใหม่มักจะอพยพเข้าเมือง ละทิ้งการพัฒนาอาชีพของครอบครัว คนงานที่เคยผ่านงานอุตสาหกรรมและการค้ามาแล้ว 5 – 6 ปี มักจะกลับไปทำงานภาคการเกษตร การมีแรงงานในท้องถิ่นอย่างพอเพียงและแรงงานเหล่านี้ มีทักษะทางการผลิต เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จ

7) *ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก*

(1) *การเกิดขึ้นการคงอยู่และการเติบโตของธุรกิจชุมชน* จะต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจของชุมชน ต้องร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ ในแง่ของ ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม การมีส่วนร่วมของสมาชิก การระดมทุน การร่วมถือหุ้น ร่วมลงทุน และนำทุนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) *การมีส่วนร่วมอย่างเอาการเอางานนั้น* จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถในการพึ่งตนเอง แม้ว่าระยะเริ่มแรกธุรกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการช่วยเหลือจากภายนอกเป็นด้านหลัก แต่ต่อมาสมาชิกชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน จึงจะทำให้เกิดเป็นธุรกิจชุมชนอย่างแท้จริงจึงอยู่และเติบโตได้ กลุ่มธุรกิจชุมชนที่มีกิจกรรมทางการผลิตและสามารถพึ่งตนเองได้ด้านเงินทุน มักจะพัฒนามาจากกลุ่มออมทรัพย์ การมีส่วนร่วมในธุรกิจชุมชนที่หนาแน่นที่สุดและนำไปสู่การพึ่งตนเองได้มากที่สุด คือ ธุรกิจชุมชนประเภท "กลุ่มสัจจะออมทรัพย์" ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานเงินทุนไปสู่ธุรกิจชุมชนอื่น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาการระดมทุนจากภายนอก การพึ่งตนเองได้ คือ ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของธุรกิจชุมชน

8) *ปัจจัยเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับขององค์กร* ระเบียบข้อบังคับเป็นกฎเกณฑ์ กติกาเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตาม ในอันที่จะทำให้การดำเนินงานไปสู่เป้าหมายเป็นไปอย่างราบรื่น และสอดคล้องประสานกัน การดำเนินงานของธุรกิจชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ฉะนั้นกฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ จึงต้องเกิดขึ้นจากข้อตกลงของสมาชิกเป็นพื้นฐาน

กรรมการนำข้อตกลงนั้นมาปรับใช้ให้เป็นจริง หากระเบียบกฎเกณฑ์ที่นำมาใช้นั้น ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเห็นชอบจากสมาชิก อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งและติดขัดในการดำเนินงาน ระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการเงิน ซึ่งสามารถนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ได้ง่าย และถ้าระเบียบข้อบังคับนี้ไม่เหมาะสมรัดกุมจะทำให้เกิดการรั่วไหลได้ง่ายทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ

9) ปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ในที่นี้หมายถึง ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลหรือบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานธุรกิจชุมชน โดยทั่วไปจะมีอยู่ 4 กลุ่ม รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาล NGOs นักวิชาการหรือสถาบันวิชาการและธุรกิจ ธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับภายนอก

สรุปได้ว่า จากแนวความคิดข้างต้น จะเห็นว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจะประสบผลสำเร็จมีอยู่ 9 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านบริหารและจัดการ ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านแรงงาน ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัจจัยเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับขององค์กร และปฏิสัมพันธ์กับภายนอก

4. แนวทางการส่งเสริมการเกษตรกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย นโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

4.1 นโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

4.1.1 นโยบายรัฐบาล

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2564, น.163 - 164) รายงานนโยบายของรัฐบาลว่ามียุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในการให้ความสำคัญกับชุมชนในการนำความรู้และทรัพยากรในพื้นที่มาผลิตเป็นสินค้าและบริการเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากให้สามารถสร้างรายได้ กระจายรายได้สู่ชุมชน สนับสนุนสินค้าชุมชนและยกระดับวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาช่องทางตลาดเชื่อมโยงกับระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และสร้างพลังสังคมพลังชุมชน รวมทั้งสร้างการเรียนรู้ ฝึกอาชีพกลุ่มอิสระในการร่วมขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน ดำเนินการ ดังนี้

1) สร้างมูลค่าเพิ่มธุรกิจชุมชนผ่านอัตลักษณ์ของพื้นที่ โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ของไทย ผู้ประกอบการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และสหกรณ์ในชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์และต่อยอดจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ภูมิปัญญา

วัฒนธรรม และทรัพยากรในพื้นที่รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชนที่มีอัตลักษณ์และมีมาตรฐานการผลิตตามหลักสากล ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึง นำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดมากขึ้น

2) สนับสนุนความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนผ่านเทคโนโลยี โดยพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถทั้งในการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่ การสร้างสรรค์นวัตกรรมทั้งในเชิงกระบวนการผลิต การนำเสนอสินค้าหรือบริการ และการตลาด มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้กับการดำเนินธุรกิจได้มากขึ้น โดยเฉพาะการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนส่งเสริมแนวคิดการทำธุรกิจภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน (Sharing Economy) โดยเริ่มต้นจากการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานและบริการของภาครัฐ เครื่องจักรและอุปกรณ์ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาธุรกิจในรูปแบบใหม่

3) สร้างโอกาสและส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและบริการทางการเงินของวิสาหกิจชุมชน โดยจัดหาแหล่งเงินทุนและสนับสนุนให้มีช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่หลากหลายและเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศผ่านช่องทางการตลาดและการชำระในรูปแบบใหม่ด้วยระบบออนไลน์หรือผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อประสาน แลกเปลี่ยนความรู้ ใช้ประโยชน์จากข้อมูล และเชื่อมต่อกิจกรรมร่วมกัน

4) ส่งเสริมการลงทุนในชุมชนเพื่อสร้างงานในชุมชน โดยพัฒนาระบบและกลไก รวมทั้งพัฒนากลุ่มอาชีพตามศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ เพื่อกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจให้คนในชุมชน และท้องถิ่น แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และลดอัตราการย้ายถิ่น เพื่อทำงานในเมือง สนับสนุนการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนตามความพร้อมและศักยภาพในแต่ละพื้นที่ ใช้เศรษฐกิจดิจิทัลต่อยอดการพัฒนาควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้วยการส่งเสริมการเชื่อมโยง ภาคเศรษฐกิจหลักกับเศรษฐกิจชุมชนในทุกภาคการผลิต ทั้งในภาคอุตสาหกรรม บริการ และการท่องเที่ยว

5) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน โดยพัฒนา และบูรณาการฐานข้อมูลที่สนับสนุนการประกอบธุรกิจให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ง่าย อาทิ องค์กรความรู้ ผลการวิจัยและพัฒนารัฐบาลและนวัตกรรม สร้างระบบจูงใจให้เกิดความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชน ในการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งสนับสนุนการ

ยกระดับสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการกำหนดมาตรฐาน การตรวจสอบและรับรองให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่ารัฐเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้สามารถดำเนินการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน โดยภาครัฐจะให้การสนับสนุนชุมชนในการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชนเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศสร้างกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับประชาชนในชุมชนในรูปแบบของประชามเพื่อเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพของประชาชนและชุมชนให้การสนับสนุนด้านความรู้และทักษะในการบริหารจัดการที่จำเป็นแก่องค์กรชุมชนเพื่อให้มีขีดความสามารถในการบริหารงานและสามารถสร้างเครือข่ายกับชุมชนข้างเคียงเพื่อเป็นพันธมิตรในการทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน

4.1.2 นโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2565, น.21) มีนโยบายในการส่งเสริมด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรเนื่องจากในปัจจุบันมีเกษตรกรจำนวนมากมีฐานะยากจน ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ขาดความมั่นคงในอาชีพ เกิดครั้งหนึ่งที่มีหนี้สินที่เกิดจากการทำการเกษตร การเข้าสู่อาชีพการเกษตรของคนรุ่นใหม่มีจำนวนน้อยลง ทำให้แรงงานในภาคเกษตรขาดแคลน ซึ่งมีสาเหตุมาจากทัศนคติของคนรุ่นใหม่ที่มีมองว่าอาชีพเกษตรกรเป็นงานที่หนัก ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ราคาสินค้าไม่มีความแน่นอนเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย การรวมกลุ่มไม่เข้มแข็งทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลางและผู้ประกอบการและในส่วนขององค์กรเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ฯลฯ ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกเกี่ยวหนุนอาชีพของเกษตรกรได้เท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีโครงสร้างและระบบบริหารจัดการที่เชื่อมโยงกับการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเสียเปรียบในการแข่งขันเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ประกอบการเอกชนรายใหญ่เพราะขาดความรู้และทักษะในด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีรวมทั้งการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน ดังนั้น ควรสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่อาชีพเกษตรกรมากยิ่งขึ้นสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่อาชีพเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมองเห็นคุณค่าและมีความภาคภูมิใจต่ออาชีพ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรให้เป็นศูนย์กลางการบริการและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารสนับสนุนการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร เช่น การใช้เทคโนโลยีการบริหารจัดการ การประกอบการและการตลาด เพื่อให้เกษตรกรมีศักยภาพ สามารถแข่งขันได้และต่อยอดให้เกษตรกรก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการได้รวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชนในการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่และส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนและในส่วนขององค์กรเกษตรกรควรมีการ

ส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้มีความรู้ความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการใหม่ ๆ เพื่อให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจการเองได้ในระยะยาวและจัดการเจรจาทางการค้าให้กลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบการรายย่อยพบกับคู่ค้าเป็นการขยายและยกระดับของตลาดจากตลาดชุมชนสู่ตลาดที่มีมาตรฐานและมีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการจัดการแหล่งเงินทุนกู้ดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกร การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เป็นผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ โดยการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย พัฒนาให้เป็น Smart Group สามารถบริหารจัดการกลุ่ม ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเชื่อมโยงตลาดในรูปแบบต่าง ๆ พัฒนายกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการเชิงธุรกิจที่มีศักยภาพ สามารถขยายขอบเขตการประกอบกิจการ ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชน และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและสร้างความมั่นคงแก่ภาคการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548, น. 4) ได้ระบุถึง แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไว้ ดังนี้

1) การส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย จะดำเนินการในลักษณะบูรณาการทั้งภายในหน่วยงานและกับภาคีทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ กรมส่งเสริมการเกษตรจะเป็นแกนกลางเพื่อให้เกิดการรวมพลังในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับภาคีต่าง ๆ

2) การยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย จะเป็นไปโดยความสมัครใจและความพร้อมของชุมชน เน้นการสร้างความรู้เข้าใจให้ประชาชนและชุมชนได้ทราบถึงสิทธิประโยชน์ วิธีการ ขั้นตอนในการขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 อย่างทั่วถึง

3) เจ้าหน้าที่ในภาครัฐและเอกชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทเป็นผู้เชื่อมประสานกับวิสาหกิจชุมชน ใน 3 เรื่อง คือ

(1) การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Facilitator) คือ เป็นผู้ช่วยกลุ่มคนให้ทำบางอย่างร่วมกันอย่างได้ผล โดยทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เอื้อให้เกิดกระบวนการ ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องชี้นำหรือเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

(2) การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Catalyst) การให้คำปรึกษา การสร้างความมั่นใจในเรื่องใหม่ ๆ โดยการช่วยวิเคราะห์ข้อมูลที่ชุมชนจัดทำและให้ข้อมูลในสิ่งที่ชุมชนจัดทำว่ามีจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องในส่วนไหน ช่วยเสนอแนะแก้ไขจุดอ่อนนั้นตลอดจนช่วยติดตามผลหรือความก้าวหน้าในเรื่องที่ชุมชนได้เสนอกับหน่วยงานภายนอก

(3) การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดเครือข่าย (Networker) โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่มีความสนใจร่วมกัน มีปัญหาเหมือนกันและต้องการสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจะมุ่งเน้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการทุนของชุมชนทั้งที่เป็นเงิน ทรัพยากร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เพื่อการพึ่งพาตนเองและเกื้อหนุนกิจการของชุมชนมากกว่าการสนับสนุนในรูปแบบปัจจัยหรือเงินให้เปล่าแก่ชุมชน

(4) พัฒนาระบบข้อมูลวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและความรู้ในระหว่างวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

4.2 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

จินตนา กาญจนวิสุทธิ (2559 , น. 47) อธิบายถึงแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

4.2.1 การจัดการวิสาหกิจชุมชน ควรเน้นการรวมกลุ่มกัน มีการปรึกษาหารือกัน ให้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน ใช้วัตถุดิบในชุมชนเป็นหลัก และสมาชิกทำงานอย่างเป็นระบบควรพัฒนาสร้างสรรค์ ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของลูกค้า มีการจัดการเงินทุนภายในกลุ่มอย่างเหมาะสม แบ่งปันผลกำไรอย่างเป็นธรรม

4.2.2 การบริหารองค์กร ผู้นำควรมีทักษะความสามารถ รับผิดชอบต่องานและหน้าที่ ดูแลช่วยเหลือเอาใจใส่สมาชิกในกลุ่ม สมาชิกก็ควรมีความพร้อม ความชำนาญ ความสามัคคี มีการจัดการภายในกลุ่มให้ชัดเจน มีที่ขึ้นตอน มีการประชุมวางแผน มีสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ต้องร่วมกันวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็น

4.2.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้อยู่เสมอ ควรศึกษา กระบวนการเรียนรู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้สามารถนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้

4.2.4 การสนับสนุนจากภายนอก รัฐควรช่วยเหลือสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ทักษะความรู้ การศึกษาดูงาน การเชื่อมโยงติดต่อกับกลุ่มหรือเครือข่ายทั้งในและนอกจังหวัด ทำให้มีแหล่งวัตถุดิบ แหล่งความรู้ ขยายตลาดและช่องทางการจำหน่ายได้มากขึ้น

4.2.5 การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการแปรรูป ควรสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ และปรับปรุงให้มีคุณภาพ สร้างการเรียนรู้ให้คนในชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มคนนอกชุมชน แล้วยนำมาพัฒนาพร้อมประยุกต์ใช้กับกลุ่มของตน พัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น พัฒนาช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยจัดกิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ระหว่างกลุ่ม

4.3 กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2563, น. 57-70) ได้กล่าวถึง กระบวนการปฏิบัติในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน สามารถจำแนก ออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

4.3.1 การค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน (เรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเอง) การค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน เป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุน วิสาหกิจชุมชน โดยมีวิธีปฏิบัติ 2 วิธี คือ การประเมินศักยภาพ และการวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตสินค้าหรือ บริการเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถวางแผนพัฒนาได้ตามความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน โดยทั่วไปการค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ใช้วิธีการประเมินศักยภาพซึ่งประยุกต์จากแนวทาง จัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management หรือ TQM) แต่หากว่าข้อมูลที่ได้รับยังไม่เพียงพอต่อ การจัดทำแผนพัฒนาตนเอง อาจใช้วิธีการของ SWOT Analysis การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และ อุปสรรค เข้ามาช่วยด้วย

1) การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้รู้ศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในเรื่องทิศทางของวิสาหกิจชุมชน การวางแผน การดำเนินงาน การบริหารตลาด การจัดการกระบวนการเรียนรู้การบริหารสมาชิก กระบวนการจัดการสินค้าและ บริการและผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยข้อมูลที่ได้นี้จะนำมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาตนเองและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องใช้พิจารณา กำหนดแนวทางส่งเสริมตามศักยภาพ

2) แนวทางและวิธีดำเนินการในการประเมินศักยภาพ มีดังนี้

(1) แนะนำ กระตุ้น ช่วยเหลือให้วิสาหกิจชุมชนวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และ อุปสรรค เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจกำหนดแผนการพัฒนาของแต่ละวิสาหกิจชุมชน

(2) ในกรณีที่วิสาหกิจชุมชนมีผู้นำ ที่เข้าใจกระบวนการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนควรทำการประเมินด้วยตนเอง โดยเจ้าหน้าที่หรือคณะทำงานประเมินศักยภาพระดับอำเภอ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง หรือผู้อำนวยความสะดวก วิสาหกิจชุมชนจะเกิดการเรียนรู้และรู้จักตนเองได้ดียิ่งขึ้น มีความยืดหยุ่นตามความ พร้อมของตนเองและความต้องการของวิสาหกิจชุมชน

(3) ทำการประเมินด้วยวิธีกระบวนการกลุ่ม โดยใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ฉบับปรับปรุง ปี 2562) การประเมินศักยภาพโดยรวมจะดำเนินการได้ โดยนำข้อมูลจากตารางสรุปผลการประเมินมา แทนค่าด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ ระดับดี มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน ระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน ระดับต้องปรับปรุง มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน จากนั้นหา

ค่าเฉลี่ยคะแนนโดยการรวมคะแนนทั้งหมดที่ได้หาร ด้วยจำนวนข้อคำถามที่ประเมิน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับช่วงคะแนนของแต่ละระดับการพัฒนา ดังนี้

ระดับดี	มีช่วงคะแนนระหว่าง	2.34 – 3.00	คะแนน
ระดับปานกลาง	มีช่วงคะแนนระหว่าง	1.67 – 2.33	คะแนน
ระดับต้องปรับปรุง	มีช่วงคะแนนระหว่าง	1.00 – 1.66	คะแนน

การใช้แบบประเมินศักยภาพชุมชน ได้ให้คำอธิบายประเด็นคำถามไว้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำ และการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การบริหารการตลาด การจัดการความรู้และข้อมูล การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และการจัดการสินค้าหรือบริการ มีรายละเอียดดังนี้

(1) ทิศทางวิสาหกิจชุมชน

ก. การบริหารองค์กร

(ก) การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบวิสาหกิจชุมชน การกำหนดทิศทางและเป้าหมายของ องค์กรไว้หรือไม่และสมาชิกมีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไรในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางองค์กร

(ข) การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน มีการกำหนดโครงสร้างบริหาร องค์กรและการแบ่งหน้าที่ การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ จดบันทึกการเงิน/บัญชี การเปิดเผย ข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก

(ค) การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์ ประกอบด้วย การบริหารจัดการ ทุน วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดทิศทางขององค์กรในการบริหารจัดการทุน การจัดสรร รายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก

(ง) การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การทบทวนผลการดำเนินการ มีการนำข้อมูลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาพิจารณา และการนำ ปัญหาในการดำเนินการ ไปแก้ไขปรับปรุง มีการนำปัญหาที่พบมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานใน ปัจจุบันหรือไม่

ข. ความรับผิดชอบต่อชุมชน การประเมินในประเด็นจะทำให้ทราบถึงการ กำหนดทิศทางองค์กรของวิสาหกิจชุมชน

(ก) การดำเนินงานอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม

(ข) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

(ค) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์/การบริจาค

(ง) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน

(2) การวางแผนการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน ที่มุ่งเน้น 3 ประการคือ ครอบคลุมรั้วฟุ้งตนเอง ชุมชนเครือข่ายพอเพียงและธุรกิจพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการ

ก. กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผน

ข. การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ

(3) การบริหารตลาด

(4) การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร

ก. การจัดการความรู้

ข. ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล

(5) การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

(6) กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

2) ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์

(1) ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ในหมวดผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเป็นการประเมินผลจากการดำเนินงานและแนวโน้มในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่ ผลลัพธ์ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน ด้านคุณภาพ สินค้าและบริการด้านประสิทธิภาพ ของการดำเนินงานและด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ก. ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน เป็นการตรวจประเมินผลสำเร็จเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน ในเรื่อง การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีพึ่งตนเองได้

ข. ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ เป็นการตรวจประเมินผลสำเร็จของตัวสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน โดยประเมินในเรื่องคุณภาพของสินค้าความปลอดภัยต่อผู้บริโภคควมมีเอกลักษณ์ หรือความโดดเด่นของสินค้าและบริการ รวมถึงการวิจัยและพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ ๆ

ค. ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน เป็นการตรวจประเมินผลสำเร็จหรือประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตและการให้บริการ โดยพิจารณาในเรื่องการลดต้นทุนการผลิต/การบริการการลดการสูญเสียการควบคุมคุณภาพในแต่ละขั้นตอนการผลิต การสร้างนวัตกรรมในระบบงาน (พัฒนากระบวนการผลิต)

ง. *ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน* เป็นการตรวจประเมินผลกระทบจากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยพิจารณาในเรื่องความสำเร็จของแผนและกิจกรรม ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน การเพิ่มศักยภาพ ความสามารถ และความพึงพอใจของสมาชิก

4.3.2 *การเรียนรู้จากภายนอก* (วิสาหกิจชุมชนสู่การเรียนรู้หรือการเรียนรู้เพิ่มเติม)

การทำกิจการให้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นวิสาหกิจชุมชนในระดับใด หัวใจ คือ การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ คือทั้งผู้นำและสมาชิกต้องเรียนรู้ร่วมกันตั้งแต่ต้น และเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม มีการจัดการที่เป็นระบบ มีกฎ ระเบียบ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน รายละเอียดดังนี้

1) *การเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้อง* ประกอบด้วย

(1) *เรียนรู้เรื่องตลาด* ตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชน มี 2 ประเภท คือ ตลาดชุมชนหรือตลาดท้องถิ่น ซึ่งเป็นตลาดที่ฝึกทักษะก่อนจะเข้าสู่ตลาดใหญ่ และตลาดใหญ่หรือตลาดแข่งขัน เป็นตลาดที่มีการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น คุณภาพต้องได้มาตรฐาน และมีความเป็นเอกลักษณ์ถิ่น

(2) *เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ* วิสาหกิจชุมชนต้องให้ความสำคัญกับการบริหาร จัดการเชิงธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วย การจัดการด้านการตลาด การจัดการด้านการผลิต การเงินและบัญชีและการบริหารบุคคล

(3) *เรียนรู้เทคนิควิธีการในการทำและฝึกปฏิบัติ* เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญจนนำไปสู่การผลิตที่มีคุณภาพ

(4) *เรียนรู้เรื่องการสร้างเครือข่าย* เพราะเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกประสานประโยชน์ ระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับวิสาหกิจชุมชนด้วยกันหรือระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับคนหรือองค์กรอื่น ๆ

(5) *เรียนรู้เรื่องห่วงโซ่อุปทาน และโลจิสติกส์* การจัดการห่วงโซ่อุปทานให้เกิดประสิทธิภาพควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สนับสนุน และต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กร เพื่อให้เกิดวงจรของความร่วมมือและนำไปสู่การสร้างเครือข่ายเพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ห่วงโซ่อุปทาน และ โลจิสติกส์ เป็นเรื่องสำคัญที่วิสาหกิจชุมชนทุกระดับควรเรียนรู้ โดยเฉพาะในวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าเนื่องจากการทำกิจการเชิงธุรกิจในตลาดแข่งขันจำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันทั้งระบบ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้บริโภครวมทั้งการเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพของการแข่งขัน

(6) *เรียนรู้ความเป็นไปได้ของโลกภายนอก* ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงสถานการณ์โลกในด้านต่าง ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชนและ

ภาคส่วนต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ “การเรียนรู้โลกภายนอก ทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวและพัฒนากิจการ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้”

(7) *เรียนรู้วิธีการจัดทำแผน* แผนเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการและการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนทั้งวิสาหกิจชุมชนระดับพื้นฐานและระดับก้าวหน้า หากไม่มีแผนกิจการวิสาหกิจชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ยากหรืออาจล้มเหลวได้แผนสำหรับวิสาหกิจชุมชน ได้แก่แผนธุรกิจสำหรับวิสาหกิจชุมชน แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

2) *แหล่งเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชน* อาจเป็นวิสาหกิจชุมชนอื่น ชุมชนหรือหน่วยประกอบการอื่นที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพิ่มเติมจากข้อมูลการประเมินศักยภาพของตนเอง โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

(1) *วิเคราะห์ข้อมูล* จากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ว่ามีสิ่งใดที่วิสาหกิจชุมชนควรรู้ และต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม

(2) *กำหนดประเด็น* ที่จะศึกษาคูงานให้ชัดเจนว่าจะศึกษาเรื่องอะไร

(3) *เลือกพื้นที่ต้นแบบ* ที่จะศึกษาคูงาน ตรงกับประเด็นที่ต้องการ

(4) *ทำความเข้าใจกับวิสาหกิจชุมชน* ให้เข้าใจว่าการคูงานเป็นการเรียนรู้ศึกษาแนวคิดไม่ใช่ การลอกเลียนแบบ การเรียนรู้ในด้านการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยี

(5) *เจ้าหน้าที่ช่วยอำนวยความสะดวก* ในการประสานงานกับแหล่งเรียนรู้ให้วิสาหกิจชุมชน

(6) *วิสาหกิจชุมชนต้องกำหนดผู้รับผิดชอบ* ในการเก็บและบันทึกข้อมูลการศึกษาคูงานใน ประเด็นต่างๆเช่น กรอบแนวคิดวิธีการจัดการดำเนินงาน การจัดสรรผลประโยชน์ต่อสมาชิกส่วนรวมและชุมชน

(7) *หลังจากศึกษาคูงานจัดเวทีเรียนรู้* เพื่อสรุปบทเรียนร่วมกันอะไรบ้างที่เหมาะสม เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของตน

4.3.3 *การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน* (วิสาหกิจชุมชนกำหนดแผนการพัฒนา) วิสาหกิจชุมชนที่ได้ทำการประเมินศักยภาพตนเองแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตามควรจะต้องมี การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยดำเนินการต่อเนื่องจากการที่วิสาหกิจชุมชนได้ไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ภายนอก แล้วนำบทเรียนที่ได้มาปรับใช้ในการกำหนดแผนพัฒนากิจการของตนเองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ไป แผนพัฒนาที่เกิดขึ้นนี้อาจประกอบไปด้วยแผนพัฒนาที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง หรือเป็นแผนที่ต้องการการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินการตามลำพังเฉพาะกลุ่มได้ ดังนั้น แผนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการและการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

หากไม่มีแผนกิจการวิสาหกิจชุมชนอาจประสบความสำเร็จได้ยากหรืออาจล้มเหลวได้แผนสำหรับวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

1) *แผนธุรกิจ* คือ เอกสารที่แสดงถึงทิศทางและแนวทางในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแผนธุรกิจที่ดีต้องมีความชัดเจน ครบถ้วน ตรงตามความเป็นจริง เรียบง่ายแต่ไม่ซับซ้อน แผนธุรกิจสำหรับวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นแผนที่แสดงถึงภาพรวมและทิศทางการดำเนินกิจการ วิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยแผนย่อย ๆ คือ แผนการตลาด แผนการผลิต แผนบริหารจัดการ แผนการเงิน การบัญชี และแผนปฏิบัติการ

2) *จัดทำแผนการตลาด* ประกอบด้วย

(1) *กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย* ควรระบุให้เฉพาะเจาะจง หรือระบุให้ชัดเจน เนื่องจากสินค้าหรือบริการที่ผลิตขึ้นจะสามารถตอบสนองตรงตามความต้องการของกลุ่มลูกค้า และการกำหนดลักษณะ และจำนวนของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายอาจกำหนดได้จากพฤติกรรมหรือจิตวิทยาของผู้บริโภค ประชากร ภูมิศาสตร์ ทั้งนี้ควรระบุจำนวนลูกค้าที่คาดว่าจะเป็นผู้ซื้อสินค้าหรือบริการไว้ด้วย

(2) *กลยุทธ์ทางการตลาด* เป็นการแสดงถึงวิธีการหรือกระบวนการทางการตลาดที่จะนำเสนอสินค้าหรือบริการเพื่อไปให้ถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการขาย

ก. *กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์* วิธีการผลิตสินค้าหรือการให้บริการเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย องค์ประกอบที่ควรแสดงไว้ในกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ เช่น ความหลากหลาย คุณภาพ การออกแบบ คุณลักษณะ ตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ขนาด การบริการ การรับประกัน การส่งคืนผลิตภัณฑ์

ข. *กลยุทธ์ด้านราคา* การกำหนดราคาหรือการตั้งราคาเพื่อตอบสนองต่อกลุ่ม ลูกค้าเป้าหมาย องค์ประกอบที่ควรแสดงไว้ในกลยุทธ์ด้านราคา เช่น ราคาต่อหน่วย ส่วนลด

ค. *กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย* ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าหรือ บริการเพื่อสนองต่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้สามารถซื้อสินค้าและบริการได้โดยสะดวก องค์ประกอบที่ควรแสดงไว้ในกลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น ช่องทาง การจัดจำหน่ายทำเลที่ตั้ง และการขนส่ง

ง. *กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการขาย* การกำหนดวิธีการในการส่งเสริมการขาย รวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อตอบสนองต่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในการที่จะให้กลุ่มลูกค้า

เป้าหมายรับรู้จดจำ มีความสนใจ และตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการหรือเป็นการเพิ่มยอดขายสินค้าและบริการจากเดิมที่เป็นอยู่องค์ประกอบที่ควรแสดงไว้ในกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการขาย เช่น การประชาสัมพันธ์การขายในรูปแบบต่าง ๆ การใช้พนักงานขาย การทำการตลาดทางตรง

3) จัดทำแผนการผลิต ประกอบด้วย

(1) ที่ตั้งของสถานประกอบการ เป็นการแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้งในการผลิต สินค้าหรือการให้บริการ ได้แก่ ที่อยู่เลขที่ ถนน ตำบล อำเภอ จังหวัด หมายเลขโทรศัพท์ หมายเลขโทรสาร E-mail Address และควรจัดทำแผนที่แสดงที่ตั้งไว้ด้วย

(2) ตัวผลิตภัณฑ์ รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการ โดยควรแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะผลิตภัณฑ์ให้ครบถ้วน

(3) อุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิต รายละเอียดเกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการผลิต ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบจนแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูปพร้อมจำหน่าย

(4) ขั้นตอนและกระบวนการผลิต แสดงขั้นตอนและกระบวนการผลิต ตั้งแต่เริ่มต้น จนแล้วเสร็จสมบูรณ์ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การแปรรูปวัตถุดิบ การบรรจุหีบห่อการควบคุมคุณภาพจนกระทั่งเป็นผลิตภัณฑ์พร้อมจำหน่าย

(5) แผนผังกระบวนการผลิต แสดงแผนผังของกระบวนการผลิตสินค้า ตั้งแต่ต้นจนจบทุกขั้นตอนโดยเขียนเป็นภาพแผนผังแสดงลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในกรณีที่มีหลายส่วนงาน ในการผลิตอาจแยกเป็นส่วน ๆ ตามลักษณะของกระบวนการในการผลิตก็ได้

(6) แผนดำเนินการในการผลิตแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับแผนดำเนินการในการผลิต ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ โดยอาจแยกแต่ละกิจกรรมที่ดำเนินการ และระยะเวลาที่ดำเนินการตามกิจกรรมนั้น ควรแสดงขั้นตอนต่าง ๆ และช่วงระยะเวลาตามแผนการผลิตซึ่งควรสอดคล้องกับแผนผังของขั้นตอนและ กระบวนการผลิต

4) จัดทำแผนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

(1) แผนผังการบริหารเป็นแผนผังและโครงสร้างการบริหาร ซึ่งรวมถึงการแสดงความสัมพันธ์กัน เพื่อใช้ในการกำหนดแผนงานและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก ทั้งในส่วนการผลิต ส่วนบริหารและการจำหน่าย โดยอาจเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะของงานของสมาชิกแต่ละตำแหน่ง

(2) รายชื่อคณะกรรมการ รายชื่อและรายละเอียดของกรรมการให้ครบทุกคนตาม บทบาทของการบริหาร

5) จัดทำแผนการเงินการบัญชี ประกอบด้วย

(1) นโยบายทางการเงิน เป็นการแสดงรายละเอียดของนโยบายการดำเนินการด้าน การเงิน การกำหนดที่มาของรายได้และรายจ่าย และการบริหารจัดการด้านการเงิน

(2) *ประมาณการในการลงทุน* รายการการลงทุนที่มีมาก่อนหน้าและการลงทุนใหม่ โดยแสดงเป็นลำดับรายการ ส่วนใหญ่จะแยกมูลค่าการลงทุนเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนเงินลงทุนจากกลุ่มและ/หรือ สมาชิกกลุ่มที่เป็นเจ้าของและส่วนที่เป็นเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน ในกรณีที่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น เป็นเงินให้เปล่า เงินกู้ไม่มีดอกเบี้ย ก็ให้แสดงรายการแยกไว้ให้ชัดเจน แล้วหาผลรวมเพื่อแสดงมูลค่าการลงทุนทั้งหมด

(3) *ประมาณการรายได้* การกำหนดโครงสร้างรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ โดย กำหนดจากแผนการตลาดและแผนการผลิตว่าจะสามารถผลิตสินค้าได้เท่าไรและมีจำนวนลูกค้าที่จะซื้อสินค้าในปริมาณเท่าไร

(4) *ต้นทุนการผลิต* รายละเอียดเกี่ยวกับต้นทุนผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปคำนวณหาต้นทุนขายผลิตภัณฑ์ต่อไป

(5) *ต้นทุนขายผลิตภัณฑ์* ต้นทุนที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ที่พร้อมจะขายซึ่งธุรกิจหรือ กิจการวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ต้นทุนขายผลิตภัณฑ์จะไม่เท่ากับต้นทุนการผลิตเนื่องจากมีต้นทุนของผลิตภัณฑ์ คงเหลือรวมเป็นส่วนของต้นทุนขายซึ่งอาจมากกว่าหรือน้อยกว่าก็ได้

(6) *ค่าใช้จ่ายบุคลากร* แสดงค่าใช้จ่ายของบุคลากร ซึ่งเป็นต้นทุนส่วนหนึ่งของวิสาหกิจชุมชน โดยคำนวณประมาณการจากอัตราจ้างและจำนวนประมาณการที่ใช้ในการบริหารและการขาย

(7) *ค่าใช้จ่ายในการบริหาร* และการขายเป็นการแสดงรายการค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง เฉพาะกับการบริหารกิจการและการขายผลิตภัณฑ์เท่านั้น เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต โดยพิจารณาว่าไม่ว่าจะมีการผลิตหรือไม่ก็ต้องมีต้นทุนค่าใช้จ่ายส่วนนี้

(8) *การจัดทำประมาณการทางการเงินล่วงหน้า* เป็นการจัดทำประมาณการทางการเงินล่วงหน้า โดยแสดงงบการเงินของวิสาหกิจชุมชนภายในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งตามลักษณะของวัตถุประสงค์ อย่างน้อยควรแสดงมากกว่า 1 ปีขึ้นไป ระยะเวลาที่แสดงทั่วไปจะกำหนดรอบระยะเวลา 3 ปี

(9) *งบกำไรขาดทุน* เป็นงบการเงินแสดงผลการดำเนินงานกิจการในรอบระยะเวลาหนึ่ง โดยทั่วไปจะกำหนดรอบระยะเวลา 1 ปี

(10) *งบดุล* เป็นงบการเงินที่แสดงฐานะทางการเงินของวิสาหกิจชุมชน ภาระผูกพัน ในการชำระหนี้และส่วนทุนของวิสาหกิจชุมชน ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น ณ วันสิ้นงวดของรอบ ระยะเวลาบัญชี

6) **จัดทำแผนดำเนินการ** เป็นการกำหนดการทำกิจกรรมภายใต้แผนธุรกิจด้านต่าง ๆ ในรอบปีเพื่อให้ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติแต่ละเดือน

7) **แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ดังนี้**

(1) **การจัดทำแผนพัฒนาสำหรับวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน** ใช้เวทีเรียนรู้ระหว่างผู้นำและสมาชิก โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและให้การสนับสนุน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อเท็จจริงว่ากิจการที่ดำเนินการอยู่นั้นจำเป็นจะต้องพัฒนาในเรื่องใดบ้าง อาจต้องทำการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมในเรื่องจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ร่วมด้วยแล้วจึงมากำหนดเป็นแผนและจัดทำรายละเอียดของเรื่องที่จะพัฒนา

(2) **การจัดทำแผนพัฒนาสำหรับวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า** วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าซึ่งมีเป้าหมายสู่ตลาดใหญ่หรือตลาดแข่งขัน จะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าสินค้าอะไรที่จะผลักดันในเชิงธุรกิจ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ศักยภาพเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้ประเด็นที่ต้องการพัฒนาอย่างแท้จริง มีการใช้เวทีเรียนรู้ระหว่างผู้นำและสมาชิกเช่นเดียวกับวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน แต่ต้องตกลงหรือร่วมกันกำหนดให้ชัดเจนว่า สินค้าอะไรที่ผลักดันในเชิงธุรกิจ อาจจำเป็นต้องใช้เครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ว่า สินค้านั้นควรพัฒนาเรื่องใดบ้าง เครื่องมือที่นิยมใช้ในปัจจุบัน

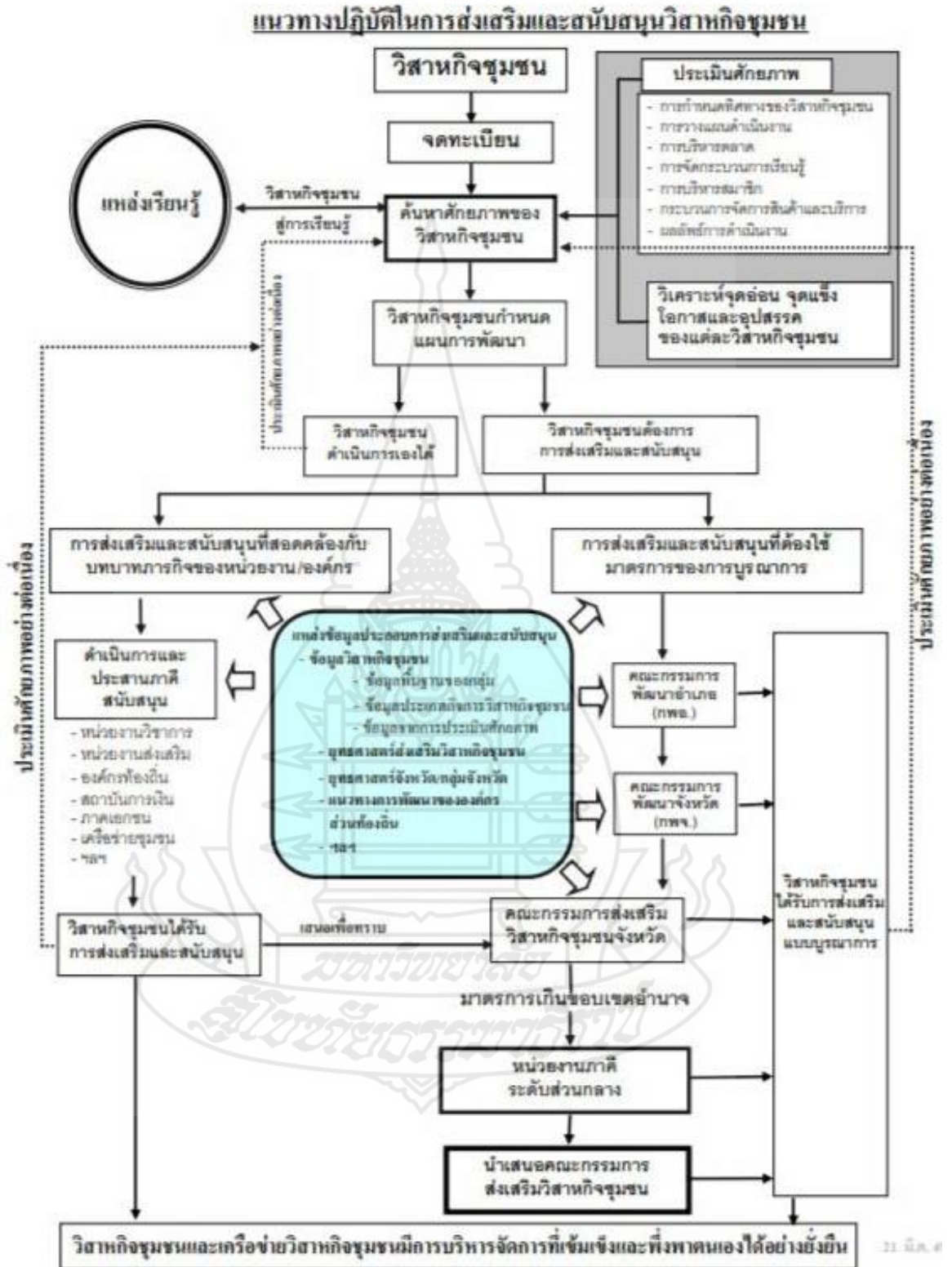
4.3.4 การส่งเสริมและสนับสนุนแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

กรณีที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการเองได้ เจ้าหน้าที่ควรช่วยอำนวยความสะดวก หรือช่วยเหลือประสานงานในบางส่วน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และกรณีที่วิสาหกิจชุมชนต้องการขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากภายนอก

4.3.5 การติดตามผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

4.3.6 การประเมินศักยภาพต่อเนื่อง

วิสาหกิจชุมชนที่มีการพัฒนาในระยะหนึ่งแล้ว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทราบศักยภาพที่แท้จริงและข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชน สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งภาครัฐและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นข้อมูลในการเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนได้ตรงตามศักยภาพที่แท้จริงต่อไป



ภาพที่ 2.1 แนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ของกรมส่งเสริมการเกษตร
 ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2562)

โดยกล่าวสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีการขับเคลื่อนด้วยนโยบายจากภาครัฐ การส่งเสริมและการจัดการ ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การค้นหาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยการวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อให้ทราบความเข้มแข็งและผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 2) การเรียนรู้จากภายนอก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 3) การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยแผนพัฒนาที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้เองและเป็นแผนที่ต้องการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ 4) การส่งเสริมและสนับสนุนแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน 5) การติดตามผลการดำเนินงาน และ 6) การประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง โดยสรุปในภาพรวมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนซึ่งแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการและการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน สามารถจัดเป็นประเด็นโดยการจัดทำแผนธุรกิจ แผนการตลาด แผนการผลิต และแผนด้านการเงิน โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดประเด็นศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ในตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้มีประเด็นในการพัฒนาที่ชัดเจนสรุปได้ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการผลิต 3) ด้านการตลาด และ 4) ด้านการเงิน

5. การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ด้วย สภาพทั่วไปอำเภอปลาปาก องค์กรสถาบันเกษตรกร การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม โดยมีสาระสำคัญดังนี้

5.1 สภาพทั่วไปอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ที่ว่าอำเภอปลาปาก กระทรวงมหาดไทย (2550, น. 25) ได้สรุปข้อมูลว่า อำเภอปลาปาก แบ่งการปกครอง เป็น 8 ตำบล 85 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลปลาปาก 16 หมู่บ้าน ตำบลหนองฮี 12 หมู่บ้าน ตำบลกุดตาไถ่ 12 หมู่บ้าน ตำบลโคกสว่าง 8 หมู่บ้าน ตำบลโคกสูง 10 หมู่บ้าน ตำบลมหาชัย 8 หมู่บ้าน ตำบลนามะเขือ 11 หมู่บ้าน และตำบลหนองเทาใหญ่ 8 หมู่บ้าน มีประชากร จำนวน 54,430 คน จำแนกเป็น ชาย 27,313 คน หญิง 27,126 คน

สำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม (2564, น. 15-18) กล่าวถึงบริบทของอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม สรุปได้ดังนี้

5.1.1 จำนวนครัวเรือนเกษตรกร อำเภอปลาปาก มีจำนวน 11,355 ครัวเรือน โดยมีหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 3,574 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.48 รองลงมาอายุระหว่าง 56-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.51 และอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.32

5.1.2 มีการประกอบอาชีพ ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน 10,881 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 95.83 และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน 474 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.17

5.1.3 ลักษณะการถือครองที่ดิน ของเกษตรกรอำเภอปลาปาก ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของ จำนวน 9,776 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 65.55 รองลงมาคืออื่นๆ จำนวน 4,108 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27.55 และเช่า จำนวน 1,029 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.90 ตามลำดับ

5.1.4 การถือครองที่ดินแบบเอกสารสิทธิ์ แยกเป็นประเภทโฉนด จำนวน 7,985 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 78.38 รองลงมาคือไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน 2,184 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.44 และหนังสือรับรองของหน่วยงาน จำนวน 19 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.19 ตามลำดับ

5.2 องค์กรและสถาบันเกษตรกร

อำเภอปลาปาก มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ จำนวน 28 กลุ่ม มีสมาชิก 1,231 ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 12 กลุ่ม สมาชิก 283 ราย กลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน 15 กลุ่ม สมาชิก 537 ราย วิชากิจชุมชน จำนวน 113 แห่ง สมาชิก 2,393 ราย และกลุ่มเกษตรกร 7 กลุ่ม สมาชิก 938 ราย

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านฯ		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิชากิจชุมชน		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก	แห่ง	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก
ปลาปาก	5	125	1	30	3	50	15	313	1	141
หนองฮี	5	130	2	42	2	93	17	393	-	-
กุดาไถ้	6	356	3	35	3	87	26	646	1	67
โคกสว่าง	12	79	2	112	1	59	10	279	2	266
โคกสูง	2	85	1	14	2	133	18	338	1	69
มหาชัย	4	95	1	20	1	17	10	209	-	-
นามะเขือ	3	335	1	15	2	72	7	105	1	236
หนองเทาใหญ่	1	26	1	15	1	26	10	110	1	159
รวม	28	1,231	12	283	15	537	113	2,393	7	938

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม, 2564

5.3 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

อำเภอปลาปาก มีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีสถานการณ์ประเด็นในการเรียนรู้ ดังนี้ การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน การต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน รายงานข้อมูลการก่อตั้งและที่มาของทุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.3.1 การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก มีหน้าที่รับจดทะเบียนแก่วิสาหกิจชุมชนที่ประสงค์จะขอรับการส่งเสริม โดยเกษตรอำเภอเป็นนายทะเบียนรับจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ ปี 2548 จนถึงปัจจุบัน ปรากฏว่ามีวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว จำนวน 113 แห่ง จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 2,393 ราย (ข้อมูล ณ เดือน 30 มกราคม 2565) (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 2565) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงรายงานจำนวนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้ว อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ลำดับที่	ตำบล	วิสาหกิจชุมชน	
		จำนวน (แห่ง)	สมาชิก (ราย)
1	กุดาไ้	26	646
2	โคกสว่าง	10	279
3	โคกสูง	18	338
4	นามะเขือ	7	105
5	ปลาปาก	15	313
6	มหาชัย	10	209
7	หนองเทาใหญ่	10	110
8	หนองฮี	17	393
รวมทั้งหมด		113	2,393

ที่มา : ข้อมูล ณ วันที่ 30 มกราคม 2565 : ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 2565

5.3.2 การต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก มีหน้าที่รับต่อทะเบียนแก่วิสาหกิจชุมชนที่ประสงค์จะขอรับการส่งเสริม โดยเกษตรอำเภอเป็นนายทะเบียนรับการต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปัจจุบัน ปรากฏว่ามีการต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว ในปี 2563, 2564 เปรียบเทียบ ปี 2563 จำนวน 62 แห่ง และมาต่อทะเบียน ปี 2564 จำนวน 33 แห่ง (ข้อมูล ณ เดือน ธันวาคม 2564) (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 2564) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 แสดงรายงานการต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ลำดับที่	ตำบล	จำนวน วิสาหกิจชุมชน (แห่ง)	
		ปี 2563	ปี 2564
1	ปลาปาก	6	2
2	หนองฮี	10	6
3	กุดาไ้	16	12
4	โคกสว่าง	6	2
5	โคกสูง	11	5
6	มหาชัย	4	3
7	นามะเขือ	3	2
8	หนองเทาใหญ่	6	1
รวมทั้งหมด		62	33

ที่มา : ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 2564

5.3.3 ผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก ได้ดำเนินการประเมินวิสาหกิจชุมชนเป็นประจำทุกปี โดยกำหนดให้มีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนทุก 6 เดือน ผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ปี 2564 ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปัจจุบันได้ดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและได้รับการอนุมัติการจดทะเบียนแล้ว จำนวน 113 แห่ง และได้ดำเนินการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

จำนวน 113 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 ของการอนุมัติจดทะเบียน ปรากฏว่าผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 แสดงผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่ประเมิน	วิสาหกิจชุมชน(แห่ง)		
	ดี	ปานกลาง	ต้องปรับปรุง
หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน	25	43	45
หมวดที่ 2 การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	23	48	42
หมวดที่ 3 การบริหารตลาด	13	52	48
หมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล	23	53	37
หมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	18	52	43
หมวดที่ 6 การจัดการสินค้าหรือบริการ	20	53	40
หมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	17	53	43
สรุปผลประเมินศักยภาพโดยรวม	21	52	40

ที่มา : ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 2565

จากตารางที่ 2.4 สรุปผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ได้ดังนี้ ผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดี จำนวน 21 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.6 (เทียบกับที่ประเมินศักยภาพแล้ว) ผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง 52 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 46.0 (เทียบกับที่ประเมินศักยภาพแล้ว) ผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปรับปรุง 40 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35.4 (เทียบกับที่ประเมินศักยภาพแล้ว) (ข้อมูล ณ เดือน มกราคม 2565)

5.3.4 รายงานข้อมูลการก่อตั้งและที่มาของทุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน

ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน (2564) การรายงานข้อมูลการก่อตั้งและที่มาของทุน ประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน และที่มาของทุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชน ของอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม รายละเอียดดังนี้

- 1) รายงานข้อมูลการก่อตั้งและที่มาของทุน ประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน ดังนี้
 - (1) เกิดจากกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน จำนวน 29 แห่ง
 - (2) เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน จำนวน 113 แห่ง

- | | |
|-----------------------------------------------------|----------------|
| (3) เกิดจากส่งเสริมของหน่วยงาน | จำนวน 41 แห่ง |
| 2) ที่มาของทุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ | |
| (1) ทุนทรัพยากรในชุมชน | จำนวน 109 แห่ง |
| (2) ทุนทางปัญญาของชุมชน | จำนวน 66 แห่ง |
| (3) ทุนที่เป็นเงินสด | |
| ก. ได้จากการระดมทุนของสมาชิก | จำนวน 66 แห่ง |
| ข. ทุนได้จากภายนอกชุมชน | จำนวน 1 แห่ง |
| (4) อื่น ๆ | จำนวน 1 แห่ง |

5.3.5 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้อนุมัติงบประมาณในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยสำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก ได้ดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ดำเนินการดังนี้

1) ดำเนินการประชุมคณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอ เพื่อผลักดันการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามแนวทางที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดวางไว้ และกำหนดเป้าหมายวิสาหกิจชุมชนที่มีความพร้อมในการพัฒนาเป็นต้นแบบในระดับอำเภอ และจะดำเนินการประกวดวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับจังหวัดต่อไป

2) ส่งเสริมและพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

ส่งเสริมและพัฒนาการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน โดยการพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

(1) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (สมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 10 ราย /วิสาหกิจชุมชน 1 แห่ง) สนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการ เพื่อพัฒนาและยกระดับศักยภาพในการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน โดยคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนที่มีผลการประเมินศักยภาพในระดับปานกลาง และระดับปรับปรุง เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนทราบถึงปัญหาและนำไปจัดทำแผนพัฒนากิจการ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษาแก่วิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงาน

(2) สำนักงานเกษตรจังหวัดสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนที่ได้ดำเนินการตามข้อ (1) เพื่อให้เกิดการยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

(3) ประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอีกครั้งหลังสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรมตามข้อ (2) และรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนากิจการให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ

สรุปได้ว่า อำเภอปลาปาก มีวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว จำนวน 113 แห่ง จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 2,393 ราย มีการดำเนินการต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยผลการประเมินศักยภาพมี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับปรับปรุง โดยมีประเด็นการประเมินศักยภาพ ประกอบด้วย 1) ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การบริหารองค์กร ความรับผิดชอบต่อชุมชน 2) การประเมินผลลัพธ์ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ผลลัพธ์ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน ด้านคุณภาพ สินค้าและบริการด้านประสิทธิภาพ ของการดำเนินงานและด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ

6.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1) เพศ

ปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 105) ศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับผลการศึกษาของศศิณะ โกสยگانนท์ (2562, น.4) ศึกษาการพัฒนาแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้แทนวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสระแก้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.0 เป็นเพศหญิง ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของนุชนาถ ทับครุฑ สุขพิชญณ์ บุญเกื้อ และอรอนงค์ อาภา (2563, น.32) ศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 53.5

2) อายุ

ปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 105) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีอายุระหว่าง 40-49 ปี เช่นเดียวกับการศึกษาของรัชดา ถักดียิ่ง (2563, น. 180) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ใกล้เคียงกับการศึกษาของศศินะ โกโศยกานนท์ (2562, น.4) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 48 ปี ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของนุชนาถ ทับครุฑ สุขพิชญาน์ บุญเกื้อ และอรอนงค์ อากา (2563, น.32) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อายุ 50 - 60 ปี

3) ระดับการศึกษา

ปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 105) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาลงมา ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของศศินะ โกโศยกานนท์ (2562, น.4) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. ร้อยละ 43.9 และการศึกษาของนุชนาถ ทับครุฑ สุขพิชญาน์ บุญเกื้อ และอรอนงค์ อากา (2563, น.32) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

6.1.2 สภาพทางสังคม

1) ตำแหน่งทางสังคม

วิภา ปักกาสาตั้ง (2552, น. 36) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในชุมชน เช่นเดียวกับการศึกษาของ เรืองจิตร พรหมสถิต (2549, น. 36) ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในชุมชน

2) บทบาทหน้าที่ในกลุ่ม

อมรรัตน์ สามหาดไทย (2550 น. 36) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีตำแหน่งในกลุ่มเป็นสมาชิก

3) สาเหตุที่เข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน

ทิพย์มาลี มังคละสวัสดิ์ (2552, น. 51) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า สาเหตุที่สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนเพื่อต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ แตกต่างจากการศึกษาของ เขาวเรศ ทิฐุธรรม (2550, น. 47) ศึกษาสถานภาพและการดำเนินงานของวิสาหกิจ

ชุมชนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า พอใจในกิจกรรมกลุ่ม และสาเหตุที่รองลงมาคือ ต้องการหารายได้

4) ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 105) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกมาแล้ว 6 – 9 ปี เช่นเดียวกับการศึกษาของรัชดา ภัคดียิ่ง (2563, น. 180) พบว่า ระยะเวลาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากกว่า 5 ปี ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของศศิณะ โภไศยกานนท์ (2562, น.4) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี มากที่สุด ร้อยละ 81.5

5) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

สุภารัตน์ แซ่มเงิน (2560, น.132) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน วัฒนศรีชุมแสง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก พบว่า สื่อบุคคลสมาชิกมีการรับข่าวสารจากคณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่มร้อยละ 53.7 มีการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อมวลชนจากโทรทัศน์ร้อยละ 41.6 และมีการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรมจากการเข้ารับฝึกอบรมร้อยละ 42.5 ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของจิตจิรา ไชยขวัญ (2556, น.1201) ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสวี จังหวัดชุมพร พบว่า แหล่งและระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารระดับปานกลางในภาพรวมและจากสื่อบุคคล ส่วนใหญ่จากเกษตรตำบล และเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร

6.1.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

1) รายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ทิพย์มาลี มังคละสวัสดิ์ (2552, น. 53) จากการศึกษาพบว่า สมาชิกมีรายได้จากการเป็นสมาชิกกลุ่มน้อยที่สุด 20 บาทต่อปี มากที่สุด 244,00 บาทต่อปี และการศึกษาของ เขาวเรศ ทิฐุธรรม (2550, น. 52) จากการศึกษาสถานภาพและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอแม่สอดจังหวัดตาก พบว่า สมาชิกมีรายได้จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม ตั้งแต่ 2,500 บาทต่อปีลงมา

2) แหล่งเงินทุนในกลุ่ม

นุชนาถ ทับครุฑ สุขพิชญาน์ บุญเกื้อ และอรอนงค์ อาภา (2563, น.32) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เข้าถึงแหล่งเงินทุนโดยภาครัฐเข้ามาสนับสนุนคิดเป็นร้อยละ 68 รองลงมาร่วมทุนกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 24.8 และใช้เงินทุนส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 6.7 ส่วนกู้ยืมจากสถาบันการเงิน มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.5 ซึ่งแตกต่าง

จากการศึกษาของรัชดา ภัคดียิ่ง (2563, น. 180) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ที่มาของทุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนมาจากทุนเงินสดจากการระดมทุนของสมาชิกร้อยละ 60.94 ส่วนการศึกษาของประภวิษณุพันธ์ทรัพย์สุข และคณะ (2563, น.67) ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของสถาบันอุดมศึกษาผ่านการบริการวิชาการ กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปอาหารทะเลบ้านกระซ้าขาว พบว่า แหล่งที่มาของเงินทุนสำหรับประกอบการธุรกิจชุมชนมี 3 แหล่งได้แก่ เงินทุนของตนเอง เงินทุนจากแหล่งเงินกู้ และเงินทุนจากการระดมทุน เป็นแหล่งการเงินที่สร้างโอกาสในการเจริญเติบโตของธุรกิจได้ดีกว่าเงินทุนจากการกู้ยืมเงิน

6.2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ศึกษาระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงิน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วรารักษ์ อ่อนคา, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, วรฉัตร วิวิรรณ และสุริยา ปัญญจิตร (2564, น. 261) ศึกษาศักยภาพในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษากลุ่มอาชีพการทอเสื่อกกแม่บ้านตะวันสีทอง บ้านท่าเสี้ยว ตำบลสะอาด อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ามีการบริหารจัดการ โดยใช้ทุนทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการลดการพึ่งพาทรัพยากรภายนอก ส่วนการรับรู้และความเข้าใจในศักยภาพของตนเอง และความเป็นธรรมชาติของวิสาหกิจชุมชน ทำให้วิสาหกิจชุมชนกำหนดกรอบดำเนินงานให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจของชุมชนและเหมาะสมกับทุนทางสังคมที่มี ในด้านสมาชิกมีการสนับสนุนการพัฒนาทักษะเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน ด้านภาวะผู้นำ ต้องมีความรู้ความสามารถในการเนินธุรกิจ มีความซื่อสัตย์ในการบริหารงาน มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบ และสามารถแก้ไขปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐมีการติดต่อสื่อสารกับกลุ่ม โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ทั้งการเสนอแนะในกระบวนการทำงานหรืออื่น ๆ

รัชดา ภัคดียิ่ง (2563, น. 180) พบว่า สภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการสินค้า/บริการและการผลิต รองลงมาด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ด้านผู้นำวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการด้านการตลาดอยู่ในระดับมาก ระบบการเงินและการจัดสรรรายได้และผลตอบแทนอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารสมาชิกและการมี

ส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก และการสร้างเครือข่ายอยู่ในระดับปานกลาง

ปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 113) พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการ สินค้า และบริการด้านการบริหาร สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนและด้านการดำเนินงานที่ดี เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยของแต่ละกลุ่มปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน 5 ลำดับแรก เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ทำให้ต้นทุน การดำเนินงานของกิจกรรมส่วนใหญ่ลดลง ผลิตสินค้าและบริการ ที่มีคุณภาพมีการเปิดเผยข้อมูล การเงิน บัญชีอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดการทุนในการประกอบการ โดยพึ่งพาตนเองเป็นหลักและ มีการกำหนดราคาสินค้าและบริการอย่างเหมาะสม

คณิดา ไกรสันติ และรัชมนต์ คำศรี (2559, น.566) ศึกษาแนวทางการพัฒนา ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า 1) ด้านผู้นำและ การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี มีการจัดการกลุ่มแบบสมาชิกมีส่วนร่วมในลักษณะ ของกรรมการ ทางกลุ่มจะมีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยผู้นำกลุ่มมีการสนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และแผนการ ดำเนินงานในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ผู้นำเป็นคนมีความสามารถ ดูแลและพัฒนากลุ่มได้ดี สมาชิกมีรายได้เสริม และมีการจัดสรรเงินปันผลให้กับสมาชิกเป็นรายปี ดังนั้นการที่กลุ่มใด ๆ มี ผู้นำที่มีความพร้อมในการจัดการ จะสามารถสร้างแรงจูงใจทำให้ชาวบ้านรวมพลังกันในการดำเนิน กิจกรรมวิสาหกิจชุมชนให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างรวดเร็ว โอกาสที่ชาวบ้านจะเข้าร่วมในการดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ก็มีความเป็นไปได้สูง 2) ด้านการผลิต การผลิตที่ดีควรเป็นการผลิตที่ตรง เป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งในการผลิตของชุมชนนั้นหากเป็นการผลิตที่อาศัยวัตถุดิบที่สามารถหาได้ใน ท้องถิ่น จะทำให้ต้นทุนอันเกิดจากการจัดหาวัตถุดิบลดลง ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี มีแหล่ง วัตถุดิบในท้องถิ่น เป็นสารจากธรรมชาติ ลดการใช้สารเคมี ซึ่งเป็นการลดต้นทุนในการผลิต และ กระบวนการผลิตไม่ได้มีขยะ ที่เป็นมลพิษใด ๆ 3) ด้านการตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ให้เป็นที่รู้จักทั้งในระดับจังหวัด ระดับประเทศ และต่างประเทศยังมีน้อย ขาดการส่งเสริมและหา ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า ที่หลากหลายทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ทางกลุ่มยังไม่มีแผน ธุรกิจ ในการขยายการผลิตและการตลาด เพื่อแข่งขันกับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ 4) ด้านการเงิน ด้าน เงินทุน อัตราดอกเบี้ยจากแหล่งเงินกู้ค่อนข้างสูง และต้องใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกัน ส่งผลต่อ เงินลงทุน เพื่อการผลิต การตลาด และการซื้อเครื่องจักรใหม่ ๆ ของทางกลุ่มวิสาหกิจเป็นอย่างมาก

มินระดา โคตรศรีวงศ์ (2559, น. 1639) ศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ ความสำเร็จ กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม ตำบลมะป้า อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัด

ร้อยเอ็ด พบว่า 1) ด้านวัตถุดิบ กลุ่มมีการซื้อเส้นไหมจากบริษัทจุลไหมไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นเส้นไหมมีคุณภาพและมีมาตรฐาน ใช้สีย้อมที่ซื้อจากพ่อค้าเร่ที่มาขายให้กลุ่มโดยตรงหรือส่งทางไปรษณีย์ ใช้เทคนิคการย้อมทับ ซึ่งเป็นการย้อมสีหลาย ๆ สีทับกันโดยไม่ต้องล้างออก ทำให้ลดต้นทุนในการผลิตและยังให้เจดสีที่สวยงาม 2) ด้านการผลิต กลุ่มมีการจัดตั้งศูนย์กลางการผลิตเพื่อควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ไม่มีการแบ่งหน้าที่ในการผลิตตามความถนัดและความเหมาะสมให้แก่สมาชิก โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการวางแผนการผลิต จะใช้ปริมาณการผลิตตามการสั่งซื้อของลูกค้ามาเป็นเกณฑ์ในการวางแผนการผลิต รวมทั้งมีการจัดบันทึกจำนวน ปริมาณ หรือขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถผลิตได้ในปริมาณมากและคุณภาพเดิม 3) ด้านการขนส่ง โดยกลุ่มขนส่งผ้าไหมให้แก่ลูกค้าทางไปรษณีย์และฝากพัสดุไปกับรถโดยสารประจำทางให้เฉพาะลูกค้าบางส่วน แต่ส่วนใหญ่ลูกค้าจะเดินทางมาเลือกซื้อสินค้าด้วยตัวเอง ผลิตภัณฑ์กลุ่มที่ความเพียงพอต่อการส่งออก และมีการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทุกขั้นตอนการผลิตก่อนที่จะส่งออกไปถึงลูกค้า 4) ด้านการตลาด กลุ่มมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งการขายปลีกและการขายส่ง มีผู้รับผิดชอบประสานงานด้านการตลาดที่ชัดเจน โดยกลุ่มมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่มีความหลากหลายทั้งในจังหวัดต่างจังหวัดและต่างประเทศ มีการกำหนดราคาโดยพิจารณาจากต้นทุนการผลิต ความสวยงาม ประณีต และการเปรียบเทียบกับราคากับผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสมาชิกกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มจะเป็นผู้กำหนดราคาขายเอง และ 5) ด้านการบริการ กลุ่มมีการสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้กับลูกค้า โดยการรับประกันผลิตภัณฑ์สามารถเปลี่ยนคืนได้ภายใน 2 วัน และมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย และกลุ่มยังคงไว้ซึ่งสถานที่และอุปกรณ์ในการผลิตที่มีความดั้งเดิมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ที่สนใจ

6.3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

วิมลสิริ ฤกษ์ขุนทด และณัฐชนน มาพิจารณ์ (2563, น. 677) ศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตและพัฒนาการแปรรูปกล้วยตำบลดระหาน อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ปัญหาในการพัฒนา กลุ่ม มีดังนี้ 1) อุปสรรคในการผลิตยังไม่เพียงพอและยังไม่ค่อยทันสมัย ทำให้ไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการเมื่อลูกค้าต้องการผลิตภัณฑ์จำนวนมาก 2) รูปแบบการทำงานของรัฐบาล ที่มีการให้การสนับสนุนที่ความล่าช้า หรือบางครั้งให้การช่วยเหลือแต่ก็ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม 3) ด้านงบประมาณที่หน่วยงานภาครัฐจัดสรรให้ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้เพราะงบประมาณส่วนใหญ่จะลงในพื้นที่เขตเมือง ยังไม่ค่อยกระจายมาถึงเขตชุมชนนอกเมือง 4) การใช้งานเรื่องเทคโนโลยียังไม่สามารถใช้งานได้ยังมีประสิทธิภาพพอแต่คณะกรรมการก็พร้อมที่จะบริหาร

ประวิทย์ พันธ์ทรัพย์สุข และคณะ (2563, น.67) พบว่า 1) ปัญหาด้านการเงินที่พบ คือ การที่สมาชิกไม่มีความพร้อมในการมอบเงินระดมทุน ส่งผลให้การพัฒนาวิสาหกิจฯ ขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากต้องอาศัยผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจมาพัฒนา 2) ปัญหาด้านการตลาด ปัจจัยนี้ส่งผลต่อผลิตภัณฑ์วิสาหกิจฯ ไม่มากเนื่องจากสินค้าได้รับการสนับสนุนพื้นที่จำหน่ายจากภาครัฐ และได้มีการเปิดร้านบริเวณตลาดตามแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสาคร นอกจากนี้ยังมีการส่งสินค้าจากลูกค้าเดิมผ่านทางโทรศัพท์หรือช่องทางออนไลน์ ทำให้ความสามารถในการกระจายสินค้ายังคงมีความแข็งแรง และส่งผลให้กระบวนการผลิตยังดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการผลิต วิสาหกิจฯ บ้านกระเช้าขาว มีสถานที่ผลิตสินค้าประเภทกะปิที่ได้รับมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) แต่ผลิตภัณฑ์น้ำกะปิหมักประสบปัญหาเรื่องของวัตถุดิบที่ขาดความแน่นอน และสถานที่ผลิตที่ต้องปรับปรุงให้ได้รับมาตรฐาน ซึ่งต้องอาศัยงบประมาณในการปรับปรุงสถานที่ให้เหมาะสมตามเกณฑ์มาตรฐาน จึงสอดคล้องกับปัญหาปัจจัยด้านการเงิน 4) ด้านบริหารจัดการ มีระบบการจัดการด้านการเงิน การจัดการทางด้านบัญชีที่ชัดเจน แต่ไม่มีการใช้ระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยบริหารจัดการด้านการเงินการบัญชี

ภูตรา อาแล และคณะ (2562, น. 43) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านตำบลนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พบว่า ปัญหาและความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้ 1) ด้านการตลาด ผลการวิเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ ทางกลุ่มไม่สามารถขยายตลาดได้ ขายสินค้าแต่เฉพาะในพื้นที่เป็นหลักต้องการหาตลาดเพิ่มเติมอีก 2) ด้านการผลิต ผลการวิเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ ไม่สามารถผลิตเสื้อผ้าสตรีมุสลิมได้จำนวนมากเพราะพื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด และยังมีอาชีพหลัก ที่ต้องกระทำก่อน อีกทั้งยังต้องดูแลครอบครัว และความต้องการทางกลุ่มต้องการวัสดุเครื่องจักรอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อจะได้ผลิตสินค้าได้มากขึ้นกว่าเดิม 3) ด้านการบริหารจัดการ ผลการวิเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการกลุ่มยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตัวเอง อีกทั้งยังขาดองค์ความรู้โดยผู้ที่ทำหน้าที่ทุกอย่างคือประธานกลุ่มทางกลุ่มต้องการองค์ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการในภาพรวม และอยากให้คณะกรรมการแต่ละท่านรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองให้มากกว่าเดิม และ 4) ด้านการจัดการการเงิน ผลการวิเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ ขาดสภาพคล่องในการหมุนเวียนเงินทุน ไม่มีแหล่งเงินทุนต้องการรูปแบบ กระบวนการหาเงินทุนเพื่อให้เกิดสภาพคล่องในการบริหารจัดการกลุ่มมากยิ่งขึ้น

ปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 114) พบว่า ปัญหาของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมเห็นว่าปัญหาสำคัญที่เกิดจากตัววิสาหกิจชุมชนเอง 5 ลำดับแรก เมื่อเรียงตาม ลำดับความสำคัญได้แก่ วัตถุดิบในพื้นที่หายากและมีราคาแพง ต้นทุนการผลิตสูงแต่ขายสินค้า

ได้ในราคาต่ำ การบริหารการตลาด การขาดเงินทุนในการผลิตสินค้าหรือบริการ และผลิตสินค้าได้ไม่เพียงพอกับความต้องการของลูกค้า สำหรับปัญหาสำคัญที่เกิดจากสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน 5 ลำดับ เมื่อเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ สมาชิกขาดความร่วมมือ ความสามัคคีและความรับผิดชอบสมาชิกไปประกอบอาชีพอื่นเนื่องจากได้รับผลตอบแทนจากการเป็นสมาชิกน้อย สมาชิกไม่ยอมรับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สมาชิกลงทุนน้อยจึงได้รับผลตอบแทนน้อยและสมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก จึงไม่มีเวลาผลิตสินค้าหรือบริการให้กลุ่ม ส่วนปัญหาสำคัญที่เกิดจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 5 ลำดับ เมื่อเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ภาครัฐไม่ค่อยดูแลช่วยเหลือปล่อยให้กรรมการบริหารกันเอง ขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่องระหว่างภาครัฐ และวิสาหกิจชุมชน งบประมาณสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนของรัฐไม่เพียงพอภาครัฐให้เงินทุนกู้ยืมกับวิสาหกิจชุมชนไม่ต่อเนื่องภาครัฐไม่มีการฝึกอาชีพให้สมาชิก วิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง และภาครัฐไม่เข้ามาช่วยวิสาหกิจชุมชนในการขยายตลาดให้กว้างขึ้น

อาทิตยา จันทิตย์ (2560, น. 156) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบ ของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 พบว่า วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตสูง ดังนั้นวิธีการแก้ปัญหาโดยเบื้องต้น คือ วิสาหกิจชุมชนควรใช้วัตถุดิบ/ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก หรือควรผลิตเอง หรือรับซื้อจากเกษตรกร ที่ผลิตในชุมชน เพื่อลดค่าใช้จ่ายเรื่องการขนส่ง และควรจัดทำแผนการใช้วัตถุดิบ กำลังการผลิตวัตถุดิบในชุมชน ของแต่ละเดือน เพื่อวางแผนการผลิต การใช้วัตถุดิบ การกักตุนวัตถุดิบ เพื่อป้องกันการขาดวัตถุดิบในการผลิต และป้องกันต้นทุนที่อาจจะเพิ่มขึ้นในช่วงที่วัตถุดิบขาดตลาด เช่นช่วงเกิดภัยพิบัติ เป็นต้น และวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีในการผลิตแปรรูป การตลาด และการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นกลุ่มควรมีการบรรจุแผนการรับสมาชิกเพิ่ม และควรเป็นสมาชิกที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี เพราะเป็นช่วงอายุที่มีความสามารถในการเรียนรู้และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมากกว่าอายุช่วงอื่นๆ และช่วงอายุ ดังกล่าวสามารถใช้โทรศัพท์ Smart phone หรือคอมพิวเตอร์ในการทำการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการทำตลาดออนไลน์ด้วย วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง พึ่งพาตนเองน้อย ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนควรประกอบกิจการที่มากกว่า 1 กิจการ และแต่ละกิจการต้องเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน เพื่อความมั่นคง และยั่งยืน

6.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก

วัฒน์จิรัชย์ เวชชนินนาท และคณะ (2564, น.86) ศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจ

ชุมชน ในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ด้านผลิตภัณฑ์

- 1) พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค
- 2) กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น อาหารเพื่อคนรักสุขภาพ
- 3) ผลิตภัณฑ์ใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพความปลอดภัย
- 4) พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 5) ใช้วัสดุท้องถิ่นเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนและสร้างความแตกต่างให้ผลิตภัณฑ์

ด้านราคา

- 1) ตั้งราคาผลิตภัณฑ์ตามฤดูกาล
- 2) การตั้งราคาแบบชุดรวม
- 3) ใช้ส่วนลดราคาสินค้าพิเศษในช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

- 1) ขยายและพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า
- 2) สร้างพันธมิตรหรือคู่ค้าระหว่างวิสาหกิจชุมชน

ด้านการสื่อสารทางการตลาด

- 1) ใช้เครื่องมือการตลาดทางตรง เช่น Facebook, Instagram เพื่อสร้างการรับรู้อย่างต่อเนื่อง
- 2) ทำการตลาดในรูปแบบ Online เน้น B2C เป็นหลัก โดยใช้ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ประชากรศาสตร์ พฤติกรรม เพื่อหากลุ่มผู้บริโภคที่ตรงกับผลิตภัณฑ์ที่สุด
- 3) จัดกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้แก่ผู้บริโภค

วารสาร อ่อนคา, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, วรฉัตร วรวิพรรณ และสุริยา ปัญญจิตร (2564, น. 261) ศึกษาศักยภาพในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษากลุ่มอาชีพการทอเสื่ออกแม่บ้านตะวันสีทอง บ้านท่าเสียว ตำบลสะอาด อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด. พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านทรัพยากรมนุษย์ มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ด้านการรวมกลุ่มผู้นำและกระบวนการกลุ่ม การสร้างเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับแนวอนทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนความรู้ความเข้าใจการประกอบอาชีพ และการระดมทุนและการเก็บออม การบริหารจัดการโครงสร้างขององค์กร กฎระเบียบของวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น เพื่อให้วิสาหกิจชุมชน เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ประเด็นแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

ด้านองค์ประกอบทางสังคม พบว่า องค์ประกอบทางสังคมนั้น การมีส่วนร่วมของทุกคนในกลุ่ม เป็นการพัฒนาสมาชิกกลุ่มให้มีความรู้และทัศนคติ สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความจำเป็นที่จะต้องมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ต้องมีการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อให้กลุ่มอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและมีความสุข ประเด็นแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนภาวะผู้นำในชุมชน

ด้านภาวะผู้นำ พบว่า ผู้นำมีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทาง และให้คำแนะนำกับกลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มและยังสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพหรือการทำให้คนในสมาชิกกลุ่มทำงานไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสามัคคีกัน

ด้านการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก พบว่า มีการรวบรวม ถ่ายทอดและ แลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอเสื่อกก โดยการหาความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มี กระบวนการเรียนรู้ด้านต่างๆ อยู่ตลอดเวลา มีการเชื่อมโยงเครือข่าย ในด้านต่างๆ เช่น การอบรม จากหน่วยงานต่างๆ และศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนต่างๆเป็นต้น และมีการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายฯ และบุคคลภายนอก

ด้านการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มกับรัฐ พบว่า ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกกลุ่มกับรัฐได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ในการอบรม ความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น การอบรมด้านการทอเสื่อกก การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า การส่งเสริม การตลาด การจัดทำบัญชี เป็นต้น

ด้านการฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า ด้านการฝึกอบรมมีการกำหนดความต้องการ ฝึกอบรมให้บุคลากรองค์กรจะพิจารณาจากคุณภาพงานหรือผลผลิตที่ต้องการ ความสามารถของ บุคลากรที่ต้องการ และความสามารถของบุคลากรที่มีในปัจจุบัน จากนั้น ทำการวิเคราะห์เพื่อหา ช่องว่างระหว่างความสามารถที่ต้องการกับความสามารถที่มีอยู่และปิดช่องว่างดังกล่าวโดย ฝึกอบรมบุคลากร หรือวิธีอื่น ๆ

วิมลสิริ กุ๊กขุนทด และณัฐชนน มาพิจารณ์ (2563, น. 676) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ให้ประสบความสำเร็จมี 2 ปัจจัยได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน มีดังนี้ (1) การบริหารจัดการกลุ่ม ประธาน คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญ มีประสบการณ์ในการทำงานและมีการแบ่งหน้าที่กันทำชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อประสานงาน ติดต่อการตลาด สมาชิกในกลุ่มเป็นผู้ที่มีความสามารถมีทักษะและมีความชำนาญ จึงทำให้สามารถ ช่วยกันบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี เป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง หากเกิดปัญหาขึ้นกลุ่มคณะกรรมการ จะร่วมกันแก้ปัญหา นั้น ๆ ให้ลุ่ลวงไปร่วมกัน (2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก การเปิดโอกาสให้ สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทุกกระบวนการ มีการร่วมกันคิด ร่วมกัน ปฏิบัติงานตามที่กลุ่มกำหนด มีการร่วมกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรค สมาชิกทุกคนสามารถแสดง ความคิดเห็นและข้อเสนอต่างเพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่ม (3) การส่งเสริมการ เรียนรู้ มีการพัฒนากระบวนการผลิตอย่างสม่ำเสมอ โดยการฝึกทักษะจากการฝึกอบรมและศึกษาดูงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น (4) ด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มมีผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ เมื่อนำกล้วย มาแปรรูปแล้วรสชาติจะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนที่อื่น ๆ 2) ปัจจัยภายนอก มีดังนี้ (1) การ สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ได้รับการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ จาก หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร สำนักงานพาณิชย์จังหวัด (2) เงินทุน ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐแบบทุนให้เปล่า มีการสร้างอาชีพ

และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน (3) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรเข้ามาร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น อีกทั้งยังมอบโรงเรียนแบบมีมาตรฐานให้กับทางกลุ่มได้นำมาใช้ตากกล้วย นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ เข้าเข้ามามอบเครื่องแปรรูปกล้วย และช่วยทำการวิจัยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

รัชดา ภัคดียิ่ง (2563, น. 180) พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่นได้ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ (Management) จะพิจารณาภาพรวมในด้านการวางแผน การจัดองค์การ การนำ/สั่งการ และการควบคุม โดยด้านการวางแผน ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน จะต้องมีการดำเนินการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างชัดเจนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพรวมทั้งมีการนำ/ควบคุมให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนที่วางไว้ โดยเน้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่มรวมทั้งมีส่วนร่วมในด้านการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ของกลุ่มเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมและเข้าใจร่วมกัน นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการจัดวางระบบการดำเนินการ โดยมีการจัดวางตำแหน่งและโครงสร้างองค์กรพร้อมแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีผู้นำในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำและกรรมการของกลุ่ม เลือกผู้นำที่มีความเสียสละและมีความซื่อสัตย์เข้ามาเป็นผู้บริหารของกลุ่ม มีการประชุมทบทวนการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกเป็นประจำมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานรวมทั้งแจ้งให้สมาชิกทราบเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านคุณภาพและมาตรฐาน (Quality and Standards) ต้องคำนึงถึงปัจจัยในการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานในกระบวนการผลิตสินค้า/บริการ โดยเริ่มตั้งแต่ การวางแผนการผลิตสินค้าและกำหนดขั้นตอนการผลิตอย่างมีระบบ กำหนดขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจร่วมกันระหว่างสมาชิก ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น กำหนดและตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบที่นำมาผลิตสินค้า ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ มีการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าและบริการก่อนออกจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอ การกำหนดราคาเป็นมาตรฐานและยอมรับได้ เมื่อมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จะต้องมีการจดบันทึกการเงินหรือบัญชีอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ รวมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินให้สมาชิกทราบอย่างเป็นทางการและตรวจสอบได้ และจะต้องดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยการคิดค้น ปรับปรุงวิธีการผลิตใหม่ ๆ เพื่อการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและลดต้นทุนเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพเป็นที่เชื่อถือของผู้บริโภคอย่างยั่งยืน 3) ด้านภาวะผู้นำ (Leaderships) ผู้นำต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเภทของวิสาหกิจชุมชนของกลุ่ม ผู้นำมีวิสัยทัศน์และความคิดริเริ่มในการดำเนินงานวิสาหกิจ

ชุมชน มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีการจัดสรรตำแหน่งงานที่เหมาะสมกับประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของสมาชิกโดยไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งสามารถสื่อสารและประสานงานผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนได้ 4) ด้านการบริหารการตลาด (Marketing Management) การบริหารการตลาดเพื่อพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนพิจารณาองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) 4P โดยมีแนวทางด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ควรมีให้เลือกหลากหลายทั้งรูปแบบ สี สัน และลวดลายรวมทั้งมีการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เสนอต่อลูกค้าเสมอ ด้านการกำหนดราคาให้เหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการไม่ถูกหรือแพงจนเกินไปและคุ้มกับต้นทุนของการผลิตและการดำเนินการ ด้านช่องทางการจำหน่ายมีการนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายหลากหลายช่องทาง อาทิ งานแสดงสินค้าหรือเทศกาลต่าง ๆ รวมทั้งมีการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นช่องทางที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคในปัจจุบัน และสุดท้ายด้านการส่งเสริมการขาย มีการจัดการส่งเสริมการขายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ลด แลก แจก แถม การเป็นสมาชิก อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการโฆษณา/ประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการผ่านสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ 5) ด้านเครือข่าย (Networking) วิสาหกิจชุมชนต้องได้เข้าร่วมกิจกรรมและรับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการสร้างเครือข่ายกับวิสาหกิจกลุ่มอื่น ๆ มีการจัดกิจกรรมพบปะกันระหว่างวิสาหกิจอื่น ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และเครือข่าย โดยแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดจากวิสาหกิจอื่น ๆ และนำมาปรับใช้กับวิสาหกิจของตนเองเพื่อประกอบกิจการและธุรกิจให้สูงขึ้นในระดับก้าวหน้า 6) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (Involvement Members) เปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถร่วมจัดทำ/คัดเลือกวัตถุประสงค์ให้เพียงพอและทันต่อความต้องการของกลุ่มและลูกค้า มีส่วนร่วมในการวางแผนการตลาดและหาตลาดให้กลุ่ม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ไขปัญหาของกลุ่ม 7) การเงิน/บัญชี (Finance/Accounting) ควรมีระบบการชำระเงินหลายรูปแบบเหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีการจ่ายค่าตอบแทนและเงินปันผลให้สมาชิกอย่างมีระบบและเป็นธรรมและมีการจัดทำบัญชีการเงินที่ชัดเจนและโปร่งใส 8) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) คณะกรรมการและสมาชิกควรได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมอบรมสัมมนาและศึกษาดูงานชุมชนอื่น ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานอบรมวิชาชีพและทักษะในการทำงานให้กับสมาชิก มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมการผลิตสินค้าและบริการ รวมทั้งมีการดำเนินการจัดเก็บองค์ความรู้ที่ได้ในรูปแบบของเอกสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ณัฐภาณี บัวดี และอดิเรก พันเขียว (2562, น. 22) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนา ศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ในอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก พบว่า แนวทางที่พัฒนาภายในกลุ่ม 2 แนวทาง และแนวทางที่พัฒนาร่วมกับภายนอก 2 แนวทาง โดยแนวทางที่พัฒนาภายใน ได้แก่ 1) การพัฒนาบุคลากร ทั้งผู้นำและสมาชิกกลุ่ม 2) การพัฒนาความรู้ความสามารถ ในด้านผลิตภัณฑ์ และการจัดการ การบริหารการเงิน แนวทางที่พัฒนาร่วมกับภายนอก ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่าย และ 2) การสร้างความมีส่วนร่วมและคืนประโยชน์

ปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 115 -116) พบว่า วิสาหกิจชุมชนและหน่วยงาน ภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันในการสนับสนุนให้ชุมชนและบริเวณใกล้เคียงผลิตวัตถุดิบและ ช่วยหาแหล่งวัตถุดิบให้สมาชิกฯ ในราคาที่เหมาะสม หน่วยงานภาครัฐควรช่วยขยายตลาดสินค้าให้ กว้างขึ้นและอบรมให้ความรู้เรื่องการลดต้นทุนการผลิตให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เพิ่มจำนวน สมาชิกและเพิ่มเงินช่วยเหลือในการลงทุนจากภาครัฐให้มากขึ้น วิสาหกิจชุมชนควรตั้งกฎระเบียบที่ รัดกุมและเข้มงวด และแจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบ รวมทั้งสร้างกิจกรรมให้สมาชิกมีโอกาทำงาน ร่วมกันและรับผิดชอบร่วมกัน และวิสาหกิจชุมชนควรจัดให้มีพี่เลี้ยงสำหรับ สมาชิกกลุ่มที่ยังขาด ทักษะในการผลิตสินค้าหรือบริการ ตลอดจนสร้างเครือข่ายระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่าง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

เจณิภา คงอ้อม (2561, น. 168) ได้ศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการปัจจัย ความสำเร็จทั้ง 10 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการเงิน การจัดหาแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อสนับสนุนเพื่อให้เกิด เงินทุนหมุนเวียนเพื่อ การพัฒนาหรือใช้เอกสารการสั่งซื้อเป็นหลักฐานในการกู้ยืม 2) ด้านการตลาด การส่งเสริมการตลาด ไปที่กลุ่มเป้าหมาย ในลักษณะของการจัดแสดง สินค้า ผลิตภัณฑ์ อย่าง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ 3) ด้านการผลิต ควรจัดหาวัสดุภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และนำวิธีการใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพเข้ามาช่วยในการผลิต 4) ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการจัดการอบรมพัฒนากลุ่ม ให้ได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับ กลุ่มอาชีพ ประเภทเดียวกัน 5) ด้านความเป็นผู้นำกลุ่ม ผู้นำกลุ่ม ควรรับฟังแนวคิดของสมาชิกภายในกลุ่มและควรฝึกฝน พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ 6) ด้านแรงงาน ควรวางแผนกำหนดภาระงาน แรงงาน กำลังคน ให้เหมาะสมกับงาน ส่งเสริมการเพิ่มทักษะความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญจากการปฏิบัติงานในระบบงานจริง 7) ด้านการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาส สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการ ดำเนินงาน ของกลุ่มเพื่อให้เกิดความชัดเจน 8) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม คณะกรรมการของกลุ่ม ควรเป็นผู้ ใฝ่หาความรู้พัฒนาทักษะ ความสามารถในการจัดการที่ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม โดยเฉพาะ การจัดหาแหล่งเงินทุนให้ได้ โดยไม่ให้เกิดผลกระทบเชิงลบกับสมาชิกมากเกินไป 9) ด้านการมี ปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ทางภาครัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันให้คำแนะนำ การเป็น

ที่ปรึกษาแก่กลุ่มเพื่อให้เกิดผลดีต่อกุ่มและสมาชิกแต่ละคน 10) ด้านข้อมูลข่าวสาร ควรเน้นการประชาสัมพันธ์สินค้า/บริการที่ได้รับรางวัลโดยเลือกใช้ สื่อที่ทันสมัยในการเผยแพร่ เพื่อให้สินค้าเป็นที่ยอมรับของตลาด และส่งเสริมการตลาดของสินค้า อย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับกลุ่มอาชีพ

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสรุปเพื่อนำไปกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา การดำรงตำแหน่งทางสังคม ตำแหน่งในกลุ่ม สาเหตุการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ผลผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่ม การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม รายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน แหล่งเงินทุนในกลุ่ม

2. การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน

3. ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน

4. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน



บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ที่ได้รับอนุมัติการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ตั้งแต่ปี 2548 จนถึง 30 มกราคม 2565 และมีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง จำนวน 52 กลุ่ม และอยู่ในระดับปรับปรุง จำนวน 40 กลุ่ม สมาชิก 1,671 ราย

1.2 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 ข้อ ได้แก่ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ขนาดกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม จำนวน 1,671 ราย เนื่องจากในพื้นที่ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนักและด้วยข้อจำกัดของเวลา ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างที่ต้องการหา

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคาดเคลื่อน = 0.07

เมื่อแทนค่าจะได้ผลดังนี้

$$n = \frac{1,671}{1 + 1,671 \times (0.07)^2}$$

$$= 182 \text{ ราย}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ คือ 182 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.8 ของประชากรทั้งหมด

1.2.1 การสุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากตามรายชื่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน กับสำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม และประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ในปี 2564 จำนวน 92 กลุ่ม ตามสัดส่วนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

โดยในแต่ละกลุ่ม ให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามสัดส่วนในแต่ละกลุ่มที่ทำการศึกษา

ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	สมาชิก (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
1	กลุ่มทำขนมปังบ้านโลกสะอาด	21	2	1.2
2	ศูนย์สาธิตการตลาดร้านค้าชุมชนกุตาไก่ ม.10	16	2	1.0
3	กลุ่มโคเนื้อบ้านนาเรียง	10	1	0.6
4	กลุ่มเลี้ยงโค-กระบือ ชุมชนบ้านดอนคู่ ม.12	12	1	0.7
5	กลุ่มทำนาแปลงใหม่ ต.กุตาไก่	35	4	2.1
6	ปฎิบัติการวิจัยชีวภาพตำบลกุตาไก่	20	2	1.2
7	กลุ่มทอพรหมเช็ดทำบ้านโลกสะอาด	17	2	1.0

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	จำนวนสมาชิก (ราย)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
8	การเลี้ยงโคเนื้อ-โคขุนคุณภาพดีบ้านนาดอกไม้	8	1	0.5
9	ส่งเสริมการผลิตขนมจีนบ้านกุตาไก่	14	2	0.8
10	ส่งเสริมการผลิตเทียนน้ำมันตักกุตาไก่	20	2	1.2
11	ผลิตรูปเทียนหอมบ้านนาเรียง	26	3	1.5
12	แม่บ้านเกษตรกรวังโพธิ์สามัคคี	8	1	0.5
13	กลุ่มผู้ปลูกถั่วลิสงชุมชนบ้านวังกะเบา	9	1	0.5
14	กลุ่มส่งเสริมอาชีพราชาโคเงินล้าน	13	1	0.8
15	เลี้ยงโคแม่พันธุ์ผลิตลูก	14	2	0.8
16	กลุ่มโคขุนโคกสว่าง	7	1	0.4
17	กลุ่มส่งเสริมการเลี้ยงโค-กระบือโคกสว่าง	116	13	6.9
18	กลุ่มทอผ้าบ้านวังกะเบา	8	1	0.5
19	ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลโคกสว่าง	49	5	2.9
20	แปรรูปกล้วยหอมเขียวคาเวนดิช	16	2	1.0
21	กลุ่มเลี้ยงโค-กระบือพัฒนา	8	1	0.5
22	กลุ่มส่งเสริมอาชีพปลูกแตงโม-แคนตาลูป	16	2	1.0
23	กลุ่มเกษตรอินทรีย์ 2	15	2	0.9
24	กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านนกกะเหาะ	10	1	0.6
25	กลุ่มปลูกกล้วยหอมเขียว ต.โคกสูง	8	1	0.5
26	กลุ่มส่งเสริมเพาะเห็ดนางฟ้า-อังกरी	23	2	1.4
27	กลุ่มแปลงใหญ่แก้วมังกร ตำบลนามะเขือ	8	1	0.5
28	เฟอร์นิเจอร์ชุมชน	12	1	0.7
29	ปลูกพืชสมุนไพรฯบ.หนองไผ่	21	2	1.2
30	กลุ่มโคพันธุ์เนื้อลุ่มน้ำโจง ต.นามะเขือ	10	1	0.6
31	กลุ่มออมทรัพย์สหกรณ์บ้านบ้านหนองไผ่	12	1	0.7

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	จำนวนสมาชิก (ราย)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
32	กลุ่มเลี้ยงกบแปรรูปผลิตภัณฑ์ฯ	11	1	0.7
33	เกษตรอินทรีย์ยั่งยืนอำเภอปลาปาก	8	1	0.5
34	พืชสมุนไพรทางการแพทย์แบบผสมผสาน	8	1	0.5
35	เวชศาสตร์สมุนไพรศึกษา	9	1	0.5
36	กลุ่มส่งเสริมปลูกดอกดาวเรือง	12	1	0.7
37	เกษตรไร้สารพิษแนวคิดใหม่	10	1	0.6
38	สภากลุ่มออมทรัพย์บ้านวังยาง	83	9	4.9
39	ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลปลาปาก	37	4	2.2
40	กลุ่มทำนาแปลงใหญ่บ้านดอนกลาง	20	2	1.2
41	เพชรสยามฟาร์ม	12	1	0.7
42	กลุ่มเลี้ยงโค,กระบือบ้านดอนกลาง	15	2	0.9
43	เกษตรกรเลี้ยงหมูบ้านวังม่วง	8	1	0.5
44	เลี้ยงโคขุนบ้านหนองเทาใหญ่	7	1	0.4
45	กลุ่มทอผ้าหมักหมี่บ้านหนองหมากแก้ว	12	1	0.7
46	ทอผ้าพื้นเมืองบ้านนาเชือกน้อย	10	1	0.6
47	ปลูกพืชสมุนไพรใช้บำบัดโรค	7	1	0.4
48	กลุ่มผลิตโคเนื้อบ้านทุ่งใหม่	7	1	0.4
49	กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค บ้านหนองฮี	10	1	0.6
50	กลุ่มเลี้ยงโคแม่พันธุ์บ้านจรุกเคย	10	1	0.6
51	สภาหมู่บ้านทุ่งโกน	77	8	4.6
52	กลุ่มผลิตเครื่องเรือนบ้านหนองฮี	9	1	0.5
53	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านางาม	15	2	0.9
54	กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านวังโพธิ์	10	1	0.6
55	การเลี้ยงปลุสัตว์บ้านนาเรียง	11	1	0.7
56	กลุ่มเลี้ยงโคบ้านวังโพธิ์	42	5	2.5
57	กลุ่มผู้เลี้ยงโค ต.กุดตาไก่	10	1	0.6

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	จำนวนสมาชิก (ราย)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
58	กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคบ้านนาดอกไม้	18	2	1.1
59	ราชาโคขุน	8	1	0.5
60	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ. นางาม	13	1	0.8
61	เลี้ยงโคเนื้อบ้านนาสีนวล	9	1	0.5
62	กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านโคกสว่าง	46	5	2.7
63	การเลี้ยงปศุสัตว์บ้านนงเหาะ	9	1	0.5
64	การเลี้ยงปศุสัตว์และผลิตอาหารสัตว์บ้านโคกสูง	10	1	0.6
65	กลุ่มสมุนไพรรักษาโรคโค	14	2	0.8
66	กลุ่มชุมชนผู้เลี้ยงโคบ้านนงเหาะน้อย	10	1	0.6
67	กลุ่มเลี้ยงวัวแม่พันธุ์โคสูง ม.9	13	1	0.8
68	ผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองบ้านนงเหาะน้อย	19	2	1.1
69	กลุ่มส่งเสริมอาชีพเลี้ยงโค-กระบือ ม.4,8	37	4	2.2
70	กลุ่มส่งเสริมการผลิตไร่นาสวนผสมบ้านโคกสูง	19	2	1.1
71	กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหารและขนมบ้านม่วง	40	4	2.4
72	กลุ่มจักสานกระติบข้าว	7	1	0.4
73	พัฒนาสมุนไพรรักษาโรคโค	7	1	0.4
74	การเลี้ยงปศุสัตว์บ้านปลาปากทุ่ง หมู่ 13	10	1	0.6
75	กลุ่มผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองพันธุ์ผสม	42	5	2.5
76	เกษตรกรทฤษฎีใหม่ตำบลปลาปาก	32	3	1.9
77	ศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงชุมชนปลาปาก	20	2	1.2
78	การเลี้ยงปศุสัตว์ต.มหาชัย	10	1	0.6
79	กลุ่มแตงโมปลอดสารพิษ	15	2	0.9
80	เลี้ยงโค-กระบือ แม่พันธุ์ผลิตลูก	10	1	0.6
81	กลุ่มออมทรัพย์บ้านต้นสมัย	70	8	4.2
82	ปลูกพืชสมุนไพรทางการแพทย์ หนองเทาใหญ่	18	2	1.1

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	จำนวนสมาชิก (ราย)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
83	การเลี้ยงปลุสสัตว์บ้านหนองเท้าน้อย	9	1	0.5
84	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านหนองหมากแก้ว	15	2	0.9
85	กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านหนองหมากแก้ว	10	1	0.6
86	กลุ่มส่งเสริมอาชีพเลี้ยงโค-กระบือ ยั่งยืน	12	1	0.7
87	กลุ่มเลี้ยงโคขุนบ้านหนองหมากแก้ว	9	1	0.5
88	อุตสาหกรรมท้องถิ่นหนองฮี	9	1	0.5
89	การเลี้ยงปลุสสัตว์บ้านกุ้งโกน	7	1	0.4
90	การเลี้ยงปลุสสัตว์บ้านฝักอีตู	7	1	0.4
91	กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือ ม.6,10	22	2	1.3
92	หนองฮีพืชผลการเกษตร	13	1	0.8
รวม		1,671	182	100.0

ที่มา : ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2565)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ชนิดเครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ และการสร้างและตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ชนิดของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างกำหนดคำถาม มีคำตอบให้เลือก โดยเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามทั้งแบบเลือกตอบ และคำถามลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-ended questions) และคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) แบบสัมภาษณ์สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบ่งโครงสร้างแบบสัมภาษณ์เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
โดยแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ตอนย่อย ดังนี้

ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม ตำแหน่งในกลุ่ม เหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลผลิตหลักของกลุ่ม การจำหน่าย ผลผลิตหลักของกลุ่ม รายได้การเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน แหล่งเงินทุนในกลุ่ม

ซึ่งคำถามเป็นลักษณะการสัมภาษณ์แบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกแบบคำตอบเดียวหรือเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ หรือแบบเติมคำตอบในช่องว่าง

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยคำถาม เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน โดยกำหนดข้อคำถามในลักษณะเลือกตอบ ไม่มีการดำเนินงาน – มีการดำเนินงาน และกำหนดการให้คะแนนดังนี้

0	หมายถึง	ตอบไม่มีการดำเนินงาน
1	หมายถึง	ตอบมีการดำเนินงาน

ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก แบ่งคำถามออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการผลิต 3) ด้านการตลาด และ 4) ด้านการเงิน ซึ่งการให้คะแนนความประเด้นปัญหาในแต่ละคำถาม แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด
2	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อย
3	หมายถึง	มีปัญหาในระดับปานกลาง
4	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมาก
5	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน แบ่งคำถามออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการผลิต 3) ด้านการตลาด และ 4) ด้านการเงิน โดยกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับความคิดเห็น ดังนี้

1	หมายถึง	มีความต้องการในระดับน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ความต้องการ ในระดับน้อย
3	หมายถึง	ความต้องการ ในระดับปานกลาง
4	หมายถึง	ความต้องการ ในระดับมาก
5	หมายถึง	ความต้องการ ในระดับมากที่สุด

2.3 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 การสร้างเครื่องมือ

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาระงานวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

2) ศึกษาแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากงานวิจัยของผู้ที่ทำงานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

3) จัดทำแบบสัมภาษณ์ ให้สอดคล้องกับหัวข้อและวัตถุประสงค์ในการวิจัย

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างส่งอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา ตลอดจนพิจารณาความเหมาะสมโดยทั่วไปของแบบสัมภาษณ์

5) แก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้ถูกต้อง และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งและนำไปทดสอบหาความเชื่อถือได้ก่อนนำมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

2.3.2 การทดสอบเครื่องมือ

สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์ (2551) อธิบายถึงการการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญจากการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัย ดังนี้

1) การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ดำเนินการก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อตรวจสอบว่า แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดผลได้ตรงตามที่ต้องการครอบคลุมเนื้อหาของขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ความถูกต้องของภาษา ความเข้าใจตรงกับ ข้อคำถามโดยใช้วิธีการทางสถิติตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยมีวิธีการดังนี้

(1) นำแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยกำหนดคะแนนความเห็น ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

(2) นำคะแนนผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คนมาคำนวณจากสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน แบบวัดความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ
 $\sum R$ แทน ผลบวกของคะแนนผู้เชี่ยวชาญ
 n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา เท่ากับ 1.00 ทุกตอน

- เกณฑ์** 1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้
 2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความเชื่อมั่น การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of alpha) ของ Cronbach) โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความน่าเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ได้ค่า Alpha = 0.807

ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ได้ค่า Alpha = 0.935

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ได้ค่า Alpha = 0.871

โดยอารยา องค์กรเยี่ยม และพงศธราร วิจิตเวชไพศาล (2561, น. 42) แนะนำว่า โดยทั่วไปแล้วค่าความเชื่อมั่นได้ของแบบสอบถามควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.7 หมายความว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ด้วยตนเอง โดยมีการกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล กำหนดแผนการลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผน

3.1.2 จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เตรียมแบบสัมภาษณ์ และอุปกรณ์ที่ใช้ไปจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก เป็นต้น

3.1.3 การประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการประสานผ่านทางโทรศัพท์ถึงประธานวิสาหกิจชุมชน เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา และความจำเป็นในการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูล ตามรายชื่อที่ได้สุ่มไว้แล้ว โดยประสานก่อนล่วงหน้า 1 อาทิตย์ ก่อนลงพื้นที่ และโทรนัดหมายประสานประธานวิสาหกิจชุมชน อีก 1 ครั้ง ก่อนถึงวันที่นัดหมายตามแผนเก็บข้อมูล

3.1.4 ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกร มีขั้นตอน ดังนี้

1) **แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล** โดยแนะนำชื่อ นามสกุล และแจ้งว่าเป็นนักศึกษา ระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม และสอบถามพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์ ประมาณ 20 นาที ก่อนสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

2) **ชี้แจงวัตถุประสงค์** ของการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ดังนี้

(1) เพื่อศึกษา สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

(2) เพื่อศึกษา การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก

(4) เพื่อศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก

(5) เพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก

ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เห็นถึงประโยชน์ และความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

3) **เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์** โดยผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน

4) **ทบทวนความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล** เมื่อสัมภาษณ์ ครบทุกคนแล้วผู้ศึกษาวิจัยทบทวนความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลว่าครบถ้วนถูกต้อง สมบูรณ์

5) **กล่าวขอบคุณ** ผู้ศึกษาวิจัยกล่าวขอบคุณคณะกรรมการ และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

6) **รวบรวม ตรวจสอบจำนวน ความถูกต้องครบถ้วน และสรุปแบบสัมภาษณ์**

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามสัปดาห์ละตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยการนำผลของค่าสถิติที่ได้นำมาสรุปและอภิปรายผลโดยตรงจากค่าที่ได้

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกเกษตรกร วิเคราะห์โดยพิจารณาจากคะแนนที่ตอบ โดยกำหนดข้อความถามในลักษณะเลือกตอบมีการดำเนินงาน – ไม่มีการดำเนินงาน และกำหนดให้คะแนน ดังนี้ หากมีการดำเนินงานได้ 1 คะแนน และไม่มีการดำเนินงานได้ 0 คะแนน และมีระดับเกณฑ์คะแนนที่ปฏิบัติ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ดังนี้

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{60 - 0}{5} = 12$$

คะแนนระหว่าง 1.00 – 12.99 หมายถึง มีความว่า มีการดำเนินงานระดับน้อยที่สุด

คะแนนระหว่าง 13.00 – 24.99 หมายถึง มีความว่า มีการดำเนินงานระดับน้อย

คะแนนระหว่าง 25.00 - 36.99 หมายถึง มีความว่า มีการดำเนินงานระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 37.00 – 48.99 หมายถึง มีความว่า มีการดำเนินงานระดับมาก

คะแนนระหว่าง 49.00 – 60.00 หมายถึง มีความว่า มีการดำเนินงานระดับมากที่สุด

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมิน และการจัดอันดับ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงระดับปัญหา} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.8
 \end{aligned}$$

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ย แบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีปัญหาในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมากที่สุด

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80	หมายถึง	ความต้องการระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60	หมายถึง	ความต้องการระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40	หมายถึง	ความต้องการระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20	หมายถึง	ความต้องการระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00	หมายถึง	ความต้องการระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม” ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

- ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 2 การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ข้อมูลสภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์สภาพส่วนบุคคล ปรากฏผลดังตาราง ที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลสภาพส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n= 182		
ข้อมูลสภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	108	59.3
หญิง	74	40.7

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 182

ข้อมูลสภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	7	3.8
41 - 50	42	23.1
51 - 60	83	45.6
61 - 70	38	20.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	12	6.6
ค่าต่ำสุด = 35 ปี ค่าสูงสุด = 83 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 55.96 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.866		
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	2	1.1
ประถมศึกษา	104	57.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	21	11.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า(ปวช.)	41	22.5
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	5	2.8
ปริญญาตรี	9	5.0

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นข้อมูลสภาพส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ดังนี้

เพศ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 59.3 เป็นเพศชาย และร้อยละ 40.7 เป็นเพศหญิงตามลำดับ

อายุ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 45.6 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.1 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 20.9 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี ร้อยละ 6.6 มีอายุมากกว่า 71 ปีขึ้นไป และร้อยละ 3.8 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี ตามลำดับ โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีอายุต่ำสุด 35 ปี และมีอายุสูงสุด 83 ปี อายุเฉลี่ย 55.96 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.866 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 57.1 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 22.5 มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 11.5

มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 5.0 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 2.8 มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา ตามลำดับ

1.2 ข้อมูลสภาพทางสังคม ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่งทางสังคม ตำแหน่งในกลุ่ม สาเหตุการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ได้ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลสภาพทางสังคม

n = 182		
ข้อมูลสภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่ง	144	79.1
มีตำแหน่ง	38	20.9
มีตำแหน่ง ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กำนัน	1	0.5
ผู้ใหญ่บ้าน	6	3.3
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	6	3.3
สมาชิก อบต.	4	2.2
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	6	3.3
อาสาปศุสัตว์	1	0.5
หมอดินอาสา	1	0.5
อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.)	9	4.9
สมาชิกกลุ่มสตรี	4	2.2
ตำแหน่งในกลุ่ม		
ประธาน	59	32.4
รองประธาน	22	12.1
เลขานุการ	4	2.2
เหรัญญิก	4	2.2
ประชาสัมพันธ์	3	1.6
สมาชิก	90	49.5

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลสภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
n = 182		
เหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน	35	19.2
ต้องการพัฒนาความรู้ของตัวเอง	142	78.0
ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	164	90.1
ต้องการหารายได้เสริม	169	92.9
ได้รับการชักชวนของผู้นำ	166	91.2
ต้องการกู้เงินจากกลุ่ม	103	56.6
ต้องการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของสมาชิก	27	14.8
เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน	130	71.4
สาเหตุอื่น ๆ ออมทรัพย์	96	52.7
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4	9	4.9
5 - 7	42	23.1
8 - 10	61	33.5
11 - 13	18	9.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 14	52	28.6
ค่าต่ำสุด = 1 ปี ค่าสูงสุด = 17 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 8.40 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.813		
ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม (ครั้ง / ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	39	21.4
3 - 4	47	25.8
5 - 6	53	29.1
7 - 8	5	2.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 9	38	20.9
ค่าต่ำสุด = 1 ครั้ง/ปี ค่าสูงสุด = 12 ครั้ง/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 6.15 ครั้ง/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.784		

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นข้อมูลสภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ดังนี้

ตำแหน่งทางสังคม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 79.1 ไม่มีตำแหน่งสังคม และร้อยละ 20.9 มีตำแหน่งทางสังคม ซึ่งมีตำแหน่งทางสังคม ดังนี้ ร้อยละ 4.9 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ร้อยละ 3.3 เป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากัน ร้อยละ 2.2 เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นสมาชิกกลุ่มสตรี และร้อยละ 0.5 เป็นกำนัน อาสาปศุสัตว์ และหมอดินอาสา ตามลำดับ

ตำแหน่งในกลุ่ม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 49.5 มีตำแหน่งในกลุ่มเป็นสมาชิก รองลงมา ร้อยละ 32.4 มีตำแหน่งในกลุ่มเป็นประธาน ร้อยละ 12.1 มีตำแหน่งในกลุ่มเป็นรองประธาน ร้อยละ 2.2 มีตำแหน่งในกลุ่มเป็นเลขานุการและเหรัญญิกเท่ากัน และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.6 มีตำแหน่งในกลุ่มเป็นประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ

เหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 92.9 ต้องการหารายได้เสริม รองลงมา ร้อยละ 91.2 ได้รับการชักชวนของผู้นำ ร้อยละ 90.1 ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ร้อยละ 78.0 ต้องการพัฒนาความรู้ของตัวเอง ร้อยละ 71.4 เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน ร้อยละ 56.6 ต้องการกู้เงินจากกลุ่ม ร้อยละ 52.7 อื่น ๆ เหตุผลการเข้าร่วมเพื่อออมทรัพย์ ร้อยละ 19.2 ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน และน้อยที่สุด ร้อยละ 14.8 ต้องการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของสมาชิก ตามลำดับ

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 33.5 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกระหว่าง 8-10 ปี รองลงมา ร้อยละ 28.6 5 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกมากกว่าหรือเท่ากับ 14 ปี ร้อยละ 23.1 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกระหว่าง 5-7 ปี ร้อยละ 9.9 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกระหว่าง 11-13 ปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 4.9 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 ปี ตามลำดับ โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกต่ำสุด 1 ปี และมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสูงสุด 17 ปี มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 8.40 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.813 ปี

ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 29.1 มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม ระหว่าง 5-6 ครั้งต่อปี รองลงมา ร้อยละ 25.8 มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมระหว่าง 5-6 ครั้งต่อปี ร้อยละ 21.4 มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้งต่อปี ร้อยละ 20.9 มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม มากกว่าหรือเท่ากับ 9 ครั้งต่อปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 2.7 ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม ระหว่าง 7-8 ครั้งต่อปี ตามลำดับ โดยความถี่ในการเข้าร่วม

กิจกรรมต่ำสุด 1 ครั้งต่อปี และมีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมสูงสุด 12 ครั้งต่อปี มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 6.15 ครั้งต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.784 ครั้งต่อปี

ตารางที่ 4.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

n = 182

แหล่งเรียนรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
	1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล							
						(1.012)		
1.1 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้นำท้องถิ่น	3 (1.7)	5 (2.7)	32 (17.6)	93 (51.1)	49 (26.9)	3.99 (0.841)	มาก	1
1.2 อาสาสมัครเกษตร (อกม.)	32 (17.6)	47 (25.8)	45 (24.7)	30 (16.5)	28 (15.4)	2.86 (1.316)	ปาน กลาง	6
1.3 ประชาชนชาวบ้าน	4 (2.2)	37 (20.3)	76 (41.8)	40 (22.0)	25 (13.7)	3.25 (1.002)	ปาน กลาง	5
1.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	5 (2.7)	15 (8.3)	40 (22.0)	59 (32.4)	63 (34.6)	3.88 (1.065)	มาก	2
1.5 เจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานราชการอื่น	4 (2.2)	28 (15.4)	58 (31.9)	62 (34.0)	30 (16.5)	3.47 (1.012)	มาก	4
1.6ญาติ/เพื่อนบ้าน	2 (1.1)	11 (6.0)	54 (29.7)	88 (48.4)	27 (14.8)	3.70 (0.836)	มาก	3
2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อกลุ่ม						2.75	ปาน	
						(1.086)	กลาง	
2.1 การประชุม	3 (1.6)	21 (11.5)	68 (37.4)	64 (35.2)	26 (14.3)	3.49 (0.933)	มาก	1
2.2 การอบรม/สัมมนา	7 (3.8)	49 (26.9)	82 (45.1)	25 (13.7)	19 (10.4)	3.01 (0.992)	ปาน กลาง	2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 182

แหล่งเรียนรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
	2.3 การเสวนา/จัดเวที	21 (11.5)	45 (24.7)	85 (46.7)	22 (12.1)			
2.4 การเยี่ยมชม	54 (29.7)	55 (30.2)	47 (25.8)	15 (8.2)	11 (6.0)	2.31 (1.158)	น้อย	4
2.5 การศึกษาดูงาน	85 (46.7)	34 (18.7)	21 (11.5)	28 (15.4)	14 (7.7)	2.19 (1.366)	น้อย	5
3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน						2.55 (1.099)	น้อย	
3.1 หอกระจายข่าว	17 (9.3)	25 (13.7)	57 (31.3)	67 (36.8)	16 (8.8)	3.22 (1.090)	ปาน กลาง	1
3.2 วิทยุกระจายเสียง	59 (32.4)	45 (24.7)	60 (33.0)	15 (8.2)	3 (1.6)	2.22 (1.044)	น้อย	2
3.3 โทรทัศน์	70 (38.5)	40 (22.0)	42 (23.1)	26 (14.3)	4 (2.2)	2.20 (1.163)	น้อย	3
4 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์						1.27 (0.676)	น้อย ที่สุด	
4.1 แผ่นพับ	140 (76.9)	26 (14.3)	9 (4.9)	7 (3.8)	0 (0)	1.36 (0.750)	น้อย ที่สุด	1
4.2 วารสาร	159 (87.4)	11 (6.0)	8 (4.4)	3 (1.6)	1 (0.5)	1.22 (0.653)	น้อย ที่สุด	3
4.3 โปสเตอร์	155 (85.2)	18 (9.9)	7 (3.8)	1 (0.5)	1 (0.5)	1.21 (0.588)	น้อย ที่สุด	4

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

แหล่งเรียนรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	4.4 เอกสารเผยแพร่	149 (81.9)	16 (8.8)	12 (6.6)	5 (2.7)			
5. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์						2.67 (1.459)	ปาน กลาง	
5.1 ไลน์ (Line)	63 (34.6)	26 (14.3)	43 (23.6)	30 (16.5)	20 (11.0)	2.55 (1.393)	น้อย	2
5.2 เฟซบุ๊ก (Facebook)	80 (44.0)	31 (17.0)	32 (17.6)	19 (10.4)	20 (11.0)	2.27 (1.399)	น้อย	3
5.3 ยูทูบ (YouTube)	51 (28.0)	8 (4.4)	29 (15.9)	42 (23.1)	52 (28.6)	3.20 (1.585)	ปาน กลาง	1

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาดุก จังหวัดนครพนม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 5 สื่อ ได้แก่

สื่อบุคคล พบว่า ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) เมื่อพิจารณาจากแหล่งเรียนรู้ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนสื่อบุคคล อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.99) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.88)ญาติ/เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.70) และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่น (ค่าเฉลี่ย 3.47) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.25) และอาสาสมัครเกษตร (อกม.) (ค่าเฉลี่ย 2.86) ตามลำดับ

สื่อกลุ่ม พบว่า ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.75) เมื่อพิจารณาจากแหล่งเรียนรู้ พบว่า สมาชิก

วิสาหกิจชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนสื่อกลุ่ม อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 กลุ่ม คือการประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.49) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อกลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ การอบรม/สัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.01) และการเสวนา/จัดเวที (ค่าเฉลี่ย 2.74) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อกลุ่ม อยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ การเยี่ยมชม (ค่าเฉลี่ย 2.31) การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 2.19) ตามลำดับ

สื่อมวลชน พบว่า ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อมวลชน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.55) เมื่อพิจารณาจากแหล่งเรียนรู้ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนสื่อมวลชน อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 สื่อ คือ หอกระจายข่าว (ค่าเฉลี่ย 3.22) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อมวลชน อยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 สื่อ ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 2.22) และโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 2.20) ตามลำดับ

สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อสิ่งพิมพ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.27) เมื่อพิจารณาจากแหล่งเรียนรู้ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนสื่อสิ่งพิมพ์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้ง 4 สื่อ ได้แก่ แผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 1.36) เอกสารเผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 1.30) วารสาร (ค่าเฉลี่ย 1.22) และโปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 1.21) ตามลำดับ

สื่อออนไลน์ พบว่า ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.67) เมื่อพิจารณาจากแหล่งเรียนรู้ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนสื่อออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 สื่อ คือ ยูทูป (YouTube) (ค่าเฉลี่ย 1.36) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อออนไลน์ อยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 สื่อ ได้แก่ ไลน์ (Line) (ค่าเฉลี่ย 2.55) และเฟซบุ๊ก (Facebook) (ค่าเฉลี่ย 2.27) ตามลำดับ

1.3 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ผลผลิตหลักของกลุ่ม การจำหน่ายผลผลิตหลักของกลุ่ม รายได้การเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน แหล่งเงินทุนในกลุ่ม ได้ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ

n = 182		
ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่ม		
อาหาร เครื่องดื่ม	8	4.4
ทอผ้า เครื่องแต่งกาย	16	8.8
การผลิตพืช สัตว์ ปัจจัยการผลิต	124	68.1
สมุนไพร	12	6.6
บริการ / ออมทรัพย์	8	4.4
อื่น ๆ พรหมเช็ดเท้า / เฟอร์นิเจอร์/เทียนน้ำมันต์/จักสาน	14	7.7
การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ที่ทำกรกลุ่ม	167	21.8
งานแสดงสินค้าของจังหวัด	81	10.6
ส่งขายร้านค้าปลีก	151	19.7
พ่อค้าคนกลางมารับ	155	20.2
ตลาดออนไลน์	42	5.5
ตลาดในท้องถิ่น	170	22.2
รายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน		
ค่าแรงงาน (บาท/วัน)		
ไม่มี	161	88.5
มี	21	11.5
น้อยกว่า 100	4	2.2
101-200	12	6.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 201	5	2.7
ค่าต่ำสุด = 100 บาท/วัน ค่าสูงสุด = 300 บาท/วัน		
ค่าเฉลี่ย = 212.85 บาท/วัน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 54.96		
รายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน		
เงินปันผล (บาท/ปี)		
ไม่มี	77	42.3
มี	105	57.7

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 182		
ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500	24	13.2
501 – 1,000	20	11.0
1,001 – 1,500	32	17.6
1,501 – 2,000	17	9.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 2,001	12	6.6
ค่าต่ำสุด = 100 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 3,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 1,139.33 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 883.117		
รายได้การเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน		
รายได้อื่น ๆ (บาท/ปี)		
ไม่มี	117	64.3
มี	65	35.7
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	8	4.4
10,001-20,000	7	3.8
20,001-30,000	11	6.0
30,001-40,000	29	15.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 40,001	10	5.5
ค่าต่ำสุด = 1,000 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 100,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 37,676.92 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 24,054.53		
แหล่งเงินทุนในกลุ่ม (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การระดมทุนจากสมาชิก	154	30.4
ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ	71	14.1
การกู้ยืมเงิน	124	24.6
กองทุนบทบาทสตรี	38	7.5
ช.ก.ส.	56	11.1
อื่น ๆ ตนเอง	62	12.3

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ดังนี้

ผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่ม พบว่า วิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 68.1 มีผลิตภัณฑ์หลักเป็นการผลิตพืช สัตว์ ปัจจัยการผลิต รองลงมา ร้อยละ 8.8 มีผลิตภัณฑ์หลักเป็นการทอผ้า เครื่องแต่งกาย ร้อยละ 7.7 ผลิตภัณฑ์หลักอื่น ๆ ได้แก่ พรหมเช็ดเท้า เฟอร์นิเจอร์ เทียนน้ำมันด์ จักสาน ร้อยละ 6.6 มีผลิตภัณฑ์หลักเป็นสมุนไพร และน้อยที่สุด ร้อยละ 4.4 มีผลิตภัณฑ์หลักเป็นอาหาร เครื่องดื่ม และบริการ / ออมทรัพย์ เท่ากัน ตามลำดับ

การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม พบว่า วิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 22.2 มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตลาดในท้องถิ่น รองลงมา ร้อยละ 21.8 มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการกลุ่ม ร้อยละ 20.2 มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มโดยพ่อค้าคนกลางมารับ ร้อยละ 19.7 มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มโดยส่งขายร้านค้าปลีก ร้อยละ 10.6 การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตามงานแสดงสินค้าของจังหวัด และน้อยที่สุด ร้อยละ 5.5 มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ่านตลาดออนไลน์ ตามลำดับ

รายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ค่าแรงงาน บัณฑิตเงินผล และรายได้จากการจำหน่ายสินค้าให้วิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

- ค่าแรงงาน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 88.5 ไม่ได้รับค่าแรงงาน และร้อยละ 11.5 มีค่าแรงงาน โดยร้อยละ 6.6 ได้รับค่าแรงงานระหว่าง 101-200 บาทต่อวัน และร้อยละ 2.7 ได้รับค่าแรงงาน มากกว่า 201 บาทต่อวันขึ้นไป และน้อยที่สุด ร้อยละ 2.2 ได้รับค่าแรงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 บาทต่อวัน ตามลำดับ โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับค่าแรงงาน ต่ำสุด 100 บาทต่อวัน และได้รับค่าแรงงาน สูงสุด 300 บาทต่อวัน ได้รับค่าแรงงาน เฉลี่ย 212.85 บาทต่อวัน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 54.96 บาทต่อวัน

- เงินปันผล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 57.7 ได้รับเงินปันผล และร้อยละ 42.3 ไม่ได้รับเงินปันผล โดยร้อยละ 17.6 ได้รับเงินปันผล ระหว่าง 1,001-1,500 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 13.2 ได้รับเงินปันผล น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อปี ร้อยละ 11.0 ได้รับเงินปันผล ระหว่าง 501 – 1,000 บาทต่อปี ร้อยละ 9.3 ได้รับเงินปันผล ระหว่าง 1,501 – 2,000 บาทต่อปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 6.6 ได้รับเงินปันผล มากกว่าหรือเท่ากับ 2,001 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับเงินปันผล ต่ำสุด 100 บาทต่อปี และได้รับเงินปันผล สูงสุด 3,000 บาทต่อปีได้รับเงินปันผล เฉลี่ย 1,139.33 บาทต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 883.117 บาทต่อปี

- รายได้อื่น ๆ จากการจำหน่ายสินค้าให้วิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 64.3 ไม่มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าให้วิสาหกิจชุมชน และร้อยละ 35.7 มีรายได้จากการ

จำหน่ายสินค้าให้วิสาหกิจชุมชน โดยร้อยละ 15.9 มีรายได้ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 6.0 มีรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาทต่อปี ร้อยละ 5.5 มีรายได้ มากกว่าหรือเท่ากับ 40,001 บาทต่อปี ร้อยละ 4.4 มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,001 บาทต่อปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 3.8 มีรายได้ ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมี รายได้ ต่ำสุด 1,000 บาทต่อปี และมีรายได้ สูงสุด 100,000 บาทต่อปี สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีรายได้ เฉลี่ย 37,676.92 บาทต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 24,054.53 บาทต่อปี

แหล่งเงินทุนในกลุ่ม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 30.4 ใช้แหล่งเงินทุนจาก การระดมทุนจากสมาชิก รองลงมา ร้อยละ 24.6 มีการกู้ยืมเงิน ร้อยละ 14.1 ใช้แหล่งเงินทุนจากการ สนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ ร้อยละ 12.3 ใช้แหล่งเงินทุนของตนเอง ร้อยละ 11.1 ใช้แหล่งเงินทุน จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และน้อยที่สุด ร้อยละ 7.5 ใช้แหล่งเงินทุนจาก กองทุนบทบาทสตรี ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ 1.ด้านการ บริหารจัดการ 2.ด้านการผลิต 3. ด้านการตลาด 4.ด้านการเงิน ปรากฏ ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 182			
การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	ดำเนินการ จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. ด้านการบริหารจัดการ			
1.1 การบริหารคณะกรรมการ/สมาชิก			
- มีการกำหนดโครงสร้าง/บทบาท/หน้าที่ของ คณะกรรมการ	175	96.2	1
- มีการคัดเลือกคณะกรรมการด้วยความโปร่งใส กำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง	165	90.7	2

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	ดำเนินการ จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
- มีการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการ / สมาชิกอย่างต่อเนื่อง	91	50.0	4
- มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมัครสมาชิก	94	51.6	3
- มีการสร้างขวัญ กำลังใจ/ ความพึงพอใจ/ แรงจูงใจให้แก่สมาชิก	91	50.0	4
1.2 การบริหารจัดการโดยการสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง			
- มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน	161	88.5	1
- มีการกำหนดเป้าหมายและปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน	108	59.3	2
- ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงาน	58	31.9	4
- มีการติดตาม ทบทวนและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน	51	28.0	5
- มีการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน	79	43.4	3
1.3 การสร้างเครือข่าย			
- มีการแสวงหาความรู้ใหม่ นวัตกรรมและการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	65	35.7	3
- มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชน	62	34.1	4
- มีการสร้างเครือข่ายระหว่างวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่	80	44.0	2
- มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก/บุคคลภายนอก	54	29.7	5
- มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	85	46.7	1
1.4 การจัดหาและบริหารวัสดุ			
- มีการจัดหาและบริหารวัสดุอย่างโปร่งใส	86	47.3	3
- มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิตสินค้า	88	48.4	2

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	ดำเนินการ จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
- มีการทบทวนและฝึกทักษะการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า	49	26.9	5
- มีการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาใช้ในการผลิตสินค้า	53	29.1	4
- มีการพัฒนาวัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิตร่วมกับหน่วยงานภาคี	115	63.2	1
2. ด้านการผลิต			
2.1 กระบวนการผลิต			
- มีสถานที่ทำการกลุ่มและแหล่งผลิตมีความเหมาะสม	148	81.3	1
- มีการวิเคราะห์ต้นทุน และปริมาณของวัตถุดิบการผลิต	111	61.0	2
- มีการวิเคราะห์คุณภาพของวัตถุดิบ และควบคุมคุณภาพการผลิต	56	30.8	3
- มีการจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ	50	27.5	4
- มีการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการผลิตและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	50	27.5	4
2.2 การจัดการผลผลิต			
- มีการพัฒนาวิธีการผลิตสินค้า/ บริการ	54	29.7	3
- มีการพัฒนาสินค้าที่หลากหลาย เพิ่มเติมจากเดิม	86	47.3	1
- มีการออกแบบการบรรจุภัณฑ์/ รูปแบบการบริการ	16	8.8	5
- มีการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย/ การนำเสนอการบริการ	25	13.7	4
- มีการรับรองมาตรฐานสินค้า/ บริการ	55	30.2	2
2.3 การติดตามและควบคุมการผลิต			
- มีการติดตามและตรวจสอบกระบวนการผลิตอย่างสม่ำเสมอ	23	12.6	5
- มีการควบคุมกระบวนการผลิตลดความผิดพลาด	86	47.3	1

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	ดำเนินการ จำนวนคน	ร้อยละ	อันดับ
- มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อลดระยะเวลาให้เร็วขึ้น	51	28.0	3
- มีการพัฒนาระบบงานอย่างต่อเนื่อง	36	19.8	4
- มีการใช้วัตถุดิบในกระบวนการผลิตให้เกิดความคุ้มค่า	73	40.1	2
3. ด้านการตลาด			
3.1 ด้านผลิตภัณฑ์			
- มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของตลาด/กลุ่มเป้าหมาย	117	64.3	1
- มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามและน่าสนใจ	70	38.5	2
- มีการสร้างแบรนด์สินค้า	25	13.7	5
- มีการรับประกันสินค้า	27	14.8	4
- มีการติดตามข้อมูล/ ความต้องการของลูกค้า / ตลาด	28	15.4	3
3.2 ด้านราคา			
- มีการกำหนดราคาสินค้าโดยเปรียบเทียบกับคู่แข่ง	60	33.0	2
- มีการกำหนดราคาสินค้าตามต้นทุน	79	43.4	1
- มีการตั้งราคาตามความต้องการของลูกค้า	52	28.6	3
- มีการพัฒนาช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย	20	11.0	4
- มีการตั้งราคาแบบมีส่วนลด	16	8.8	5
3.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย			
- มีหน้าร้านเพื่อจำหน่ายสินค้า	89	48.9	1
- มีช่องทางการจำหน่ายแบบออนไลน์ เช่น Social Media	13	7.1	5
- มีการออกบูธแสดงสินค้านร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ	57	31.3	3
- มีการพัฒนาคุณภาพและช่องทางการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์	77	42.3	2
- มีคนให้บริการเมื่อลูกค้าสอบถามข้อมูลในการจัด จำหน่าย	51	28.0	4

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	ดำเนินการ จำนวนคน	ร้อยละ	อันดับ
3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด			
- มีการโฆษณา/ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ	103	56.6	1
- มีการลด แลก แจก แถม	75	41.2	2
- มีการส่งเสริมการบริโภคสินค้า/ ผลิตภัณฑ์ภายใน ชุมชน	50	27.5	4
- มีการเปิดโอกาสให้แหล่งผลิตเป็นที่ศึกษาดูงาน	74	40.7	3
- มีการติดตามความพึงพอใจของลูกค้าหลังการขาย	50	27.5	4
4. ด้านการเงิน			
- มีการระดมหุ้นสมาชิกเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน	37	20.3	5
- มีการเปิดเผยข้อมูลการเงินแก่สมาชิก	95	52.2	3
- มีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก	107	58.8	1
- มีการจัดทำระบบบัญชีรับจ่าย เป็นปัจจุบัน และ ตรวจสอบได้	97	53.3	2
- มีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการช่วยเหลือจาก หน่วยงานราชการ	89	48.9	4

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นข้อมูลการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม มีดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1.1 การบริหารคณะกรรมการ/สมาชิก พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 96.2 มีการกำหนดโครงสร้าง/บทบาท/หน้าที่ของคณะกรรมการ รองลงมา ร้อยละ 90.7 มีการคัดเลือกคณะกรรมการด้วยความโปร่งใส กำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง ร้อยละ 51.6 มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมัครสมาชิก และน้อยที่สุด ร้อยละ 50.0 มีการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการ / สมาชิกอย่างต่อเนื่อง และมีการสร้างขวัญ กำลังใจ/ ความพึงพอใจ/ แรงจูงใจให้แก่สมาชิก เท่ากันตามลำดับ

1.2 การบริหารจัดการโดยการสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 88.5 มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน รองลงมา ร้อยละ 59.3 มีการกำหนดเป้าหมายและปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน ร้อยละ 43.4 มีการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน ร้อยละ 31.9 ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงาน และน้อยที่สุด ร้อยละ 28.0 มีการติดตาม ทบทวนและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน ตามลำดับ

1.3 การสร้างเครือข่าย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 46.7 มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี รองลงมา ร้อยละ 44.0 มีการสร้างเครือข่ายระหว่างวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ ร้อยละ 35.7 มีการแสวงหาความรู้ใหม่ นวัตกรรมและการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ร้อยละ 34.1 มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชน และน้อยที่สุด ร้อยละ 29.7 มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก/บุคคลภายนอก ตามลำดับ

1.4 การจัดหาและบริหารวัสดุ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 63.2 มีการพัฒนาวัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิตร่วมกับหน่วยงานภาคี รองลงมา ร้อยละ 48.4 มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิตสินค้า ร้อยละ 47.3 มีการจัดหาและบริหารวัสดุอย่างโปร่งใส ร้อยละ 29.1 มีการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาใช้ในการผลิตสินค้า และน้อยที่สุด ร้อยละ 26.9 มีการทบทวนและฝึกทักษะการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า ตามลำดับ

2. ด้านการผลิต แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 กระบวนการผลิต พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 81.3 มีสถานที่ทำการกลุ่มและแหล่งผลิตมีความเหมาะสม รองลงมา ร้อยละ 61.0 มีการวิเคราะห์ต้นทุน และปริมาณของวัตถุดิบการผลิต ร้อยละ 30.8 มีการวิเคราะห์คุณภาพของวัตถุดิบ และควบคุมคุณภาพการผลิตและน้อยที่สุด ร้อยละ 27.5 มีการจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ และมีการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการผลิต และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เท่ากัน ตามลำดับ

2.2 การจัดการผลผลิต พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 47.3 มีการพัฒนาสินค้าที่หลากหลาย เพิ่มเติมจากเดิม รองลงมา ร้อยละ 30.2 มีการรับรองมาตรฐานสินค้า/ บริการ ร้อยละ 29.7 มีการพัฒนาวิธีการผลิตสินค้า/ บริการ ร้อยละ 13.7 มีการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย/ การนำเสนอการบริการ และน้อยที่สุด ร้อยละ 8.8 มีการออกแบบการบรรจุภัณฑ์/ รูปแบบการบริการ ตามลำดับ

2.3 การติดตามและควบคุมการผลิต พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 47.3 มีการควบคุมกระบวนการผลิตลดความผิดพลาด รองลงมา ร้อยละ 40.1 มีการใช้วัตถุดิบในกระบวนการผลิตให้เกิดความคุ้มค่า ร้อยละ 28.0 มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อลดระยะเวลา

ให้เร็วขึ้น ร้อยละ 19.8 มีการพัฒนาระบบงานอย่างต่อเนื่อง และน้อยที่สุด ร้อยละ 12.6 มีการติดตาม และตรวจสอบกระบวนการผลิตอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

3. ด้านการตลาด แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

3.1 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 64.3 มีการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของตลาด/กลุ่มเป้าหมาย รองลงมา ร้อยละ 38.5 มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ให้สวยงามและน่าสนใจ ร้อยละ 15.4 มีการติดตามข้อมูล/ ความต้องการของลูกค้า / ตลาดร้อยละ 14.8 มีการรับประกันสินค้า และน้อยที่สุด ร้อยละ 13.7 มีการสร้างแบรนด์สินค้า ตามลำดับ

3.2 ด้านราคา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 43.4 มีการกำหนดราคาสินค้า ตามต้นทุน รองลงมา ร้อยละ 33.0 มีการกำหนดราคาสินค้าโดยเปรียบเทียบกับคู่แข่ง ร้อยละ 28.6 มีการตั้งราคาตามความต้องการของลูกค้า ร้อยละ 11.0 มีการพัฒนาช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย และน้อยที่สุด ร้อยละ 8.8 มีการตั้งราคาแบบมีส่วนลด ตามลำดับ

3.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 48.9 มีหน้าร้านเพื่อจำหน่ายสินค้า รองลงมา ร้อยละ 42.3 มีการพัฒนาคุณภาพและช่องทางการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 31.3 มีการออกบูธแสดงสินค้าร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ร้อยละ 28.0 มีคน ให้บริการเมื่อลูกค้าสอบถามข้อมูลในการจัดจำหน่าย และน้อยที่สุด ร้อยละ 7.1 มีช่องทางการจำหน่ายแบบออนไลน์ อย่าง Social Media ตามลำดับ

3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 56.6 มีการ โฆษณา/ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ รองลงมา ร้อยละ 41.2 มีการลด แลก แจก แถม ร้อยละ 40.7 มีการเปิดโอกาสให้แหล่งผลิตเป็นที่ศึกษาดูงาน และน้อยที่สุด ร้อยละ 27.5 การส่งเสริมการบริโภค สินค้า/ ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน และมีการติดตามความพึงพอใจของลูกค้าหลังการขาย เท่ากัน ตามลำดับ

4. ด้านการเงิน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 58.8 มีการจัดสรรผลประโยชน์ แก่สมาชิก รองลงมา ร้อยละ 53.3 มีการจัดทำระบบบัญชีรับจ่าย เป็นปัจจุบัน และตรวจสอบได้ ร้อยละ 52.2 มีการเปิดเผยข้อมูลการเงินแก่สมาชิก ร้อยละ 48.9 มีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการ ช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ และน้อยที่สุด ร้อยละ 20.3 มีการระดมหุ้นสมาชิกเพื่อเป็นทุน หมุนเวียน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 สรุปการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

n = 182

การปฏิบัติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คะแนนระหว่าง 1.00 – 12.99 มีการดำเนินงานระดับน้อยที่สุด	-	-
คะแนนระหว่าง 13.00 – 24.99 มีการดำเนินงานระดับน้อย	56	30.8
คะแนนระหว่าง 25.00 – 36.99 มีการดำเนินงานระดับปานกลาง	87	47.8
คะแนนระหว่าง 37.00 – 48.99 มีดำเนินงานระดับมาก	32	17.6
คะแนนระหว่าง 49.00 – 60.00 มีดำเนินงานระดับมากที่สุด	7	3.8
ค่าน้อยสุด = 13 คะแนน สูงค่าสูงสุด = 53 คะแนน		
ค่าเฉลี่ย = 27.45 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.496		

จากตารางที่ 4.6 สรุปการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 47.8 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนระหว่าง 25-36 คะแนน รองลงมา ร้อยละ 30.8 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย มีคะแนนระหว่าง 13-24 คะแนน ร้อยละ 17.6 มีคะแนนอยู่ในระดับมาก มีคะแนนระหว่าง 37-48 คะแนน และน้อยที่สุด ร้อยละ 3.8 มีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนระหว่าง 49-60 คะแนน ตามลำดับ โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีคะแนนน้อยที่สุด 13 คะแนน มีคะแนนมากที่สุด 53 คะแนน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 27.45 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.496 คะแนน

ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการผลิต 3) ด้านการตลาด และ 4) ด้านการเงิน ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง ที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 182

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
1. ด้านการบริหาร						3.59	มาก	
จัดการ						(0.824)		
1.1 ไม่มีการบริหาร	3	23	135	16	5	2.98	ปาน	12
จัดการกำหนด	(1.6)	(12.6)	(74.2)	(8.8)	(2.7)	(0.626)	กลาง	
โครงสร้าง								
คณะกรรมการ								
1.2 ไม่มีแผนการ	1	19	16	134	12	3.75	มาก	8
ดำเนินงานกลุ่ม	(0.5)	(12.5)	(8.8)	(73.6)	(6.6)	(0.750)		
วิสาหกิจชุมชน								
1.3 ผู้นำ/	47	64	60	7	4	2.21	น้อย	14
คณะกรรมการไม่	(25.8)	(35.2)	(33.0)	(3.8)	(2.2)	(0.948)		
เป็นที่ยอมรับของ								
สมาชิก								
1.4 ไม่มีการพัฒนา	1	11	23	121	26	3.88	มาก	6
ความรู้ของ	(0.5)	(6.0)	(12.6)	(66.5)	(14.3)	(0.741)		
คณะกรรมการ /								
สมาชิกอย่าง								
ต่อเนื่อง								
1.5 ไม่มีการ	3	33	119	21	6	2.97	ปาน	13
ปฏิบัติตามตาม	(1.6)	(18.1)	(65.4)	(11.5)	(3.3)	(0.704)	กลาง	
บทบาทหน้าที่								
1.6 ไม่มีกฎระเบียบ	5	18	94	60	5	3.23	ปาน	9
ข้อบังคับร่วมกัน	(2.7)	(9.9)	(51.6)	(33.0)	(2.7)	(0.774)	กลาง	

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
1.7 ขาดการมีส่วนร่วม ร่วมของสมาชิกใน การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ	3 (1.6)	16 (8.8)	41 (22.5)	58 (31.9)	64 (35.5)	3.90 (1.036)	มาก	5
1.8 ไม่มีการประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	1 (0.5)	1 (0.5)	15 (8.5)	136 (74.7)	29 (15.9)	4.05 (0.559)	มาก	4
1.9 ไม่มีการสร้าง เครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชน	1 (0.5)	1 (0.5)	12 (6.6)	77 (42.3)	91 (50.0)	4.41 (0.689)	มาก ที่สุด	1
1.10 ไม่มีการ สนับสนุนจาก หน่วยงานภาคี	0 (0)	9 (4.9)	70 (38.5)	55 (30.2)	48 (26.4)	3.78 (0.896)	มาก	7
1.11 ไม่มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อ ขอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	0 (0)	10 (5.5)	16 (8.8)	48 (26.4)	108 (59.3)	4.40 (0.865)	มาก ที่สุด	2
1.12 ไม่มีการจัดการ รวมกลุ่มปฏิบัติงาน และด้านแรงงาน	0 (0)	10 (5.5)	40 (22.0)	16 (8.8)	116 (63.7)	4.31 (0.994)	มาก ที่สุด	3
1.13 ไม่มีการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารให้แก่สมาชิก	56 (30.8)	71 (39.0)	15 (8.2)	40 (22.0)	0 (0)	3.21 (1.109)	ปาน กลาง	10
1.14 ไม่มีสวัสดิการ และการสร้างขวัญ กำลังใจให้แก่สมาชิก	40 (22.0)	85 (46.7)	45 (24.7)	12 (6.6)	0 (0)	3.16 (0.842)	ปาน กลาง	11

n = 182

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
2. ด้านการผลิต						3.60	มาก	
						(0.870)		
2.1 สถานที่ผลิตสินค้าไม่ เหมาะสม	1 (0.5)	26 (14.3)	86 (47.3)	24 (13.2)	45 (24.7)	3.47 (1.034)	มาก	7
2.2 ไม่มีการพัฒนา ความรู้ด้านการผลิต ให้กับสมาชิก	0 (0)	52 (28.6)	29 (15.9)	87 (47.8)	14 (7.7)	3.35 (0.978)	ปาน กลาง	8
2.3 ไม่มีการวิเคราะห์ ต้นทุนการผลิต / ปริมาณ ของวัตถุดิบ	0 (0)	10 (5.5)	19 (10.4)	107 (58.8)	46 (25.3)	4.04 (0.761)	มาก	3
2.4 ขาดแคลนวัตถุดิบ การผลิตสินค้าในชุมชน	0 (0)	8 (4.4)	61 (33.5)	97 (53.3)	16 (8.8)	3.66 (0.699)	มาก	5
2.5 ไม่มีการจัดซื้อหรือ จัดหาวัตถุดิบ	0 (0)	9 (4.9)	43 (23.6)	115 (63.2)	15 (8.2)	3.75 (0.675)	มาก	4
2.6 ขาดการใช้เทคโนโลยี ทันสมัยในการผลิต	0 (0)	3 (1.6)	44 (24.2)	73 (40.1)	62 (34.1)	4.07 (0.805)	มาก	2
2.7 ไม่มีการควบคุม คุณภาพการผลิต	0 (0)	4 (2.2)	51 (28.0)	33 (18.1)	94 (51.6)	4.19 (0.923)	มาก	1
2.8 ไม่มีการพัฒนา กระบวนการผลิตสินค้า	0 (1)	3 (1.6)	85 (46.7)	79 (43.4)	15 (8.2)	3.58 (0.666)	มาก	6
2.9 ไม่มีการพัฒนาวิธีการ ผลิตสินค้า / บรรจุภัณฑ์	0 (0)	37 (20.3)	74 (40.7)	55 (30.2)	16 (8.8)	3.27 (0.887)	ปาน กลาง	9
2.10 ไม่มีการขนส่ง สินค้าสู่แหล่งจำหน่าย	8 (4.4)	21 (11.5)	85 (46.7)	50 (27.5)	18 (9.9)	3.27 (0.945)	ปาน กลาง	9

n = 182

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
	n = 182							
2.11 ขาดการรับรอง มาตรฐานสินค้า/ บริการ	8 (4.4)	79 (43.4)	43 (23.6)	19 (10.4)	33 (18.1)	2.95 (1.202)	ปาน กลาง	11
3. ด้านการตลาด						3.19 (0.975)	ปาน กลาง	
3.1 ไม่มีการวิเคราะห์ ความต้องการของ ตลาด/ลูกค้า	0 (0)	80 (44.0)	25 (13.7)	66 (36.3)	11 (6.0)	3.04 (1.024)	ปาน กลาง	9
3.2 ไม่มีการสร้างแบ รด์สินค้า	1 (0.5)	50 (27.5)	20 (11.0)	94 (51.6)	17 (9.3)	3.42 (1.009)	มาก	6
3.3 ไม่มีการติดตาม ข้อมูล/ ความต้องการ ของลูกค้า	33 (18.1)	53 (29.1)	63 (34.6)	22 (12.1)	11 (6.0)	2.59 (1.103)	น้อย	12
3.4 ไม่มีการกำหนด ราคาโดยคำนึงถึง ต้นทุน	0 (0)	10 (5.5)	84 (46.2)	73 (40.1)	15 (8.2)	3.51 (0.726)	มาก	5
3.5 ไม่มีการเพิ่มช่อง ทางการชำระสินค้า	0 (0)	10 (5.5)	81 (44.5)	72 (39.6)	19 (10.4)	3.55 (0.755)	มาก	3
3.6 ไม่มีการพัฒนาเพิ่ม ช่องทางหรือวิธีการ จำหน่ายสินค้า	0 (0)	82 (45.1)	50 (27.5)	17 (9.3)	338 (18.1)	3.01 (1.130)	ปาน กลาง	11
3.7 ไม่มีการขายสินค้า ในรูปแบบออนไลน์	0 (0)	44 (24.2)	81 (44.5)	35 (19.2)	22 (12.1)	3.19 (0.941)	ปาน กลาง	7

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
	n = 182							
3.8 ไม่มีการออกบูธ แสดงสินค้า ประชาสัมพันธ์/ จำหน่าย	0 (0)	46 (25.3)	78 (42.9)	36 (19.8)	22 (12.1)	3.19 (0.951)	ปาน กลาง	7
3.9 ไม่มีการเชื่อมโยง เครือข่ายด้านการตลาด	0 (0)	73 (40.1)	61 (33.5)	20 (11.0)	28 (15.4)	3.02 (1.064)	ปาน กลาง	10
3.10 ไม่มีการโฆษณา/ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อ ต่าง ๆ	0 (0)	19 (10.4)	57 (31.3)	51 (28.0)	55 (30.2)	3.78 (0.995)	มาก	2
3.11 ไม่มีการกำหนด แหล่งจำหน่าย และ ลูกค้าเป้าหมาย	0 (0)	44 (24.2)	52 (28.6)	34 (18.7)	52 (28.6)	3.52 (1.145)	มาก	4
3.12 ไม่มีแหล่ง จำหน่ายและตลาดที่ แน่นอน	2 (1.1)	4 (2.2)	43 (23.6)	75 (41.2)	58 (31.9)	4.01 (0.864)	มาก	1
4. ด้านการเงิน						3.57 (0.892)	มาก	
4.1 ไม่มีการระดมทุน จากสมาชิก เช่น หุ่น การออมทรัพย์	5 (2.7)	10 (5.5)	35 (19.2)	46 (25.3)	86 (47.3)	4.09 (1.063)	มาก	2
4.2 ไม่มีการบริหาร ทรัพย์สินของ วิสาหกิจชุมชน	4 (2.2)	14 (7.7)	67 (36.8)	84 (46.2)	13 (7.1)	3.48 (0.826)	มาก	4
4.3 ไม่มีการจัดการ เงินทุนหมุนเวียน	5 (2.7)	13 (7.1)	83 (45.6)	67 (36.8)	14 (7.7)	3.40 (0.839)	ปาน กลาง	5

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 182

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
	4.4 ไม่มีการ จัดการด้านระบบ บัญชี รายรับ- รายจ่าย ที่เป็น ปัจจุบัน และ ตรวจสอบได้	5 (2.7)	12 (6.6)	82 (45.1)	71 (39.0)			
4.5 ไม่มีการ เปิดเผยข้อมูลทาง การเงินแก่สมาชิก	5 (2.7)	49 (26.9)	18 (9.9)	95 (52.2)	15 (8.2)	3.36 (1.051)	ปาน กลาง	7
4.6 ไม่มีการจัดสรร ผลประโยชน์แก่ สมาชิก	3 (1.6)	94 (51.6)	64 (35.2)	5 (2.7)	6 (8.8)	2.65 (0.920)	ปาน กลาง	8
4.7 ไม่สามารถ เข้าถึงแหล่งเงินทุน สนับสนุนและเงิน กู้ยืมจากแหล่ง เงินทุนภายนอก	1 (0.5)	9 (4.9)	45 (24.7)	94 (51.6)	33 (18.1)	3.82 (0.804)	มาก	3
4.8 ไม่มีสนับสนุน แหล่งเงินทุนจาก หน่วยงาน ของรัฐ	0 (0)	9 (4.9)	9 (4.9)	67 (36.8)	97 (53.3)	4.38 (0.797)	มาก ที่สุด	1

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม แบ่งเป็น 4 ด้าน เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.41) ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.40) ไม่มีการจัดการรวมกลุ่มปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.31) มีปัญหาด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.05) ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.90) ไม่มีการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการ / สมาชิกอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.88) ไม่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี (ค่าเฉลี่ย 3.78) ไม่มีแผนการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.75) มีปัญหาด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 3.23) ไม่มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.21) ไม่มีสวัสดิการ และการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.16) ไม่มีการบริหารจัดการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการ (ค่าเฉลี่ย 2.98) ไม่มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 2.97) และปัญหาด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ ผู้นำ/คณะกรรมการไม่เป็นที่ยอมรับของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.21) ตามลำดับ

ด้านการผลิต พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านการผลิตอยู่ในระดับมาก 7 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.19) ขาดการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.07) ไม่มีการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต / ปริมาณของวัตถุดิบ (ค่าเฉลี่ย 4.04) ไม่มีการจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ (ค่าเฉลี่ย 3.75) ขาดแคลนวัตถุดิบการผลิตสินค้าในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.66) ไม่มีการพัฒนากระบวนการผลิตสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.58) สถานที่ผลิตสินค้าไม่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.47) มีปัญหาด้านการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการพัฒนาความรู้ด้านการผลิตให้กับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.35) ไม่มีการพัฒนาวิธีการผลิตสินค้า / บรรจุภัณฑ์ และ ไม่มีการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.27) เท่ากัน และขาดการรับรองมาตรฐานสินค้า/ บริการ (ค่าเฉลี่ย 2.95) ตามลำดับ

ด้านการตลาด พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.19) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านการตลาดในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีแหล่งจำหน่ายและตลาดที่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 4.01) ไม่มีการโฆษณา/ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.78) ไม่มีการเพิ่มช่องทางการชำระสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.55) ไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่าย และลูกค้าเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.52) ไม่มีการกำหนด

ราคาโดยค้ำนึ่งถึงต้นทุน (ค่าเฉลี่ย 3.51) ไม่มีการสร้างแบรนด์สินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.42) และมีปัญหาด้านการตลาดในระดับปานกลาง 6 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการขายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ และไม่มีการออกบูธแสดง (ค่าเฉลี่ย 3.19) เท่ากัน ไม่มีการวิเคราะห์ความต้องการของตลาด/ลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 3.04) ไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.02) ไม่มีการพัฒนาเพิ่มช่องทางหรือวิธีการจำหน่ายสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.01) และ มีปัญหาด้านการตลาดในระดับน้อย 1 ประเด็น คือไม่มีการติดตามข้อมูล/ ความต้องการของลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 2.59) ตามลำดับ

ด้านการเงิน พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ไม่มีสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานของรัฐ (ค่าเฉลี่ย 4.38) ปัญหาด้านการเงินในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการระดมทุนจากสมาชิก เช่น หุ้่น การออมทรัพย์ (ค่าเฉลี่ย 4.09) ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนสนับสนุนและเงินกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนภายนอก (ค่าเฉลี่ย 3.82) ไม่มีการบริหารทรัพย์สินของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.48) ปัญหาด้านการเงินในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และไม่มีการจัดการด้านระบบบัญชี รายรับ-รายจ่าย ที่เป็นปัจจุบัน และตรวจสอบได้ (ค่าเฉลี่ย 3.40) เท่ากัน ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.36) ไม่มีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.65) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 สรุปภาพรวมปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 182				
ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	S.D	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการผลิต	3.60	0.870	มาก	1
2. ด้านการบริหารจัดการ	3.59	0.824	มาก	2
3. ด้านการเงิน	3.57	0.892	มาก	3
4. ด้านการตลาด	3.19	0.975	ปานกลาง	4
รวมเฉลี่ย	3.49	0.890	มาก	

จากตารางที่ 4.8 การวิเคราะห์สรุปปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.60) ด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.59) และ

ด้านการเงิน (ค่าเฉลี่ย 3.57) และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.19) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง ที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ประเด็น ความ ต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
	n = 182							
1. ด้านการบริหาร จัดการ						4.12	มาก	
						(0.625)		
1.1 การค้นหา ศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชนและประเมิน สถานการณ์	1 (0.5)	5 (2.7)	156 (85.7)	17 (9.3)	3 (1.6)	3.09 (0.450)	ปาน กลาง	11
1.2 การพัฒนาและ สร้างความเข้มแข็ง ให้กับผู้นำและ สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน	0 (0)	1 (0.5)	24 (13.2)	139 (76.4)	18 (9.9)	3.96 (0.502)	มาก	8
1.3 การจัดทำ แผนการพัฒนา ศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	0 (0)	1 (0.5)	3 (1.6)	140 (76.9)	38 (20.9)	4.18 (0.464)	มาก	7

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
1.4 การจัดการความรู้ ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน	1 (0.5)	1 (0.5)	3 (1.6)	74 (40.7)	103 (56.6)	4.52 (0.619)	มาก ที่สุด	4
1.5 ส่งเสริมการเรียนรู้ จากภายนอก ศึกษา งาน	1 (0.5)	1 (0.5)	24 (13.2)	17 (9.3)	139 (76.4)	4.60 (0.743)	มาก ที่สุด	2
1.6 การเชื่อมโยง เครือข่ายเพื่อ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์	1 (0.5)	3 (1.6)	114 (62.6)	20 (11.0)	44 (24.2)	3.57 (0.894)	มาก	9
1.7 การพัฒนาความรู้ นวัตกรรม และการต่อ ยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่สมาชิกคนรุ่นใหม่	0 (0)	1 (0.5)	7 (3.8)	39 (21.4)	135 (74.2)	4.69 (0.570)	มาก ที่สุด	1
1.8 การพัฒนาระบบ ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายเพื่อ สร้างช่องทางการ ติดต่อสื่อสาร	1 (0.5)	2 (1.1)	131 (72.0)	12 (6.6)	36 (19.7)	3.43 (0.831)	มาก	10
1.9 การสนับสนุน เทคโนโลยี นวัตกรรม ที่ทันสมัยใช้ในการ ผลิต	0 (0)	0 (0)	28 (15.4)	16 (8.8)	138 (75.8)	4.60 (0.743)	มาก ที่สุด	2

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
	n = 182							
1.10 เจ้าหน้าที่ สนับสนุนวิสาหกิจ ชุมชนตาม แผนพัฒนาศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน	0 (0)	2 (1.1)	2 (1.1)	134 (73.6)	44 (24.2)	4.21 (0.504)	มาก ที่สุด	6
1.11 เจ้าหน้าที่เป็น แกนกลางเพื่อให้เกิด การขับเคลื่อนการ ทำงานร่วมกับ หน่วยงานภาคี	0 (0)	1 (0.5)	2 (1.1)	87 (47.8)	92 (50.5)	4.48 (0.553)	มาก ที่สุด	5
2. ด้านการผลิต						3.92 (0.740)	มาก	
2.1 การพัฒนาแหล่ง ผลิตให้ได้มาตรฐาน	1 (0.5)	0 (0)	89 (48.9)	22 (12.1)	70 (38.5)	3.88 (0.956)	มาก	3
2.2 การพัฒนาการใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในกระบวนการผลิต	1 (0.5)	0 (0)	5 (2.7)	34 (18.7)	142 (78.0)	4.74 (0.563)	มาก ที่สุด	1
2.3 การสนับสนุน อุปกรณ์และเครื่องมือ ในการผลิต	1 (0.5)	0 (0)	8 (4.4)	98 (53.8)	75 (41.2)	4.35 (0.620)	มาก ที่สุด	2
2.4 การพัฒนาการ ควบคุมคุณภาพการ ผลิต	1 (0.5)	0 (0)	49 (26.9)	104 (57.1)	28 (15.4)	3.87 (0.677)	มาก	5

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
2.5 การพัฒนาเทคนิค วิธีการและฝึก ปฏิบัติการผลิตที่มี คุณภาพ	1 (0.5)	1 (0.5)	45 (24.7)	106 (58.2)	29 (15.9)	3.88 (0.684)	มาก	3
2.6 การพัฒนาการ ผลิตเพื่อเข้าสู่การ รับรองมาตรฐาน	1 (0.5)	1 (0.5)	135 (74.2)	17 (9.3)	28 (15.4)	3.38 (0.769)	ปาน กลาง	8
2.7 การพัฒนา บรรจุ ภัณฑ์ให้สวยงาม น่าสนใจ	1 (0.5)	29 (15.9)	72 (39.6)	54 (29.7)	26 (14.3)	3.41 (0.940)	มาก	7
2.8 การพัฒนาระบบ การขนส่งสินค้าสู่ แหล่งจำหน่าย	2 (1.1)	2 (1.1)	43 (23.6)	108 (59.3)	27 (14.8)	3.86 (0.714)	มาก	6
3. ด้านการตลาด						3.68 (0.927)	มาก	
3.1 การพัฒนา แผนการตลาดเพื่อมี เป้าหมายที่ชัดเจน	2 (1.1)	35 (19.2)	34 (18.7)	82 (45.1)	29 (15.9)	3.55 (1.011)	มาก	7
3.2 การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ให้มีความ หลากหลาย	2 (1.1)	7 (3.8)	84 (46.2)	68 (37.4)	21 (11.5)	3.54 (0.791)	มาก	8
3.3 การกำหนดราคา เพื่อตอบสนองต่อ กลุ่มลูกค้า	1 (0.5)	4 (2.2)	54 (29.7)	73 (40.1)	50 (27.2)	3.92 (0.840)	มาก	2

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
3.4 การพัฒนาช่องทาง ทางการจัดจำหน่ายสินค้า เพื่อให้ลูกค้าสามารถซื้อ สินค้าและบริการได้ โดยสะดวก	1 (0.5)	5 (2.7)	54 (13.2)	88 (48.4)	64 (23.2)	4.15 (0.790)	มาก	1
3.5 การพัฒนาช่องทาง ติดต่อสื่อสารระหว่าง ผู้ผลิตและผู้บริโภค	1 (0.5)	50 (27.5)	44 (24.2)	71 (39.0)	16 (8.8)	3.28 (0.982)	ปาน กลาง	9
3.6 การพัฒนาการ ประชาสัมพันธ์สินค้าผ่าน สื่อต่าง ๆ	1 (0.5)	34 (18.7)	108 (59.3)	21 (11.5)	18 (9.9)	3.12 (0.843)	ปาน กลาง	10
3.7 การพัฒนาการ ส่งเสริมการขายเพื่อสร้าง การซื้อซ้ำจากลูกค้า	1 (0.5)	34 (18.7)	38 (20.9)	64 (35.2)	45 (24.7)	3.65 (1.066)	มาก	6
3.8 การพัฒนาเครือข่าย ด้านการตลาดเพื่อเพิ่ม โอกาสในการขาย	1 (0.5)	1 (0.5)	95 (52.2)	15 (8.2)	70 (38.5)	3.84 (0.978)	มาก	5
3.9 การพัฒนาช่องทาง ทางการชำระสินค้าให้ สะดวก	1 (0.5)	1 (0.5)	93 (51.1)	15 (8.2)	72 (39.6)	3.86 (0.981)	มาก	4
3.10 การพัฒนาการตลาด ออนไลน์	1 (0.5)	1 (0.5)	92 (50.5)	14 (7.7)	74 (40.7)	3.87 (0.986)	มาก	3

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
4. ด้านการเงิน						4.41	มาก	
						(0.678)	ที่สุด	
4.1 การให้ความรู้ในการ จัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน	1 (0.5)	1 (0.5)	33 (18.1)	75 (41.2)	72 (39.6)	4.19 (0.785)	มาก	5
4.2 การพัฒนาด้าน บริหารจัดการเชิงธุรกิจ ให้กับคณะกรรมการและ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	1 (0.5)	1 (0.5)	7 (3.8)	93 (51.1)	80 (44.0)	4.37 (0.642)	มาก	3
							ที่สุด	
4.3 การพัฒนาความรู้ด้าน ระบบบัญชี การเงิน	1 (0.5)	1 (0.5)	34 (18.7)	66 (36.3)	80 (44.0)	4.23 (0.807)	มาก	4
							ที่สุด	
4.4 การสนับสนุนแหล่ง เงินทุน การกู้ยืมเงินจาก แหล่งทุนภายนอก	1 (0.5)	1 (0.5)	6 (3.3)	70 (38.5)	104 (57.1)	4.51 (0.646)	มาก	2
							ที่สุด	
4.5 การช่วยเหลือจาก หน่วยงานราชการด้าน แหล่งเงินทุน	0 (0)	1 (0.5)	3 (1.6)	39 (21.4)	139 (76.4)	4.74 (0.511)	มาก	1
							ที่สุด	

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นข้อมูล แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็น ปรากฏผลดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการพัฒนาด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาความรู้ นวัตกรรม และการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้สมาชิกคนรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 4.69) รองลงมาคือ การสนับสนุนเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทันสมัยใช้ในการผลิต และ ส่งเสริมการเรียนรู้

จากภายนอก ศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 4.60) เท่ากัน การจัดการความรู้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.52) เจ้าหน้าที่เป็นแกนกลางเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคี (ค่าเฉลี่ย 4.48) เจ้าหน้าที่สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนตามแผนพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.21) ความต้องการพัฒนาด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.18) การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้นำ (ค่าเฉลี่ย 3.96) การเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.57) การพัฒนาระบบข้อมูลวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพื่อสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 3.43) ความต้องการพัฒนาด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือการค้นหาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนและประเมินสถานการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.09) ตามลำดับ

ด้านการผลิต พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาด้านการผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการพัฒนาการผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในกระบวนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.74) การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.35) ความต้องการพัฒนาการผลิตอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาเทคนิควิธีการและฝึกปฏิบัติการผลิตที่มีคุณภาพ และการพัฒนาแหล่งผลิตให้ได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 3.88) เท่ากัน การพัฒนาการควบคุมคุณภาพการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.87) การพัฒนาระบบการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.86) และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม น่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.41) ความต้องการพัฒนาการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การพัฒนาการผลิตเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 3.38) ตามลำดับ

ด้านการตลาด พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาด้านการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละ ประเด็น พบว่า ความต้องการพัฒนาด้านการตลาด ในระดับมาก 8 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าและบริการได้โดยสะดวก (ค่าเฉลี่ย 4.15) รองลงมา คือ การกำหนดราคาเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 3.92) การพัฒนาการตลาดออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.87) การพัฒนาช่องทางการชำระสินค้าให้สะดวก (ค่าเฉลี่ย 3.86) การพัฒนาเครือข่ายด้านการตลาดเพื่อเพิ่มโอกาสในการขาย (ค่าเฉลี่ย 3.84) การพัฒนาการส่งเสริมการขายเพื่อสร้างการซื้อซ้ำจากลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 3.65) การพัฒนาแผนการตลาดเพื่อมีเป้าหมายที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.55) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 3.54) ความต้องการพัฒนาด้านการตลาด ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาช่องทางติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค (ค่าเฉลี่ย 3.28) และการพัฒนาการประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านสื่อต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.12) ตามลำดับ

ด้านการเงิน พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการด้านการเงินในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.41) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการพัฒนาด้านการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการด้านแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 4.74) รองลงมา คือ การสนับสนุนแหล่งเงินทุน การกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนภายนอก (ค่าเฉลี่ย 4.51) การพัฒนาด้านบริหารจัดการเชิงธุรกิจให้กับคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.37) และความต้องการพัฒนาด้านการเงินอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาความรู้ด้านระบบบัญชี การเงิน (ค่าเฉลี่ย 4.23) และการให้ความรู้ในการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน (ค่าเฉลี่ย 4.19) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

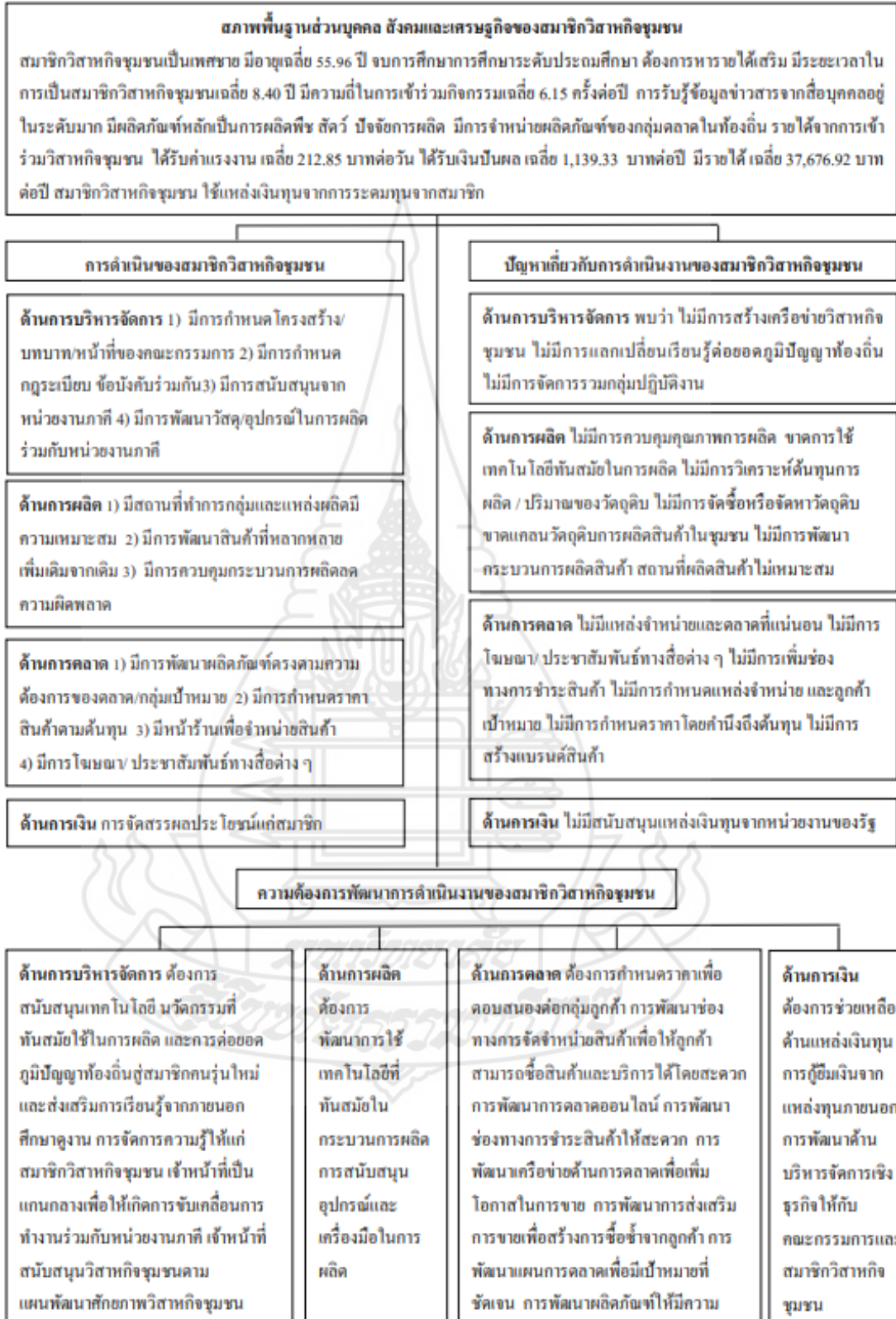
n = 182

ประเด็นการพัฒนา	ระดับความต้องการ			
	ค่าเฉลี่ย	S.D	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการเงิน	4.41	0.678	มากที่สุด	1
2. ด้านการบริหารจัดการ	4.12	0.625	มาก	2
3. ด้านการผลิต	3.92	0.716	มาก	3
4. ด้านการตลาด	3.68	0.927	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.03	0.736	มาก	

จากตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์สรุป แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการเงิน (ค่าเฉลี่ย 4.41) และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 4.21) ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.68) และด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.68) ตามลำดับ

สรุป ข้อค้นพบจากการวิจัย ได้ดังภาพที่ 4.1

สรุปผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม



ภาพที่ 4.1 สรุปผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม” ผู้วิจัยได้เสนอประเด็นสำคัญโดยการจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 3) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ 4) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ที่ได้รับอนุมัติการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ตั้งแต่ปี 2548 จนถึง 30 มกราคม 2565 และมีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง จำนวน 52 กลุ่ม และอยู่ในระดับปรับปรุง จำนวน 40 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 1,671 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การคำนวณตามสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ซึ่งยอมรับได้ 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 182 ราย ทำการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากตามรายชื่อของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนให้ครบจำนวนตัวอย่าง

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การ

ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก และ 4) แนวทางพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของ IOC (Index of Item – Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา ทุกตอน ค่า IOC > .50 หมายความว่า คำถามนั้นตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 ราย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนของอำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม การรับรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ เท่ากับ 0.807 ตอนที่ 3 ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ เท่ากับ 0.935 ตอนที่ 4 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ เท่ากับ 0.871

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) **สภาพส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 59.3 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 55.96 ปี ร้อยละ 57.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

2) **สภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 79.1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และร้อยละ 20.9 มีตำแหน่งทางสังคม คือ ร้อยละ 4.9 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ร้อยละ 49.5 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 92.9 ต้องการหารายได้เสริม มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 8.40 ปี มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 6.15 ครั้งต่อปี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน จากสื่อบุคคลอยู่ในระดับมาก จากสื่อกลุ่มและสื่อออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง จากสื่อมวลชนอยู่ในระดับน้อย จากสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า ผลิตภัณฑ์หลักของวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 68.1 มีผลิตภัณฑ์หลักเป็นการผลิตพืช สัตว์ ปังจัดการผลิต ร้อยละ 22.2 มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตลาดในท้องถิ่น รายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน ได้รับค่าแรงงาน เฉลี่ย 212.85 บาทต่อวัน ได้รับเงินปันผล เฉลี่ย 1,139.33 บาทต่อปี มีรายได้ เฉลี่ย 37,676.92 บาทต่อปี สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 30.4 ใช้แหล่งเงินทุนจากการระดมทุนจากสมาชิก

1.3.2 การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม มีดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

(1) การบริหารคณะกรรมการ/สมาชิก พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 96.2 มีการกำหนดโครงสร้าง/บทบาท/หน้าที่ของคณะกรรมการ

(2) การบริหารจัดการโดยการสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 88.5 มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน

(3) การสร้างเครือข่าย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 46.7 มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี

(4) การจัดหาและบริหารวัสดุ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 63.2 มีการพัฒนาวัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิตร่วมกับหน่วยงานภาคี

2) ด้านการผลิต แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

(1) กระบวนการผลิต พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 81.3 มีสถานที่ทำการกลุ่มและแหล่งผลิตมีความเหมาะสม

(2) การจัดการผลผลิต พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 47.3 มีการพัฒนาสินค้าที่หลากหลาย เพิ่มเติมจากเดิม

(3) การติดตามและควบคุมการผลิต พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 47.3 มีการควบคุมกระบวนการผลิตลดความผิดพลาด

3) ด้านการตลาด แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

(1) ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 64.3 มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของตลาด/กลุ่มเป้าหมาย

(2) *ด้านราคา* พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 43.4 มีการกำหนดราคาสินค้าตามต้นทุน

(3) *ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย* พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 48.9 มีหน้าร้านเพื่อจำหน่ายสินค้า

(4) *ด้านการส่งเสริมการตลาด* พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 56.6 มีการโฆษณา/ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ

4) *ด้านการเงิน* พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 58.8 มีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก

สรุปการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง มีการการดำเนินงานระหว่าง 25-36 คะแนน

1.3.3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

1) *ด้านการบริหารจัดการ* พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่มีการจัดการรวมกลุ่มปฏิบัติงาน

2) *ด้านการผลิต* พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านการผลิตอยู่ในระดับมาก 7 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิต ขาดการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการผลิต ไม่มีการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต / ปริมาณของวัตถุดิบ ไม่มีการจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ ขาดแคลนวัตถุดิบการผลิตสินค้าในชุมชน ไม่มีการพัฒนากระบวนการผลิตสินค้า สถานที่ผลิตสินค้าไม่เหมาะสม

3) *ด้านการตลาด* พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านการตลาดในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีแหล่งจำหน่ายและตลาดที่แน่นอน ไม่มีการโฆษณา/ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ ไม่มีการเพิ่มช่องทางการชำระสินค้า ไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่ายและลูกค้าเป้าหมาย ไม่มีการกำหนดราคาโดยคำนึงถึงต้นทุน ไม่มีการสร้างแบรนด์สินค้า

4) **ด้านการเงิน** พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ไม่มีสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานของรัฐ

สรุปปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงิน และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการตลาดตามลำดับ

1.3.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็น ปรากฏผลดังนี้

1) **ด้านการบริหารจัดการ** พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการพัฒนาด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ประเด็น ได้แก่ การสนับสนุนเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทันสมัยใช้ในการผลิต การพัฒนาความรู้ นวัตกรรม และการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น คู่สมาชิกคนรุ่นใหม่ และส่งเสริมการเรียนรู้จากภายนอก ศึกษาดูงานเท่ากัน การจัดการความรู้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เจ้าหน้าที่เป็นแกนกลางเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคี เจ้าหน้าที่สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนตามแผนพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

2) **ด้านการผลิต** พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาด้านการผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการพัฒนาด้านการผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในกระบวนการผลิต การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิต

3) **ด้านการตลาด** พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาด้านการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละ ประเด็น พบว่า ความต้องการพัฒนาด้านการตลาด ในระดับมาก 8 ประเด็น ได้แก่ การกำหนดราคาเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มลูกค้า การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าและบริการได้โดยสะดวก การพัฒนาการตลาดออนไลน์ การพัฒนาช่องทางการชำระสินค้าให้สะดวก การพัฒนา

เครือข่ายด้านการตลาดเพื่อเพิ่มโอกาสในการขาย การพัฒนาการส่งเสริมการขายเพื่อสร้างการซื้อซ้ำจากลูกค้า การพัฒนาแผนการตลาดเพื่อมีเป้าหมายที่ชัดเจน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย

4) **ด้านการเงิน** พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการด้านการเงินในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละ ประเด็น พบว่า ความต้องการพัฒนาด้านการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการด้านแหล่งเงินทุน การสนับสนุนแหล่งเงินทุน การกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนภายนอก การพัฒนาการบริหารจัดการเชิงธุรกิจให้กับคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการเงิน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ ด้านการผลิต และด้านการตลาด

2. อภิปรายผล

จากการศึกษา “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม” พบว่า มีประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัยด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เห็นว่ามีความสำคัญและควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.1.1 **เพศ** ผลจากการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 59.3 เป็นเพศชาย อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตสัตว์ เลี้ยงโค กระบือ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มปศุสัตว์ จึงมีเพศชายมากกว่า มากกว่าเพศหญิง อีกทั้งกิจกรรมบางอย่างมีความเหมาะสมกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาถ ทับครุฑ สุกพิชญาน์ บุญเกื้อ อรอนงค์ อาภา (2563, น.32) ศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 53.5 ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ ปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 105) ศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า สมาชิก

วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับผลการศึกษาของศศิณี โกลไศยกานนท์ (2562, น.4) ศึกษาการพัฒนาแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้แทนวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสระแก้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.0 เป็นเพศหญิง

2.1.2 อายุ ผลจากการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาด ทับครุฑ สุขพิชญณ์ บุญเกื้อ และอรอนงค์ อาภา (2563, น.32) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อายุ 50 - 60 ปี แต่แตกต่างจากงานวิจัยของปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 105) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีอายุระหว่าง 40-49 ปี เช่นเดียวกับการศึกษาของรัชดา ภักดียิ่ง (2563, น. 180) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ใกล้เคียงกับการศึกษาของศศิณี โกลไศยกานนท์ (2562, น.4) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 48 ปี

2.1.3 ระดับการศึกษา ผลจากการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 57.1 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาด ทับครุฑ สุขพิชญณ์ บุญเกื้อ และอรอนงค์ อาภา (2563, น.32) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เช่นเดียวกัน แต่แตกต่างจากงานวิจัยของปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 105) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และแตกต่างกับการศึกษาของศศิณี โกลไศยกานนท์ (2562, น.4) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. ร้อยละ 43.9 ที่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงกว่า อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรสืบทอดจากบรรพบุรุษ ส่วนใหญ่จึงได้รับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา แล้วมาประกอบอาชีพทำการเกษตร แต่จากการศึกษาก็มีเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาสืบทอดการทำกิจการวิสาหกิจชุมชน จะเห็นได้จากการศึกษาในระดับปริญญาตรีบ้าง

2.1.4 ตำแหน่งทางสังคม ผลจากการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 79.1 ไม่มีตำแหน่งสังคม และร้อยละ 20.9 มีตำแหน่งทางสังคม ซึ่งมีตำแหน่งทางสังคม ดังนี้ ร้อยละ 25.0 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของวิภา ปักกาสาตั้ง (2552, น. 36) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน เช่นเดียวกับการศึกษาของ เรืองจิตร พรหมสถิต (2549, น. 36) ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยองก็พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน ซึ่งจากการศึกษาก็จะเห็นได้ว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ก็จะไม่มีตำแหน่ง

ทางสังคม ที่มีตำแหน่งทางสังคมที่พบมากเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า ที่มีบทบาทในชุมชน ร่วมกับการปฏิบัติหน้าที่ อสม. ไปด้วยกัน

2.15 ตำแหน่งในกลุ่ม ผลจากการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 49.5 มีตำแหน่งในกลุ่มเป็นสมาชิก สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ สามหาดี (2550 น. 36) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีตำแหน่งในกลุ่มเป็นสมาชิก อาจเนื่องมาจากตำแหน่งในกลุ่มการเป็นสมาชิกเป็นของกลุ่มคนส่วนใหญ่ ดังนั้น การศึกษาดำเนินงานในกลุ่มจึงเป็นสมาชิกเกือบครึ่งของกลุ่มตัวอย่าง

2.1.6 เหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลจากการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 16.3 ต้องการหารายได้เสริม ใกล้เคียงกับงานวิจัยของเยาวเรศ ทิฐุธรรม (2550, น. 47) ศึกษาสถานภาพและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า พอใจในกิจกรรมกลุ่ม และสาเหตุที่รองลงมาคือ ต้องการหารายได้ แต่แตกต่างจากงานวิจัยของทิพย์มาลี มังคะละสวัสดิ์ (2552, น. 51) จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนเพื่อต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อาจเนื่องมาจากการทำการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการเพาะปลูกตามฤดูกาลและสภาพอากาศ จึงต้องการมีรายได้เสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนจึงสนใจเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.1.7 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ผลจากการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 33.5 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกระหว่าง 8-10 ปี ใกล้เคียงกับงานวิจัยของปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 105) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกมาแล้ว 6 – 9 ปี เช่นเดียวกับการศึกษาของรัชดา ถักดียิ่ง (2563, น. 180) พบว่า ระยะเวลาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากกว่า 5 ปี ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของศศิณี โกสโยกานนท์ (2562, น.4) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี

2.1.8 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลจากการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1) **สื่อบุคคล** พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสื่อบุคคล ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ญาติ/เพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตจิรา ไชยขวัญ (2556. น.1201) ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสวี จังหวัดชุมพร พบว่า แหล่งและระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารระดับปานกลางในภาพรวมและจากสื่อ

บุคคล ส่วนใหญ่จากเกษตรตำบล และเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ สุดารัตน์ แซ่มเงิน (2560, น.132) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ไร่ศรีชุมแสง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก พบว่า สื่อบุคคลสมาชิกมีการรับข่าวสารจากคณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่มร้อยละ 53.7 และจากการศึกษา พบว่า สื่อบุคคลที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับรู้เป็นลำดับสุดท้าย คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาจเนื่องมาจาก บทบาทภารกิจของอาสาสมัครเกษตรในพื้นที่อำเภอปลาปาก ส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร การรายงานสถานการณ์ภัยธรรมชาติ การประสานกับหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ในพื้นที่ และมีสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เป็นอาสาสมัครเกษตรมีน้อย ส่งผลให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากอาสาสมัครเกษตรน้อยไปด้วย

2) *สื่อกลุ่ม* พบว่า ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ การประชุม อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการประชุมประจำเดือน การประชุมพบปะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน จึงได้รับข้อมูลข่าวสารจากการประชุมมากกว่าสื่อกลุ่มประเภทอื่น ๆ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของสุดารัตน์ แซ่มเงิน (2560, น.132) การรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรมจากการเข้ารับฝึกอบรมร้อยละ 42.5 และจากการศึกษา พบว่า สื่อกลุ่มที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับรู้เป็นลำดับสุดท้าย คือ การศึกษาดูงาน อาจเนื่องมาจาก การศึกษาดูงานจำเป็นต้องใช้งบประมาณ วิสาหกิจชุมชนยังไม่มีความพร้อมที่จะนำสมาชิกออกไปศึกษาดูงาน อีกทั้งการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามแนวทางการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร จะมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับจากวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลางสู่ระดับดี จึงส่งผลให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับรู้ข่าวสารจากการศึกษาดูงานน้อย

3) *สื่อมวลชน* ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อมวลชน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย สื่อมวลชน คือ หอกระจายข่าว ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยของสุดารัตน์ แซ่มเงิน (2560, น.132) ที่มีการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อมวลชนจากโทรทัศน์ร้อยละ 41.6 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ค่อนข้างมีอายุ แต่ก็ยังมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหอกระจายข่าว การประกาศจากผู้นำชุมชนจะทำให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารวิสาหกิจชุมชนมากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ

4) *สื่อสิ่งพิมพ์* ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อสิ่งพิมพ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้ง 4 สื่อ ได้แก่ แผ่นพับ เอกสารเผยแพร่ วารสาร และโปสเตอร์ อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันการผลิตสื่อแผ่นพับ เอกสารเผยแพร่ วารสาร และโปสเตอร์ลดการผลิตลงไปมากจนถึงไม่ได้ดำเนินการผลิตปรับเปลี่ยนมาใช้สื่อออนไลน์มากยิ่งขึ้น

5) *สื่อออนไลน์* ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ยูทูป (YouTube) สืบเนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบอินเทอร์เน็ต เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบออนไลน์ที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว อีกทั้งสื่อออนไลน์เป็นสื่อที่มีทั้งภาพ เสียง สร้างความเข้าใจ และเป็นสื่อที่น่าสนใจเข้าถึงได้ง่ายขึ้น สามารถเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ได้อีกด้วย แต่การรับรู้ยังอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ อายุเฉลี่ย 55.96 ปี ซึ่งถือได้ว่าค่อนข้างสูง ไม่ได้เล่นมือถือหรือเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตมากนัก

2.1.9 รายได้จาก การเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลจากการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้รับค่าแรงงาน เฉลี่ย 212.85 บาทต่อวัน ได้รับเงินปันผล เฉลี่ย 1,139.33 บาทต่อปี มีรายได้ เฉลี่ย 37,676.92 บาทต่อปี ซึ่งจากงานวิจัยของเยาวเรศ ทิฐุธรรม (2550, น. 52) จากการศึกษาพบว่า สมาชิกมีรายได้จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม ตั้งแต่ 2,500 บาทต่อปีลงมา และทิพย์มาลี มังคะสวัสดิ (2552, น. 53) จากการศึกษาพบว่า สมาชิกมีรายได้จากการเป็นสมาชิกกลุ่มน้อยที่สุด 20 บาทต่อปี มากที่สุด 244,00 บาทต่อปี จะเห็นได้ว่ารายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนมีความแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากรายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการอยู่ ส่งผลต่อค่าตอบแทนของสมาชิก หากเป็นกิจกรรมออมทรัพย์สมาชิกจะมีรายได้จากการปันผลเท่านั้น ทำให้ได้รายได้ไม่สูงมากนัก

2.1.10 แหล่งเงินทุนในกลุ่ม ผลจากการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนใช้แหล่งเงินทุนจากการระดมทุนจากสมาชิก เช่นเดียวกับงานวิจัยของรัชดา ภัคศิษฐ์ (2563, น. 180) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ที่มาของทุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนมาจากทุนเงินสดจากการระดมทุนของสมาชิกร้อยละ 60.94 ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของนุชนาถ ทับครุฑ สุกพิชญาน์ บุญเกื้อ และอรอนงค์ อาภา (2563, น.32) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เข้าถึงแหล่งเงินทุนโดยภาครัฐเข้ามาสนับสนุนคิดเป็นร้อยละ 68 รองลงมาร่วมทุนกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 24.8 และใช้เงินทุนส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 6.7 ส่วนกู้ยืมจากสถาบันการเงิน มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.5 ส่วนการศึกษาของประภวิษณ์ พันธ์ทรัพย์สุข และคณะ (2563) ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของสถาบันอุดมศึกษาผ่านบริการวิชาการ กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปอาหารทะเลบ้านกระซ้าขาว พบว่า แหล่งที่มาของเงินทุนสำหรับประกอบการธุรกิจชุมชนมี 3 แหล่งได้แก่ เงินทุนของตนเอง เงินทุนจากแหล่งเงินกู้ และเงินทุนจากการระดมทุน เป็นแหล่งการเงินที่สร้างโอกาสในการเจริญเติบโตของธุรกิจได้ดีกว่าเงินทุนจากการกู้ยืมเงิน จะเห็นได้ว่าแหล่งเงินทุนมา

จากหลายแหล่ง เพื่อให้การขับเคลื่อนกิจการวิสาหกิจชุมชน ให้สภาพคล่องหากจะใช้แหล่งเงินทุน เฉพาะจากการระดมทุนของสมาชิกอาจไม่เพียงพอ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากแหล่ง อื่นไปพร้อมกัน

สรุปสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เป็นเพศ ชาย มีอายุเฉลี่ย 55.96 ปี จบการศึกษาการศึกษาระดับประถมศึกษา ต้องการหารายได้เสริม มี ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 8.40 ปี มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 6.15 ครั้งต่อปี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลอยู่ในระดับมาก มีผลิตภัณฑ์หลักเป็นการผลิตพืช สัตว์ ปัจจัยการผลิต มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตลาดในท้องถิ่น รายได้จากการเข้าร่วม วิสาหกิจชุมชน ได้รับค่าแรงงาน เฉลี่ย 212.85 บาทต่อวัน ได้รับเงินปันผล เฉลี่ย 1,139.33 บาทต่อปี มีรายได้ เฉลี่ย 37,676.92 บาทต่อปี สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ใช้แหล่งเงินทุนจากการระดมทุนจาก สมาชิก

2.2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

2.2.1 ด้านการบริหารจัดการ

1) การบริหารคณะกรรมการ/สมาชิก วิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมดมีการ กำหนดโครงสร้าง/บทบาท/หน้าที่ของคณะกรรมการ สอดคล้องกับงานวิจัยของคณิตา ไกรสันติ และรัสมนต์ คำศรี (2559, น.566) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า ด้านผู้นำและการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สุชาวดี มีการจัดการกลุ่มแบบสมาชิกมีส่วนร่วมในลักษณะของกรรมการ ซึ่งการดำเนินกิจการ วิสาหกิจชุมชน ต้องมีการกำหนด โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน คณะกรรมการควรต้องรู้เรื่องการบริหารจัดการให้สามารถบริหารจัดการเป็นและมีประสิทธิภาพ แต่ประเด็นที่ยังดำเนินการน้อยในการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการ / สมาชิกอย่างต่อเนื่อง อาจเนื่องมาจากการพัฒนาความรู้ คณะกรรมการต้องเข้าอบรม ศึกษาดูงาน แต่เนื่องด้วยสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด -19 ทำให้การอบรมรวมถึงการศึกษาดูงานในช่วงที่ผ่านมาไม่มี คณะกรรมการจึงไม่ได้เข้าร่วมการพัฒนาความรู้

2) การบริหารจัดการโดยการสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องมี การกำหนดกฎระเบียบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบ มีระเบียบวินัย มีการพัฒนาโครงสร้าง องค์กรให้มีคุณภาพ สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจ ตรงกัน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา และร่วมรับผลประโยชน์ แต่ยังคงขาดการติดตาม ทบทวนและปรับปรุง

แผนการดำเนินงาน จะส่งผลให้การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไม่มีการดำเนินกิจการตามแผนงาน ซึ่งการทบทวนและปรับปรุงแผนการดำเนินงานจะทำให้วิสาหกิจชุมชนได้ทราบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมามีปัญหาและควรปรับปรุงตรงจุดไหน เพื่อให้การดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนเข้มแข็งขึ้น

3) *การสร้างเครือข่าย* วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของวราภรณ์ อ่อนคา, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, วรฉัตร วิวรรธน์ และสุริยา ปัญญจิตร (2564, น. 261) ศึกษาศักยภาพในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษากลุ่มอาชีพการทอเสื่ออกแม่บ้านตะวันสีทอง บ้านท่าเสียว ตำบลสะอาด อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มีการบริหารจัดการโดยใช้ทุนทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการลดการพึ่งพาทรัพยากรภายนอก ซึ่งจะทำให้วิสาหกิจชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน แต่จากการศึกษาวิสาหกิจชุมชนสร้างเครือข่ายด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี จะทำให้วิสาหกิจชุมชนเข้าถึงการสนับสนุนที่มีความหลากหลาย ตรงกับความต้องการ รวมไปถึงการแก้ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน ทั้งด้านความรู้ วัฒนธรรมและแหล่งเงินทุน แต่ที่ยังดำเนินการน้อยอยู่ คือ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก/บุคคลภายนอก สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญและชำนาญในผลิตและดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน แต่ยังไม่ได้นำนการประชาสัมพันธ์มากนัก

4) *การจัดหาและบริหารวัสดุ* วิสาหกิจชุมชนเกินครึ่งมีการพัฒนาวัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิตร่วมกับหน่วยงานภาคี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งจากการสร้างเครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี ที่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ในการนำนวัตกรรมมาพัฒนาวัสดุและอุปกรณ์ในการผลิตให้กับวิสาหกิจชุมชน แต่วิสาหกิจชุมชนยังมีการทบทวนและฝึกทักษะการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสินค้าที่ดำเนินการค่อนข้างน้อย อาจเนื่องมาจากการใช้วัสดุอุปกรณ์มีการใช้อยู่เป็นประจำ จึงไม่ได้มีการทบทวน รวมไปถึงการฝึกทักษะการใช้วัสดุอุปกรณ์ เพราะว่าการกิจการวิสาหกิจชุมชนมีการแปรรูปน้อย ส่วนใหญ่เป็นการผลิตพืชเลี้ยงสัตว์ การออมทรัพย์ จึงไม่ค่อยได้ดำเนินการในส่วนกิจกรรมนี้มากนัก

2.2.2 ด้านการผลิต

1) *กระบวนการผลิต* วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีสถานที่ทำการกลุ่มและแหล่งผลิตมีความเหมาะสม เพราะว่าการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนกำหนดให้มีที่ทำการกลุ่มเพื่อเป็นสถานที่ให้สมาชิกได้พบปะ ประชุม รับรู้ข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิกด้วยกัน แต่ที่ยังมีวิสาหกิจชุมชนครั้งหนึ่งที่ไม่ได้ดำเนินการจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ และใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการผลิตและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาจเนื่องมาจากกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนไม่จำเป็นต้องจัดหา

วัตถุดิบและใช้เทคโนโลยี อาทิเช่น การออมทรัพย์ การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น รวมไปถึงวิสาหกิจชุมชน ยังเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการกระบวนการผลิต

2) *การจัดการผลผลิต* วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่ง มีการพัฒนาสินค้าที่หลากหลายเพิ่มเติมจากเดิม เพราะว่ากิจการวิสาหกิจชุมชนมีผลิตภัณฑ์หลักที่ดำเนินการอยู่ ต้องการเพิ่มมูลค่า จึงได้มีการพัฒนาสินค้าให้เกิดความหลากหลายเป้าหมายของลูกค้าให้เพิ่มขึ้น เช่น กิจกรรมหลักผลิตข้าว มีการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าด้วยการทำผงจมูกข้าวพร้อมดื่ม การปุยหมักชีวภาพจากกลุ่มผู้เลี้ยงโค เป็นต้น และวิสาหกิจชุมชนไม่ค่อยได้ดำเนินการในการออกแบบการบรรจุภัณฑ์/รูปแบบการบริการ อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีความรู้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ หากมีการสนับสนุนบรรจุภัณฑ์จากหน่วยงานภาคีในการดำเนินการออกแบบให้สามารถนำไปใช้ได้

3) *การติดตามและควบคุมการผลิต* วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการควบคุมกระบวนการผลิตลดความผิดพลาด อาจเนื่องมาจากการผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตได้ จึงจำเป็นต้องมีการควบคุม และเพื่อให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจในการผลิตที่มีคุณภาพ แต่การติดตามและตรวจสอบกระบวนการผลิตอย่างสม่ำเสมอ ยังคงมีการดำเนินงานน้อยอยู่ อาจจะต้องกระตุ้นให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นถึงความสำคัญในการติดตามและตรวจสอบกระบวนการผลิต ที่จะทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพ เมื่อมีการติดตามและตรวจสอบจะทำให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และจะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ทันที

2.2.3 ด้านการตลาด

1) *ด้านผลิตภัณฑ์* วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของตลาด/กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการผลิตสินค้าจำเป็นต้องให้ความสนใจต่อความต้องการของลูกค้า และเป็นตัวเลือกให้กับลูกค้าได้จัดสนใจซื้อเร็วขึ้น ส่วนการสร้างแบรนด์สินค้า วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินการ ส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนจะใช้ชื่อสินค้าตามชื่อวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งวิสาหกิจชุมชนยังไม่ได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับแนวทางการสร้างแบรนด์ ทำให้วิสาหกิจชุมชนยังไม่ได้ดำเนินการในส่วนนี้

2) *ด้านราคา* วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งมีการกำหนดราคาสินค้าตามต้นทุน เพราะว่าการตั้งราคาจำเป็นต้องทราบต้นทุน จึงจะสามารถกำหนดราคาจำหน่ายได้ แต่วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีการตั้งราคาแบบมีส่วนลด ซึ่งอาจจะยุ่งยากเกินไปสำหรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

3) *ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย* วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งมีหน้าร้านเพื่อจำหน่ายสินค้า เพื่อให้ลูกค้าซื้อสินค้าได้ง่ายและวิสาหกิจชุมชนสามารถจำหน่ายสินค้าโดยไม่ต้องลงทุนเพิ่มอีก และที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนยังดำเนินการน้อยอยู่ คือ มีช่องทางการจำหน่ายแบบออนไลน์ อย่าง Social Media อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุค่อนข้างสูง ส่งผลให้การ

จำหน่ายผ่านรูปแบบออนไลน์เป็นไปได้ยาก รวมถึงการจำหน่ายแบบออนไลน์ต้องสามารถใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ได้ด้วยซึ่งเป็นข้อจำกัดของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

4) *ด้านการส่งเสริมการตลาด* วิสาหกิจชุมชนเกินครึ่งมีการโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ ในที่นี้การโฆษณาโดยการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการโฆษณาด้วยตนเองผ่านการออกจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าของส่วนราชการ ให้ผู้นำชุมชนช่วยประชาสัมพันธ์ แต่วิสาหกิจชุมชนครึ่งหนึ่งมีการติดตามความพึงพอใจของลูกค้าหลังการขาย เพื่อรับฟังคำติชมของลูกค้าเพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น

2.2.4 ด้านการเงิน

วิสาหกิจชุมชนเกินครึ่งมีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับที่เมื่อได้ผลกำไรแล้วต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นค่าแรง เงินปันผล สวัสดิการด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของคณิตา ไกรสันติ และรัสมนต์ คำศรี (2559, น.566) พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมีรายได้เสริม และมีการจัดสรรเงินปันผลให้กับสมาชิกเป็นรายปี ดังนั้นการที่กลุ่มใด ๆ มีผู้นำที่มีความพร้อมในการจัดการ จะสามารถสร้างแรงจูงใจทำให้ชาวบ้านร่วมพลังกันในการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างรวดเร็ว โอกาสที่ชาวบ้านจะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ก็มีความเป็นไปได้สูง แต่วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการระดมหุ้นสมาชิกเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน เนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้ลงเงินหุ้นตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้ามาเป็นสมาชิก ทุนจะมาจากการดำเนินการกิจการวิสาหกิจชุมชน รวมไปถึงแหล่งเงินทุนอื่น ๆ แต่ยังคงมีบางส่วนที่มีการระดมหุ้นจากสมาชิกเพื่อขยายกิจการวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากการระดมหุ้นซึ่งเงินทุนจากสมาชิกจะสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าการขอกู้ยืมจากแหล่งทุนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภวิษณ์ พันธ์ทรัพย์สุข และคณะ (2563, น.67) พบว่า แหล่งที่มาของเงินทุนสำหรับประกอบการธุรกิจชุมชนเงินทุนจากการระดมทุน เป็นแหล่งการเงินที่สร้างโอกาสในการเจริญเติบโตของธุรกิจได้ดีกว่าเงินทุนจากการกู้ยืมเงิน เช่นเดียวกับปิยะดา พิศาลบุตร (2561, น. 113) พบว่า การจัดการทุนในการประกอบการโดยพึ่งพาตนเองเป็นหลัก

สรุปการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ร้อยละ 46.0 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 35.4 อยู่ในระดับปรับปรุง และร้อยละ 18.6 อยู่ในระดับดี

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.3.1 ด้านการบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชนพบปัญหาว่าไม่มีการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนจะดำเนินการเพียงกลุ่มเดียวยังไม่มีการสร้างเครือข่ายในการร่วมกันแก้ปัญหา รวมไปถึงการจัดหาวัตถุดิบในการผลิต จึงเป็นปัญหาในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเสรี พงศ์พิศ วิจิต นันทสุวรรณ และจางงศ์ แรกพินิจ (2544, น.58) อธิบายว่าเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้และระบบการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชนที่ครอบคลุมการจัดการทุกด้าน ซึ่งดำเนินการ โดยองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชนในการวางแผนดำเนินการและประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน ส่วนปัญหาที่พบน้อย คือ ผู้นำ/คณะกรรมการไม่เป็นที่ยอมรับของสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542, น. 124-138, 177-181) อธิบายว่า ปัจจัยที่กำหนดให้กิจการวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จและความล้มเหลว มีปัจจัยด้านผู้นำ ชาวชนบทโดยทั่วไปมักจะขาดความคิดริเริ่มพอใจจะเป็นผู้ตามเป็นผู้เอาอย่าง หรือเลียนแบบ ใครทำอะไรแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ใหม่ ๆ มักจะไม่ได้รับการยอมรับ แต่ครั้งประสบความสำเร็จก็จะมีผู้เอาอย่างและกลายเป็นผู้นำ ผู้นำโดยธรรมชาติของชุมชนจึงมักจะเป็นผู้มีบารมี หรือมีฐานะทางสังคม หรือผู้ที่ทำประโยชน์ให้ชุมชน ชาวบ้านธรรมดาที่แสดง ความสามารถจนกลายเป็นที่ยอมรับของชุมชนก็มี แต่มักจะต้องฝ่าฟันและสร้างการยอมรับจากชาวบ้านด้วยความยากลำบากกว่ากัน ธุรกิจชุมชนที่ก่อตั้งโดยบุคคลหรือโดยคณะบุคคลที่เป็น ที่ยอมรับของชาวบ้าน จะระดมทุนได้ง่าย ขยายตัวได้เร็วและมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง

2.3.2 ด้านการผลิต วิสาหกิจชุมชนพบปัญหาว่าไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิต ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของกุดตรา อาแล และคณะ (2562, น. 43) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านตำบลนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พบว่าปัญหาด้านการผลิต ผลการวิเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ ไม่สามารถผลิตเสื้อผ้าสตรีมุสลิมได้จำนวนมากเพราะพื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด และยังมีอาชีพหลัก ที่ต้องกระทำก่อน อีกทั้งยังต้องดูแลครอบครัวและความต้องการทางกลุ่มต้องการวัสดุเครื่องจักรอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อจะได้ผลิตสินค้าได้มากขึ้นกว่าเดิม

2.2.3 ด้านการตลาด วิสาหกิจชุมชนพบปัญหาว่า ไม่มีแหล่งจำหน่ายและตลาดที่แน่นอน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้ตลาดในชุมชนซึ่งเป็นแหล่งจำหน่ายหลักของวิสาหกิจชุมชนปิดไป ทำให้เกิดปัญหาด้านการตลาดไม่มีแหล่งจำหน่าย ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของประวิทย์ พันธ์ทรัพย์สุข และคณะ (2563, น.67) พบว่า ปัญหาด้าน

การตลาด ปัจจุบันส่งผลต่อผลิตภัณฑ์วิสาหกิจฯ ไม่มากเนื่องจากสินค้าได้รับการสนับสนุนพื้นที่จำหน่ายจากภาครัฐ และได้มีการเปิดร้านบริเวณตลาดตามแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสาคร นอกจากนี้ยังมีการตั้งสินค้าจากลูกค้าเดิมผ่านทางโทรศัพท์หรือช่องทางออนไลน์ ทำให้ความสามารถในการกระจายสินค้ายังคงมีความแข็งแรง และส่งผลให้กระบวนการผลิตยังคงดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง

2.2.4 ด้านการเงิน วิสาหกิจชุมชนพบปัญหาว่าไม่มีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับงานวิจัยของวิมลสิริ ฤกษ์ขจร และณัฐชนน มาพิจารณ์ (2563, น. 677) ศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตและพัฒนาการแปรรูปกล้วยดิบระหาน อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าปัญหาด้านงบประมาณที่หน่วยงานภาครัฐจัดสรรให้ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้เพราะงบประมาณส่วนใหญ่จะลงในพื้นที่เขตเมือง ยังไม่ค่อยกระจายมาถึงเขตชุมชนนอกเมือง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของภูตรา อาแล และคณะ (2562, น. 43) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านตำบลนาเกตุ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าปัญหาด้านการจัดการการเงิน ผลการวิเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ ขาดสภาพคล่องในการหมุนเวียนเงินทุน ไม่มีแหล่งเงินทุนต้องการรูปแบบ กระบวนการหาเงินทุนเพื่อให้เกิดสภาพคล่องในการบริหารจัดการกลุ่มมากยิ่งขึ้น

สรุปประเด็นปัญหาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า ภาพรวมมีปัญหาในด้านการผลิตเป็นอันดับหนึ่ง อาจเนื่องมาจากในกระบวนการผลิต วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต รวมทั้งไม่มีการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต / ปริมาณของวัตถุดิบ และไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิต เพราะวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นการผลิตพืช สัตว์ ปัจจัยการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะดำเนินการผลิตตามความเคยชินของตนเอง

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีตลาดจำหน่ายอยู่ในชุมชน หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด -19 ลดลง มีการเปิดตลาดให้สามารถจำหน่ายสินค้าได้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนก็มีการออกจำหน่ายสินค้า อีกทั้งยังมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อสินค้าถึงที่ทำการกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่สมาชิกเห็นว่ามีปัญหาด้านการตลาดเป็นอันดับท้าย ๆ

2.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.4.1 ด้านการบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชนต้องการการพัฒนาความรู้ นวัตกรรม และการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สมาชิกคนรุ่นใหม่ อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุเพิ่มมากขึ้น จึงต้องการคนรุ่นใหม่เข้ามาสานต่อกิจการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของรัชดา ภักดียิ่ง (2563, น. 180) พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น ด้านการบริหารจัดการ (Management) จะพิจารณาภาพรวมในด้านการวางแผน การจัดองค์กร การนำ/สั่งการ และการควบคุม โดยด้านการวางแผนผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน จะต้องมีการดำเนินการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างชัดเจนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพรวมทั้งมีการนำ/ควบคุมให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนที่วางไว้ โดยเน้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่มรวมทั้งมีส่วนร่วมในด้านการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ของกลุ่มเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมและเข้าใจร่วมกัน นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการจัดวางระบบการดำเนินการ โดยมีการจัดวางตำแหน่งและโครงสร้างองค์กรพร้อมแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีผู้นำในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำและกรรมการของกลุ่ม เลือกผู้นำที่มีความเสียสละและมีความซื่อสัตย์เข้ามาเป็นผู้บริหารของกลุ่ม มีการประชุม ทบทวนการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกเป็นประจำมีการประเมินผลตามและประเมินผลการดำเนินงานรวมทั้งแจ้งให้สมาชิกทราบเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของเจณิภา คงอิม (2561, น. 168) ได้ศึกษาพบว่า การพัฒนาด้านการบริหารจัดการกลุ่ม คณะกรรมการของกลุ่ม ควรเป็นผู้เฝ้าหาความรู้พัฒนาทักษะ ความสามารถในการจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม โดยเฉพาะการจัดการแหล่งเงินทุนให้ได้ โดยไม่ให้เกิดผลกระทบเชิงลบกับสมาชิกมากเกินไป แต่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการในการค้นหาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนและประเมินสถานการณ์น้อยที่สุด อาจเนื่องมาจาก กรมส่งเสริมการเกษตรมีการกำหนดให้มีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ปีละ 2 ครั้ง เพื่อประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จะทำให้วิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับดี ปานกลาง หรือปรับปรุง เพื่อนำมาผลการประเมินไปประเมินสถานการณ์ในการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนต่อไปได้

2.4.2 ด้านการผลิต วิสาหกิจชุมชนต้องการการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในกระบวนการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจณิภา คงอิม (2561, น. 168) ได้ศึกษาพบว่า ด้านการผลิต ควรจัดหาวัสดุภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และนำวิธีการใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพเข้ามาช่วยในการผลิต ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของวัฒน์จิรัชย์ เวชชนินนาท และคณะ (2564, น.86) ศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า การ

ผลิตสินค้าใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพความปลอดภัย ส่วนงานวิจัยของวิมลสิริ กุญขุนทด และณัฐชนน มาพิจารณ์ (2563, น. 676). พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ มีการพัฒนากระบวนการผลิตอย่างสม่ำเสมอโดยการฝึกทักษะจากการฝึกอบรมและศึกษา คูงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น

2.4.3 ด้านการตลาด วิสาหกิจชุมชนต้องการการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าและบริการได้โดยสะดวก สังคมในยุคปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนมาใช้ในการสั่งซื้อผ่านทางช่องทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒน์จิรัชย์ เวชชนิพนาท และคณะ (2564, น.86) พบว่า แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการสื่อสารทางการตลาด 1) ใช้เครื่องมือการตลาดทางตรง เช่น Facebook, Instagram เพื่อสร้างการรับรู้อย่างต่อเนื่อง 2) ทำการตลาดในรูปแบบ Online เน้นB2C เป็นหลัก โดยใช้ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ พฤติกรรม เพื่อหากกลุ่มผู้บริโภคที่ตรงกับผลิตภัณฑ์ที่สุด 3) จัดกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้แก่ผู้บริโภค แต่งานวิจัยของเจณีภา คงอ้อม (2561, น. 168) ได้ศึกษาพบว่า ด้านการตลาด การส่งเสริมการตลาดไปที่กลุ่มเป้าหมาย ในลักษณะของการจัดแสดง สินค้าผลิตภัณฑ์ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2.4.4 ด้านการเงิน วิสาหกิจชุมชนต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการด้านแหล่งเงินทุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลสิริ กุญขุนทด และณัฐชนน มาพิจารณ์ (2563, น. 676) พบว่า การพัฒนาด้านเงินทุน ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐแบบทุนให้เปล่า เป็นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของรัชดา ภักดียิ่ง (2563, น. 180) พบว่า การเงิน ควรมีระบบการชำระเงินหลายรูปแบบเหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีการจ่ายค่าตอบแทนและเงินปันผลให้สมาชิกอย่างมีระบบและเป็นธรรมและมีการจัดทำบัญชีการเงินที่ชัดเจนและโปร่งใส

สรุปประเด็นการพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในด้านการผลิตเป็นอันดับหนึ่ง แต่มีความต้องการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นด้านการเงินที่เป็นอันดับหนึ่ง อาจเนื่องมาจาก สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนในด้านกระบวนการผลิต พัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เงินทุน แต่แนวทางในการพัฒนาการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีในด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมในการผลิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า การพัฒนาการผลิตอยู่ในลำดับที่สาม

จากผลการวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม” มีข้อค้นพบที่สำคัญ ที่จะนำมาสู่ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้พบว่า

1) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (1) ด้านการบริหารจัดการ การบริหารคณะกรรมการ/สมาชิก วิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมดมีการกำหนดโครงสร้าง/บทบาท/หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการ โดยการสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน การสร้างเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี การจัดหาและบริหารวัสดุ วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งมีการพัฒนาวัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิต ร่วมกับหน่วยงานภาคี (2) ด้านการผลิต กระบวนการผลิต วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีสถานที่ทำการกลุ่มและแหล่งผลิตมีความเหมาะสม การจัดการผลผลิต วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งมีการพัฒนาสินค้าที่หลากหลาย เพิ่มเติมจากเดิม การติดตามและควบคุมการผลิต วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการควบคุมกระบวนการผลิตลดความผิดพลาด (3) ด้านการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของตลาด/กลุ่มเป้าหมาย ด้านราคา วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งมีการกำหนดราคาสินค้าตามต้นทุน ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งมีหน้าร้านเพื่อจำหน่ายสินค้า ด้านการส่งเสริมการตลาด วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งมีการโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ และ (4) ด้านการเงิน วิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งมีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก

2) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (1) ด้านการบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชนพบปัญหาว่าไม่มีการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (2) ด้านการผลิต วิสาหกิจชุมชนพบปัญหาว่าไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิต (3) ด้านการตลาด วิสาหกิจชุมชนพบปัญหาว่า ไม่มีแหล่งจำหน่ายและตลาดที่แน่นอน และ (4) ด้านการเงิน วิสาหกิจชุมชนพบปัญหาว่าไม่มีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานของรัฐ

3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (1) ด้านการบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชนต้องการการพัฒนาความรู้ นวัตกรรม และการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สมาชิกคนรุ่นใหม่ (2) ด้านการผลิต วิสาหกิจชุมชนต้องการการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในกระบวนการผลิต (3) ด้านการตลาด วิสาหกิจชุมชนต้องการการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าและบริการได้โดยสะดวก และ (4) ด้านการเงิน วิสาหกิจชุมชนต้องการการช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการด้านแหล่งเงินทุน

ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

ตารางที่ 5.1 สรุปข้อค้นพบที่สำคัญและประเด็นการอภิปรายผล

ข้อค้นพบที่สำคัญตาม วัตถุประสงค์	ประเด็นการอภิปราย	ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้
1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		
เพศ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน ร้อยละ 59.3 เป็นเพศชาย	อาจเนื่องมาจากประชากรในอำเภอ ปลาปาก เป็นเพศชายมากกว่าเพศ หญิง และวิสาหกิจชุมชนในระดับ ปานกลาง และระดับปรับปรุง ส่วน ใหญ่เป็นกลุ่มปศุสัตว์ มีสมาชิกเป็น เพศชายมากกว่าเพศหญิง อีกทั้ง กิจกรรมบางอย่างมีความเหมาะสม กับเพศชายมากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชนาถ ทับครุฑ ศุภพิชญ์ บุญเกื้อ อร อนงค์ อาภา (2563, น.32) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่เป็น เพศชาย ร้อยละ 53.5	ควรมีการส่งเสริมและ จัดทำแผนพัฒนา วิสาหกิจชุมชน โดย คำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย และประเภทกิจการ ลักษณะการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชน
อายุ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี	สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาถ ทับครุฑ ศุภพิชญ์ บุญเกื้อ และ อรอนงค์ อาภา (2563, น.32) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่ อายุ 50 - 60 ปี ซึ่งพบว่าสมาชิก วิสาหกิจชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มากขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนไม่ต่อเนื่อง	1) การถ่ายทอดความรู้ ควรมีความเข้าใจง่าย เหมาะสมกับช่วงวัย 2) ส่งเสริมการให้รับ สมาชิกรุ่นใหม่เพื่อสาน ต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นใน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญตาม วัตถุประสงค์	ประเด็นการอภิปราย	ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชนของสมาชิก		
วิสาหกิจชุมชน - สื่อบุคคล พบว่า การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนอยู่ ในระดับมาก ซึ่งสื่อบุคคล ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ญาติ/ เพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานราชการอื่น การรับรู้ จากอาสาสมัครเกษตรน้อยที่สุด	- สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตจิรา ไชยขวัญ (2556, น.1201) พบว่า แหล่งและระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสารจากสื่อบุคคล ส่วนใหญ่จาก เกษตรตำบล และเจ้าหน้าที่กรม ส่งเสริมการเกษตร แต่การรับรู้จาก อาสาสมัครเกษตรน้อยที่สุด อาจ เนื่องมาจากบทบาทภารกิจของ อาสาสมัครเกษตรส่วนใหญ่จะเป็น การขึ้นทะเบียนเกษตรกร การรายงาน สถานการณ์ภัยธรรมชาติ และการ ประสานงานกับหน่วยงานภาคีใน พื้นที่	1) การผลิตสื่อควร คำนึงถึงความเหมาะสม กับเป้าหมาย และใช้สื่อ ที่น่าสนใจ เข้าถึงได้ง่าย 2) ควรมีการส่งเสริมให้ เจ้าหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้ง อาสาสมัครเกษตรมี ส่วนในการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชนให้มาก ยิ่งขึ้น
- สื่อกลุ่ม พบว่า ระดับการได้รับ ข้อมูลข่าวสารจากสื่อกลุ่มในภาพ รวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ การ ประชุม	- แตกต่างจากงานวิจัยของ สุดารัตน์ แจ่มเงิน (2560, น.132) การรับรู้ ข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรมจากการเข้า รับฝึกอบรมร้อยละ 42.5	
- สื่อมวลชน ระดับการได้รับ ข้อมูลจากสื่อมวลชน ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย สื่อมวลชน คือ หอกระจายข่าว	- แตกต่างจากการวิจัยของสุดารัตน์ แจ่มเงิน (2560, น.132) ที่มีการรับรู้ ข่าวสารผ่านสื่อมวลชนจากโทรทัศน์ ร้อยละ 41.6	

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญตาม วัตถุประสงค์	ประเด็นการอภิปราย	ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้
- สื่อสิ่งพิมพ์ ระดับการได้รับการ รับรู้ข้อมูลข่าวสารวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับน้อยที่สุด	- อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันการผลิต สื่อแผ่นพับ เอกสารเผยแพร่ วารสาร และโปสเตอร์ ลดการผลิตลงไปมาก	
- สื่อออนไลน์ ระดับการได้รับการ รับรู้ข้อมูลข่าวสารวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง	- สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการ ปรับเปลี่ยนมาใช้สื่อออนไลน์มาก ยิ่งขึ้น ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร วิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนจากสื่อออนไลน์อยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ ยูทูป (YouTube) ที่ จะทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมี ความรู้ความเข้าใจทั้งภาพและเสียง เป็นสื่อที่น่าสนใจเข้าถึงได้ดียิ่งขึ้น	
2) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน		
ด้านการบริหารจัดการ		
1) การบริหารคณะกรรมการ/ สมาชิก ประเด็นที่ยังดำเนินการ น้อย คือ การพัฒนาความรู้ของ คณะกรรมการ / สมาชิกอย่าง ต่อเนื่อง	1) อาจเนื่องมาจากการพัฒนาความรู้ คณะกรรมการต้องเข้าอบรม ศึกษา ดูงาน แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้ การอบรมรวมถึงการศึกษาดูงาน ในช่วงที่ผ่านมาไม่มี คณะกรรมการจึง ไม่ได้เข้าร่วมการพัฒนาความรู้	1) ส่งเสริมการให้ ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ อบรมถ่ายทอดความรู้ ผ่านช่องทางออนไลน์ 2) สร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ต้นแบบ

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญตาม วัตถุประสงค์	ประเด็นการอภิปราย	ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้
2) การบริหารจัดการ โดยการสร้าง องค์กรให้เข้มแข็ง ประเด็นที่ยัง ดำเนินการน้อย คือ การติดตาม ทบทวนและปรับปรุงแผนการ ดำเนินงาน	2) จะส่งผลให้การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนไม่มีการดำเนิน กิจการตามแผนงาน	2) กระตุ้นให้ คณะกรรมการทบทวน และปรับปรุงแผนการ ดำเนินงานจะทำให้ ทราบว่าการทำงาน ที่ผ่านมามีปัญหาและ ควรปรับปรุงตรงจุด ไหนเพื่อให้การดำเนิน กิจการวิสาหกิจชุมชน เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น
3) การสร้างเครือข่ายประเด็นที่ยัง ดำเนินการน้อย คือ การ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่ สมาชิก/บุคคลภายนอก	3) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มี ความเชี่ยวชาญและชำนาญในผลิตและ ดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน แต่ ยังไม่ได้เน้นการประชาสัมพันธ์ มากนัก	3) ฝึกอบรมให้ความรู้ เกี่ยวกับสร้างสื่อ ประชาสัมพันธ์อย่างง่าย ให้กับสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน
4) การจัดหาและบริหารวัสดุ วิสาหกิจชุมชนเกินครึ่งมีการ พัฒนาวัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิต ร่วมกับหน่วยงานภาคี	4) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งจากการสร้าง เครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานภาคี ที่เข้ามามีบทบาทใน การพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ใน การนำนวัตกรรมมาพัฒนาวัสดุและ อุปกรณ์ในการผลิตให้กับวิสาหกิจ ชุมชน	4) สร้างเครือข่าย ระหว่างวิสาหกิจชุมชน ที่มีกิจกรรมใกล้เคียงกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการใช้วัสดุ/อุปกรณ์ ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญตาม วัตถุประสงค์	ประเด็นการอภิปราย	ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้
ด้านการผลิต		
1) กระบวนการผลิต วิสาหกิจ ชุมชนส่วนใหญ่มีสถานที่ทำการ กลุ่มและแหล่งผลิตมีความ เหมาะสม	1) การดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน กำหนดให้มีที่ทำการกลุ่ม เพื่อเป็น สถานที่ให้สมาชิกได้พบปะ ประชุม รับรู้ข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิก ด้วยกัน	1) ส่งเสริมให้มีการ พัฒนาที่ทำการกลุ่มให้มี ความพร้อมสำหรับการ เป็นที่จำหน่ายสินค้า และสถานที่ผลิตรับรอง มาตรฐานแหล่งผลิตใน วิสาหกิจชุมชนแปรรูป
2) การจัดการผลผลิตวิสาหกิจ ชุมชนไม่ค่อยได้ดำเนินการ คือ ในการออกแบบการบรรจุภัณฑ์/ รูปแบบการบริการ	2) อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนไม่มีความรู้ในการออกแบบ บรรจุภัณฑ์	2) การสนับสนุน บรรจุภัณฑ์จาก หน่วยงานภาคีในการ ดำเนินการออกแบบให้ สามารถนำไปใช้ได้
3) การติดตามและควบคุมการผลิต วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการ ควบคุมกระบวนการผลิตลดความ ผิดพลาด	3) อาจเนื่องมาจากการผิดพลาดที่ เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตจะส่งผล ต่อต้นทุนการผลิตได้	3) ส่งเสริมการแต่งตั้ง คณะกรรมการควบคุม การผลิตและเพื่อให้ ลูกค้าเกิดความมั่นใจใน การผลิตที่มีคุณภาพ
ด้านการตลาด		
1) ด้านผลิตภัณฑ์ สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนมีดำเนินอย่างน้อย คือ ประเด็น การสร้างแบรนด์สินค้า	1) ส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนจะใช้ชื่อ สินค้าตามชื่อวิสาหกิจชุมชน ซึ่ง สะดวกและเข้าใจง่าย 2) วิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มผลิตด้าน ปศุสัตว์ และกลุ่มออมทรัพย์ มีการตรา แบรนด์สินค้า	1) ถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับแนวทางการ สร้างแบรนด์สินค้า 2) ส่งเสริมเพิ่มกิจการ วิสาหกิจชุมชนเพื่อขยาย การตลาด

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญตาม วัตถุประสงค์	ประเด็นการอภิปราย	ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้
2) ด้านราคา สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนมีค่านิยมยังน้อยในประเด็น การตั้งราคาแบบมีส่วนลด	2) ซึ่งอาจจะยุ่งยากเกินไปสำหรับ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	2) เจ้าหน้าที่ประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับด้านการตลาด เพื่อถ่ายทอดความรู้และ เทคนิคการตั้งราคาเพื่อ กระตุ้นการตัดสินใจซื้อ ของลูกค้า
3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีค่านิยมยัง น้อยในประเด็นมีช่องทางการ จำหน่ายแบบออนไลน์ อย่าง Social Media	3) อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีอายุค่อนข้างสูง ส่งผลให้การ จำหน่ายผ่านรูปแบบออนไลน์เป็นไปได้ยาก	3) ส่งเสริมการอบรม ช่องทางการจำหน่าย สินค้าแบบออนไลน์ ให้กับสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนรุ่นใหม่
4) ด้านการส่งเสริมการตลาด วิสาหกิจชุมชนเกินครึ่งมีการ โฆษณา/ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อ ต่าง ๆ	4) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการโฆษณา ด้วยตนเองผ่านการออกจำหน่ายตาม งานแสดงสินค้าของส่วนราชการ ให้ ผู้นำชุมชนช่วยประชาสัมพันธ์	4) ประสานงาน หน่วยงานภาคี เพื่อร่วม ประชาสัมพันธ์วิสาหกิจ ชุมชนเพิ่มขึ้น
ด้านการเงิน		
วิสาหกิจชุมชนเกินครึ่งมีการ จัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก	ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่กำหนดไว้ใน ระเบียบข้อบังคับที่เมื่อได้ผลกำไรแล้ว ต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับ สมาชิก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิศรา ไกรสันติ และรัสมนต์ คำศรี (2559, น.566) พบว่า การบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมีรายได้ เสริม และมีการจัดสรรเงินปันผล ให้กับสมาชิกเป็นรายปี	ให้คำแนะนำในการ จัดสรรเงิน สวัสดิการ ที่ ต้องชี้แจงให้กับสมาชิก ได้เข้าใจต้องถูกต้องและ โปร่งใส

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญตาม วัตถุประสงค์	ประเด็นการอภิปราย	ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้
3) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		
1) ด้านการบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชนพบปัญหาว่าไม่มี การสร้างเครือข่าย	1) การดำเนินการของวิสาหกิจ ชุมชนยังไม่มีการสร้าง เครือข่าย ซึ่งเสรี พงศ์พิศ วิจิต นันทสุวรรณ และจ่านงค์ แรกพิณิจ (2544, น.58) ว่า วิสาหกิจชุมชนต้องสร้าง กระบวนการเรียนรู้และระบบ การพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง ของชุมชนที่ครอบคลุมการ จัดการทุกด้าน ซึ่งดำเนินการ โดยองค์กรชุมชนหรือเครือข่าย องค์กรชุมชนในการวางแผน ดำเนินการและประสานความ ร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน	1) ส่งเสริมการสร้างเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนเกิดความ เข้มแข็ง
2) ด้านการผลิต วิสาหกิจชุมชน พบปัญหาว่าไม่มีการควบคุม คุณภาพการผลิต	2) แตกต่างจากงานวิจัยของ ภูตรา อาแล และคณะ (2562, น. 43) พบว่า ปัญหาด้านการ ผลิต ต้องการวัสดุเครื่องจักร อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อจะได้ผลิตสินค้าได้มากขึ้น กว่าเดิม	2) ส่งเสริมให้แต่งตั้ง คณะทำงานควบคุมคุณภาพ เพื่อลดปัญหาสินค้าไม่ได้ คุณภาพ

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญตาม วัตถุประสงค์	ประเด็นการอภิปราย	ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้
3) ด้านการตลาด วิสาหกิจ ชุมชนพบปัญหาว่า ไม่มี แหล่งจำหน่ายและตลาดที่ แน่นอน	3) เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำ ให้ตลาดในชุมชนซึ่งเป็นแหล่ง จำหน่ายหลักของวิสาหกิจชุมชน ปิดไป ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัย ของประวิทย์ พันธ์ทรัพย์สุข และคณะ (2563, น.67) พบว่า ปัญหาด้านการตลาด ปัจจุบันนี้ ส่งผลต่อผลิตภัณฑ์วิสาหกิจฯ ไม่ มากเนื่องจากสินค้าได้รับการ สนับสนุนพื้นที่จำหน่ายจาก ภาครัฐ และได้มีการเปิดร้าน บริเวณตลาดตามแหล่งท่องเที่ยว การส่งสินค้าจากลูกค้าเดิมผ่าน ทางโทรศัพท์หรือช่องทาง ออนไลน์	3) ประสานหน่วยงานใน พื้นที่เพื่อวางจำหน่ายสินค้า ในร้านของกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ และแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร
4) ด้านการเงิน วิสาหกิจ ชุมชนพบปัญหาว่าไม่มีการ สนับสนุนแหล่งเงินทุนจาก หน่วยงาน ของรัฐ	4) เป็นไปในแนวทางเดียวกับ งานวิจัยของวิมลศิริ กุญชรนท และณัฐชนน มาพิจารณ์ (2563, น. 677) พบว่า ปัญหาด้าน งบประมาณที่หน่วยงานภาครัฐ จัดสรรให้ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ ได้เพราะงบประมาณส่วนใหญ่จะ ลงในพื้นที่เขตเมือง ยังไม่ค่อย กระจายมาถึงเขตชุมชนนอกเมือง	4) สนับสนุนการเข้าถึงแหล่ง เงินทุนตามศักยภาพของ วิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญตาม วัตถุประสงค์	ประเด็นการอภิปราย	ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้
4) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		
1) ด้านการบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชนต้องการการ พัฒนาความรู้ นวัตกรรม และ การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ สมาชิกคนรุ่นใหม่	1) อาจเนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนมีอายุเพิ่มมากขึ้น จึงต้องการ คนรุ่นใหม่เข้ามาสานต่อกิจการ วิสาหกิจชุมชน	1) ส่งเสริมให้วิสาหกิจ ชุมชนรับสมัครสมาชิก คนรุ่นใหม่เพื่อเข้า ขับเคลื่อนงานต่อ
2) ด้านการผลิต วิสาหกิจ ชุมชนต้องการการพัฒนาการ ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยใน กระบวนการผลิต	2) การพัฒนากระบวนการผลิต เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่ ทันสมัยขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ เจณีภา คงอิม (2561, น. 168) ได้ศึกษาพบว่า ด้านการผลิต ควรจัดหาวัสดุภายใน ชุมชนอย่างต่อเนื่อง และนำวิธีการ ใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพเข้ามาช่วย ในการผลิต	2) ประสานหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการพัฒนา เทคโนโลยีและ นวัตกรรมส่งเสริมให้กับ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน
3) ด้านการตลาด วิสาหกิจ ชุมชนต้องการการพัฒนาช่อง ทางการจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อให้ ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าและ บริการได้โดยสะดวก	3) ในยุคปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยน มาใช้ในการสั่งซื้อผ่านทางช่องทาง ออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒน์ จิรัชย์ เวชชนินนาท และคณะ (2564, น.86) พบว่า เครื่องมือ การตลาดทางตรง เช่น Facebook, Instagram เพื่อสร้างการรับรู้อย่าง ต่อเนื่อง ทำการตลาดในรูปแบบ Online จัดกิจกรรมทางการตลาด เพื่อสร้างการรับรู้แก่ผู้บริโภค	3) ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ ที่เข้ามาเป็นสมาชิกเรียนรู้ เกี่ยวกับการสร้างช่องทาง การตลาดออนไลน์

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญตาม วัตถุประสงค์	ประเด็นการอภิปราย	ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้
4) ด้านการเงิน วิชาสหกิจชุมชน ต้องการความช่วยเหลือจาก หน่วยงานราชการด้านแหล่ง เงินทุน	4) การจดทะเบียนวิชาสหกิจชุมชน ส่วนหนึ่งต้องการสนับสนุน งบประมาณจากภาครัฐ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลศิริ กุกขุนทด และณัฐชนน มาพิจารณ์ (2563, น. 676) พบว่า การ พัฒนาด้านเงินทุน ได้รับเงิน สนับสนุนจากรัฐแบบทุนให้เปล่า เป็นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ ให้กับคนในชุมชน และการ สนับสนุนงบประมาณทางราชการ มุ่งเน้นสนับสนุนเฉพาะกลุ่มที่อยู่ใน ระดับดี กลุ่มที่ในระดับปานกลาง และต้องปรุงปรุง จึงขาดโอกาสการ ในการสนับสนุนด้านงบประมาณ	4) ควรให้มีการ สนับสนุนงบประมาณ ให้กับวิชาสหกิจชุมชน ใน ทุกระดับประเมิน ศักยภาพ เพื่อให้สามารถ พัฒนาและยกระดับมาสู่ ระดับดีขึ้นได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

1) สำนักงานเกษตรจังหวัดถ่ายทอดความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาวิชาสหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถให้คำแนะนำแก่สมาชิกวิชาสหกิจชุมชน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ต้องมีการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารให้กับกำนันผู้ใหญ่บ้าน
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของวิชาสหกิจชุมชน

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กระตุ้นให้คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน มีการทบทวนและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบปัญหาและสามารถแก้ไขได้ตรงประเด็น เป็นการเสริมสร้างการบริหารจัดการ โดยการสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง

3) สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ พัฒนาหลักสูตรพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ที่สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพปัญหาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

- การสร้างสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกโดยสื่อออนไลน์
- การสร้างแบรนด์สินค้า พัฒนาบรรจุภัณฑ์
- กลยุทธ์การสร้างช่องทางการจำหน่ายในยุค 4.0

4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ และที่ปรึกษาในการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ที่มีความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ สร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

5) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่มีกิจกรรมใกล้เคียงกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการใช้วัสดุ/อุปกรณ์ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับวิสาหกิจชุมชนในกระบวนการผลิต ในด้านการจัดหาและบริหารวัสดุ

6) สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ ผลิตสื่อที่มีความเหมาะสมกับช่วงอายุของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งเป็นสื่อที่เข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากในการนำไปใช้ประโยชน์

7) สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ ประสานงานหน่วยงานภาคี เพื่อร่วมประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น โดยการออกหน่วยบริการตามสถานที่ต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น จังหวัดเคลื่อนที่ อำเภอขยับเคลื่อนที่ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเป็นที่รู้จักของเกษตรกรในชุมชนมากขึ้น

8) สำนักงานเกษตรจังหวัด ใช้กลไกคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับจังหวัด ในการขับเคลื่อนการเข้าสู่แหล่งเงินทุนและการสนับสนุนตามศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรประสานหน่วยงานในพื้นที่เพื่อวางจำหน่ายสินค้าในร้านของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2) ควรบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาที่ทำการกลุ่มให้มีความพร้อมสำหรับการเป็นที่จำหน่ายสินค้า บูรณาการร่วมกับสาธารณสุข

จังหวัดในตรวจรับรองมาตรฐานแหล่งผลิตของวิสาหกิจชุมชนแปรรูป โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

3) *ควรบูรณาการกับหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์* เพื่อดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์เบื้องต้น เพื่อสร้างแนวคิดในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมไปถึงการสนับสนุนบรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำไปใช้งานได้ทันที เป็นการยกระดับและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์

4) *ควรประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการตลาด* เพื่อถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการตั้งราคาแบบมีส่วนลด การส่งเสริมการขาย เพื่อกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของลูกค้า

3.1.4 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) *ควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนศึกษาดูงานจากวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ* เพื่อให้สมาชิกเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ให้กับสมาชิกได้รับการพัฒนาในด้านการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการ และสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

2) *วิสาหกิจชุมชนควรมีแต่งตั้งคณะกรรมการ* เพื่อติดตามและการควบคุมการผลิตเพื่อลดความผิดพลาด และเพื่อให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจในการผลิตที่มีคุณภาพ และควบคุมคุณภาพการผลิต เพื่อลดปัญหาสินค้าไม่ได้คุณภาพ

3) *ควรมีการรับสมัครสมาชิกวิสาหกิจชุมชนรุ่นใหม่* เพื่อเข้ามาช่วยวิสาหกิจชุมชนในการสร้างตลาดออนไลน์ และการสร้างแบรนด์ เพื่อต่อยอดกิจการวิสาหกิจชุมชน



แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม



ภาพที่ 5.1 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรดำเนินการวิจัยในลักษณะเดียวกันโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดี เพื่อให้การวิจัยเรื่องนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบในการนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

3.2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับความรู้และบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่วิสาหกิจชุมชนให้เหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น

3.2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในประเด็นที่สมาชิกไม่ค่อยดำเนินการในเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรในดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

3.2.4 ควรศึกษาวิสาหกิจชุมชนเพื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับดี ระดับปานกลางและระดับปรับปรุง เพื่อได้แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในแต่ละระดับ

3.2.5 ควรศึกษาวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารงานเพื่อเปรียบเทียบระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่มีการบริหารงานด้วยคณะกรรมการศึกษาแตกต่างกัน เช่น ระดับปริญญาตรี และคณะกรรมการที่มีระดับการศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลแนวทางการบริหารงานวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

3.2.6 ควรศึกษาวิสาหกิจชุมชนโดยแบ่งตามประเภทการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่มีความเฉพาะและเหมาะสมกับสินค้าและผลิตภัณฑ์





บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). *คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ :
กรมส่งเสริมการเกษตร.
- _____. (2562). *คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ปี 2562*.
กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- _____. (2563). *คู่มือนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน*. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- _____. (2565). *แผนปฏิบัติการราชการกรมส่งเสริมการเกษตร ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)*.
กรุงเทพฯ : บริษัทนิวธรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด.
- คณิดา ไกรสันติ และรัสมนต์ คำศรี. (2559). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
สุชาวดี ตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา*. (รายงานการวิจัย) มหาวิทยาลัย
หาดใหญ่, สงขลา.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. (2541). *การจัดการด้านปัจจัยในการบริหารงาน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนา
พานิช.
- จินตนา กาญจนวิสุทธิ์. (2559). *เส้นทางวิสาหกิจชุมชน เพื่อการพัฒนาอาชีพและการพึ่งตนเอง*.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- จิตจิรา ไชยขวัญ. (2556). *ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสวี
จังหวัดชุมพร*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท. มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมธิราช, นนทบุรี.
- เจณีภา คงอ้อม. (2561). *การดำเนินงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนนทบุรี*. *วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคม มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 4 (1), 156-170.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. (2545). *วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก*.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บริษัทเอดิชั่นเพรส จำกัด.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2542). *ธุรกิจชุมชนเส้นทางที่เป็นไปได้*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ณัฐพันธ์ เจริญนนท์. (2551). *พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น*.
- ณัฐภาณี บัวดี และอดิเรก พันเขียว. (2562). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ในอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก*. *วารสาร
ศรีวนาลัยวิจัย*, 9 (1), 15-24.

- ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์. (2548). *เอกสารวิชาการเรื่องวิสาหกิจชุมชน*. สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1. ชัยนาท : กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ทิพย์มาลี มังคละสวัสดิ์. (2552). *ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิตราช, นนทบุรี.
- ที่ว่ากรอำเภอปลาปาก กระทรวงมหาดไทย. (2550). *หนังสือที่ระลึก เปิดที่ว่าการอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม 27 เมษายน 2550*. ชินต์ อาร์ต.
- นุชนาถ ทับครุฑ สุกพิชญาน์ บุญเกื้อ และอรอนงค์ อาภา. (2563). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 12 (1), 1-12.
- บุญธรรม จิตต์นันต์. (2540). *ส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปิยะดา พิศาลบุตร. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิตราช*. 8 (1), 105-120.
- ปัทมา สารสุข. (2561). แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนนทบุรี. *รายงานการประชุม Graduate School Conference*. 1 (1), 590-599.
- ประภวิษณ์ พันธ์ทรัพย์สุข, พชณี แสนไชย, อารยา วาตะ, วิสิทธิ์ โพธิวัฒน์, และสุปราณี ศิริสวัสดิ์ชัย. (2563). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของสถาบันอุดมศึกษาผ่านการบริการวิชาการ กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปอาหารทะเลบ้านกระเช้าขาว*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพฯ
- ประสิทธิ์ศักดิ์ ศิริจารุภัทร และ ไพฑูรย์ พิมดี. (2550). *ความรู้และเจตคติต่อระบบประกันสังคมของนักศึกษาปริญญาตรี*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ
- ปาริฉัตร ตั้งพันธ์ประเสริฐ. (2550). *ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การกับผลการปฏิบัติงาน ของพนักงาน : กรณีศึกษาพนักงานของบริษัทเชิรสุรัตน์ จ จำกัด*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.

- พัฒนไพไล วุฒิสาวงค์. (2550). *ความต้องการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอห้วยชัย จังหวัดกาฬสินธุ์*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิวราช, นนทบุรี.
- พลสวัสดิ์ นาทองคำ. (2556). *รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ภาณุมาศ หม่อมลทิน. (2550). *ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิวราช, นนทบุรี.
- กุตรา อาแล, วัชร ขาวสังข์, ฟารีดา เอ็ดลาฮี, สุกมาศ รัตนพิพัฒน์, มุฮัมมัดสุตนี เบญจสม, เบญญาดา เหล่าชนถาวร และมูฮำหมัดตามิชี จะลาเป. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านตำบลนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ.2562. วันที่ 30 มีนาคม 2562 ณ วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา*.
- มินระดา โครศรีวงศ์. (2559). *การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม ตำบลมะบัว อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด*. (รายงานศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เขาวเรศ ทิฐุธรรม. (2550). *สถานภาพและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิวราช, นนทบุรี.
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). *รายงานการประเมินศักยภาพ (ปรับปรุง ปี 2555) จังหวัดนครพนม อำเภอปลาปาก*. สืบค้นจาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/index_tree.php?section=3
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2565). *รายงานข้อมูลการจดทะเบียน จังหวัดนครพนม อำเภอปลาปาก*. สืบค้นจาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/index_tree.php?section=1
- รัชดา ภัคศิษฐ์. (2563). *การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 6 (1), 118 - 130.

- เริงจิตร พรหมสถิต. (2549). *ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมชिरาช, นนทบุรี.
- วารภรณ์ อ่อนคา, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, วรฉัตร วิวิรรณ และสุริยา ปัญญจิตร. (2564). ศักยภาพในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษากลุ่มอาชีพการทอเสื่อกกแม่บ้าน ตะวันสีทอง บ้านท่าเสียว ตำบลสะอาด อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7 (6), 255-270.
- วัฒน์จิรัชย์ เวชชนิพนาท, พิระนันท์ คำบอนพิทักษ์, กมลทิพย์ ชูประทีป, คมกริช สนิทชน, อนุศักดิ์ รัตนกนกกาญจน์ และสิริขวัญ บุญจันทร์. (2564). แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 40 (3), 93 – 102.
- วิชิต นันทสุวรรณ. (2544). “แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน” *เอกสารวิสาหกิจชุมชน แผนแม่บทแนวคิดแนวทางตัวอย่างร่างพระราชบัญญัติ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไท.
- วิภา ปักกาสาตัง. (2552). *ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชिरาช, นนทบุรี.
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2550). *หลักการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วิจิตรหัตถกร.
- วิมลสิริ กุ๊กขุนทด และณัฐชนน มาพิจารณ์. (2563). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตและพัฒนาการแปรรูปกล้วยตำบลระหาน อำเภอ บึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร. *รายงานการประชุมวิชาการการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ครั้งที่ 19 “นวัตกรรมการพัฒนาสู่ความยั่งยืน”* ระหว่างวันที่ 27 – 30 มกราคม 2563 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง.
- ศศิณะ โกไศยกานนท์. (2562). การพัฒนาแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้แทนวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสระแก้ว. *วารสารการอาชีพและเทคนิคศึกษา*. 9 (17), 1-9.
- สุรพันธ์ ฉันทแดนสุวรรณ. (2550). *หลักการบริหารธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : บริษัทจุดทอง.
- สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2551). *การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)*. สืบค้นจาก http://mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=656&articlegroup_id=146.2551.

- สุดารัตน์ แซ่มเงิน. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนไวน์ศรีชุมแสง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*. 35 (3), 127-136.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *ฐานคิด: จากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.
- _____. (2552). *คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ, วิจิต นันทสุวรรณ และจำนงค์แรกพินิจ. (2544). *วิสาหกิจชุมชน: แผนแม่บทแนวคิด แนวทาง ตัวอย่าง ร่างพระราชบัญญัติ*. กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญาไทย.
- สำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก. (2564). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ พ.ศ. 2561 – 2565 (ฉบับทบทวนปี 2564)*. สำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2555). *คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2564). *รายงานผลการดำเนินงานของนายกรัฐมนตรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- อมรรัตน์ สามหาดไทย. (2550). *ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, นนทบุรี.
- อาทิตยา จันทิตย์. (2560). *แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, นนทบุรี.
- อารยา องค์กรเยี่ยม และพงศ์ธรา วิจิตเวชไพศาล. (2561). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย. *วารสารวิสิญ์สาร*. 44 (1), 36-42.



ภาคผนวก

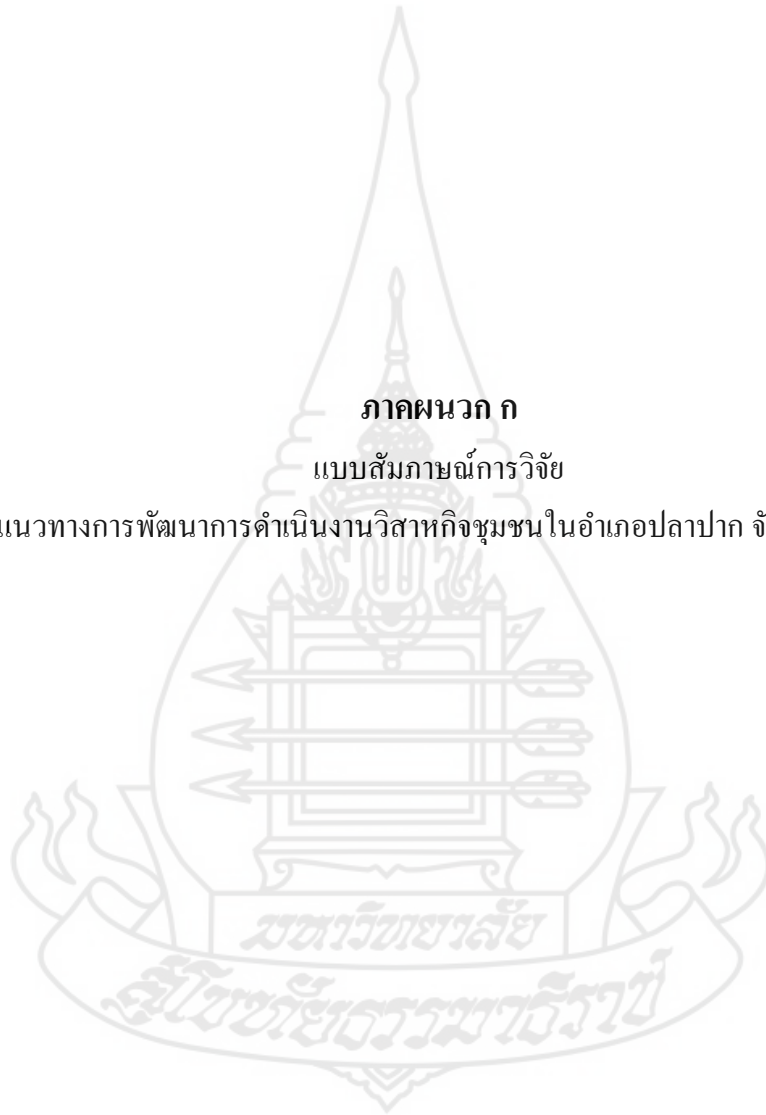
มหาวิทยาลัย

สกลนคร

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม



แบบสัมภาษณ์เลขที่

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย**เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก
จังหวัดนครพนม****คำชี้แจง :**

1. แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรปริญญาโท หลักสูตร
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร วิชาเอกส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชา
เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการ
ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม คำตอบในการสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้
เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่นำมาเปิดเผยเป็นรายบุคคล และจะไม่มีผลกระทบต่อ
ท่านแต่อย่างใด
2. ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้
กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน ข้อมูลที่ได้จากท่านจะเป็น
ประโยชน์อย่างยิ่งต่อส่วนรวม
3. แบบสัมภาษณ์เกษตรกรแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
 - ตอนที่ 2 การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
 - ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
 - ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมชื่อตามความเป็นจริงลงในช่องว่างที่กำหนด ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล

ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ () 1) ชาย () 2) หญิง
2. อายุปี (หากเกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา
 - () 1) ต่ำกว่าประถมศึกษา () 2) ประถมศึกษา
 - () 3) มัธยมศึกษาตอนต้น () 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 - () 5) อนุปริญญา/ปวส. () 6) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 - () 7) สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม

1. การดำรงตำแหน่งทางสังคม
 - () 1) ไม่มีตำแหน่ง
 - () 2) มีตำแหน่ง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1) กำนัน () 2) ผู้ใหญ่บ้าน () 3) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
 - () 4) สมาชิก อบต. () 5) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)
 - () 6) ประมงอาสา () 7) อาสาปศุสัตว์ () 8) หมอдинอาสา
 - () 9) ครูบัญชีอาสา () 10) อสม. () 11) สมาชิกกลุ่มสตรี
 - () 12) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
2. ตำแหน่งในกลุ่ม
 - () 1) ประธาน () 2) รองประธาน () 3) เลขานุการ
 - () 4) เภรัญญิก () 5) ประชาสัมพันธ์ () 6) สมาชิก
3. เหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1) ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน () 2) ต้องการพัฒนารูปร่างของตัวเอง
 - () 3) ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ () 4) ต้องการหารายได้เสริม
 - () 5) ได้รับการชักชวนของผู้นำ () 6) ต้องการกู้เงินจากกลุ่ม
 - () 7) ต้องการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของสมาชิก () 8) เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน
 - () 9) สาเหตุอื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)

ตอนที่ 1 (ต่อ)

5. ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม ครั้งต่อปี

6. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : โปรดระบุระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ตามประเด็นต่อไปนี้ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องของระดับการได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ตามความคิดของท่าน โดยแยกเป็น 5 ระดับ

(ระดับ 1 = น้อยที่สุด, ระดับ 2 = น้อย, ระดับ 3 = ปานกลาง, ระดับ 4 = มาก, และระดับ 5 = มากที่สุด)

แหล่งเรียนรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน				
	1	2	3	4	5
6.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล					
1) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำท้องถิ่น					
2) อาสาสมัครเกษตร (อกม.)					
3) ปราชญ์ชาวบ้าน					
4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
5) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่น					
6)ญาติ/เพื่อนบ้าน					
6.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อกลุ่ม					
1) การประชุม					
2) การอบรม/สัมมนา					
3) การเสวนา/จัดเวที					
4) การเยี่ยมชม					
5) การศึกษาดูงาน					
6.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน					
1) หอกระจายข่าว					
2) วิทยุกระจายเสียง					
3) โทรทัศน์					

6. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ต่อ)

ประเด็นแหล่งเรียนรู้	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน				
	1	2	3	4	5
6.4 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์					
1) แผ่นพับ					
2) วารสาร					
3) ไปสเตอร์					
4) เอกสารเผยแพร่					
6.5 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์					
1) ไลน์ (Line)					
2) เฟซบุ๊ก (Facebook)					
3) ยูทูบ (YouTube)					

ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

1. ผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่ม

- () 1) อาหาร เครื่องดื่ม () 2) ทอผ้า เครื่องแต่งกาย
 () 3) การผลิตพืช สัตว์ ปัจจัยการผลิต () 4) สมุนไพร
 () 5) บริการ / ออมทรัพย์ () 6) อื่น ๆ

2. การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1) ที่ทำการกลุ่ม () 2) งานแสดงสินค้าของจังหวัด
 () 3) ส่งขายร้านค้าปลีก () 4) พ่อค้าคนกลางมารับ
 () 5) ตลาดออนไลน์ () 6) ตลาดในท้องถิ่น
 () 7) อื่น ๆ

3. รายได้จาก การเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน

3.1 ค่าแรงงาน

- () 1) ไม่มี
 () 2) มีค่าแรงงาน.....บาท/วัน

3.2 เงินปันผล

- () 1) ไม่มี
- () 2) มีเงินปันผล.....บาท/ปี

3.3 รายได้อื่น ๆ

- () 1) ไม่มี
- () 2) มีรายได้อื่น ๆ (ระบุ).....จำนวน.....บาท/ปี

4. แหล่งเงินทุนในกลุ่ม (เลือกตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1) การระดมทุนจากสมาชิก
- () 2) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ
- () 3) การกู้ยืมเงิน
- () 4) กองทุนบทยกยติ
- () 5) อ.ก.ส.
- () 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของท่าน

ข้อ	ประเด็น	การดำเนินงาน	
		ไม่มีการดำเนินงาน	มีการดำเนินงาน
ด้านการบริหารจัดการ			
1.	การบริหารคณะกรรมการ/สมาชิก		
1.1	มีการกำหนดโครงสร้าง/บทบาท/หน้าที่ของคณะกรรมการ		
1.2	มีการคัดเลือกคณะกรรมการด้วยความโปร่งใส กำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง		
1.3	มีการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการ / สมาชิกอย่างต่อเนื่อง		
1.4	มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมัครสมาชิก		
1.5	มีการสร้างขวัญ กำลังใจ/ ความพึงพอใจ/ แรงจูงใจให้แก่สมาชิก		

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	การดำเนินงาน	
		ไม่มีการดำเนินงาน	มีการดำเนินงาน
2.	การบริหารจัดการโดยการสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง		
2.1	มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน		
2.2	มีการกำหนดเป้าหมายและปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน		
2.3	ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงาน		
2.4	มีการติดตาม ทบทวนและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน		
2.5	มีการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน		
3.	การสร้างเครือข่าย		
3.1	มีการแสวงหาความรู้ใหม่ นวัตกรรมและการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น		
3.2	มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชน		
3.3	มีการสร้างเครือข่ายระหว่างวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่		
3.4	มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก/บุคคลภายนอก		
3.5	มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ		
4.	การจัดหาและบริหารวัสดุ		
4.1	มีการจัดหาและบริหารวัสดุอย่างโปร่งใส		
4.2	มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิตสินค้า		
4.3	มีการทบทวนและฝึกทักษะการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า		
4.4	มีการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาใช้ในการผลิตสินค้า		
4.5	มีการพัฒนาวัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิตร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ		

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	การดำเนินงาน	
		ไม่มีการดำเนินงาน	มีการดำเนินงาน
ด้านการผลิต			
1.	กระบวนการผลิต		
1.1	มีสถานที่ทำการกลุ่มและแหล่งผลิตมีความเหมาะสม		
1.2	มีการวิเคราะห์ต้นทุน และปริมาณของวัตถุดิบการผลิต		
1.3	มีการวิเคราะห์คุณภาพของวัตถุดิบ และควบคุมคุณภาพการผลิต		
1.4	มีการจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ		
1.5	มีการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการผลิตและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม		
2.	การจัดการผลผลิต		
2.1	มีการพัฒนาวิธีการผลิตสินค้า/ บริการ		
2.2	มีการพัฒนาสินค้าที่หลากหลาย เพิ่มเติมจากเดิม		
2.3	มีการออกแบบการบรรจุภัณฑ์/ รูปแบบการบริการ		
2.4	มีการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย/ การนำเสนอการบริการ		
2.5	มีการรับรองมาตรฐานสินค้า/ บริการ		
3.	การติดตามและควบคุมการผลิต		
3.1	มีการติดตามและตรวจสอบกระบวนการผลิตอย่างสม่ำเสมอ		
3.2	มีการควบคุมกระบวนการผลิตลดความผิดพลาด		
3.3	มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อลดระยะเวลาให้เร็วขึ้น		
3.4	มีการพัฒนาระบบงานอย่างต่อเนื่อง		
3.5	มีการใช้วัตถุดิบในกระบวนการผลิตให้เกิดความคุ้มค่า		

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	การดำเนินงาน	
		ไม่มีการดำเนินงาน	มีการดำเนินงาน
3.	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย		
3.1	มีหน้าร้านเพื่อจำหน่ายสินค้า		
3.2	มีช่องทางการจำหน่ายแบบออนไลน์ อย่าง Social Media		
3.3	มีการออกบูธแสดงสินค้าร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ		
3.4	มีการพัฒนาคุณภาพและช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์		
3.5	มีคนให้บริการเมื่อลูกค้าสอบถามข้อมูลในการจัดจำหน่าย		
4.	ด้านการส่งเสริมการตลาด		
4.1	มีการโฆษณา/ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ		
4.2	มีการลด แลก แจก แถม		
4.3	มีการส่งเสริมการบริโภคสินค้า/ ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน		
4.4	มีการเปิดโอกาสให้แหล่งผลิตเป็นที่ศึกษาดูงาน		
4.5	มีการติดตามความพึงพอใจของลูกค้าหลังการขาย		
ด้านการเงิน			
1	มีการระดมหุ้นสมาชิกเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน		
2	มีการเปิดเผยข้อมูลการเงินแก่สมาชิก		
3	มีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก		
4	มีการจัดทำระบบบัญชีรับจ่าย เป็นปัจจุบัน และตรวจสอบได้		
5	มีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ		

ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับปัญหา
เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของท่านมากที่สุด

ข้อ	ประเด็น	ระดับปัญหา				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
ด้านการบริหารจัดการ						
1	ไม่มีการบริหารจัดการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการ					
2	ไม่มีแผนการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน					
3	ผู้นำ/คณะกรรมการไม่เป็นที่ยอมรับของสมาชิก					
4	ไม่มีการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการ / สมาชิกอย่างต่อเนื่อง					
5	ไม่มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่					
6	ไม่มีกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน					
7	ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ					
8	ไม่มีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน					
9	ไม่มีการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน					
10	ไม่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี					
11	ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น					
12	ไม่มีการจัดการรวมกลุ่มปฏิบัติงานและด้านแรงงาน					
13	ไม่มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่สมาชิก					
14	ไม่มีสวัสดิการ และการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่สมาชิก					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	ระดับปัญหา				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
ด้านการผลิต						
1	สถานที่ผลิตสินค้าไม่เหมาะสม					
2	ไม่มีการพัฒนาความรู้ด้านการผลิตให้กับสมาชิก					
3	ไม่มีการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต / ปริมาณของวัตถุดิบ					
4	ขาดแคลนวัตถุดิบการผลิตสินค้าในชุมชน					
5	ไม่มีการจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ					
6	ขาดการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการผลิต					
7	ไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิต					
8	ไม่มีการพัฒนากระบวนการผลิตสินค้า					
9	ไม่มีการพัฒนาวิธีการผลิตสินค้า / บรรจุภัณฑ์					
10	ไม่มีการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย					
11	ขาดการรับรองมาตรฐานสินค้า/ บริการ					
ด้านการตลาด						
1	ไม่มีการวิเคราะห์ความต้องการของตลาด/ลูกค้า					
2	ไม่มีการสร้างแบรนด์สินค้า					
3	ไม่มีการติดตามข้อมูล/ ความต้องการของลูกค้า					
4	ไม่มีการกำหนดราคาโดยคำนึงถึงต้นทุน					
5	ไม่มีการเพิ่มช่องทางการชำระสินค้า					
6	ไม่มีการพัฒนาเพิ่มช่องทางหรือวิธีการจำหน่ายสินค้า					
7	ไม่มีการขายสินค้าในรูปแบบออนไลน์					
8	ไม่มีการออกบูธแสดงสินค้าประชาสัมพันธ์/จำหน่าย					
9	ไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาด					
10	ไม่มีการโฆษณา/ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	ระดับปัญหา				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
11	ไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่าย และลูกค้าเป้าหมาย					
12	ไม่มีแหล่งจำหน่ายและตลาดที่แน่นอน					
ด้านการเงิน						
1	ไม่มีการระดมทุนจากสมาชิก เช่น หุ้่น การออมทรัพย์					
2	ไม่มีการบริหารทรัพย์สินของวิสาหกิจชุมชน					
3	ไม่มีการจัดการเงินทุนหมุนเวียน					
4	ไม่มีการจัดการด้านระบบบัญชี รายรับ-รายจ่าย ที่เป็นปัจจุบัน และตรวจสอบได้					
5	ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก					
6	ไม่มีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก					
7	ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนสนับสนุนและเงินกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนภายนอก					
8	ไม่มีสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานของรัฐ					

ท่านมีปัญหาคืออะไรในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก เพิ่มเติมอย่างไร (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความต้องการ
ในเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของท่านมากที่สุด

ข้อ	ประเด็นการพัฒนา	ระดับความต้องการ				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
ด้านการบริหารจัดการ						
1	การค้นหาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนและประเมิน สถานการณ์					
2	การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้นำและ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน					
3	การจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน					
4	การจัดการความรู้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน					
5	ส่งเสริมการเรียนรู้จากภายนอก ศึกษาดูงาน					
6	การเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์					
7	การพัฒนาความรู้ นวัตกรรม และการต่อยอดภูมิปัญญา ท้องถิ่น ผู้สมาชิกคนรุ่นใหม่					
8	พัฒนาระบบข้อมูลวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย เพื่อสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสาร					
9	การสนับสนุนเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทันสมัยใช้ใน การผลิต					
10	เจ้าหน้าที่สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนตามแผนพัฒนา ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน					
11	เจ้าหน้าที่เป็นแกนกลางเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการ ทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคี					

ตอนที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นการพัฒนา	ระดับความต้องการ				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
ด้านการผลิต						
1	การพัฒนาแหล่งผลิตให้ได้มาตรฐาน					
2	การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในกระบวนการผลิต					
3	การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิต					
4	การพัฒนาการควบคุมคุณภาพการผลิต					
5	การพัฒนาเทคนิควิธีการและฝึกปฏิบัติการผลิตที่มีคุณภาพ					
6	การพัฒนาการผลิตเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน					
7	การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม น่าสนใจ					
8	พัฒนาระบบการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย					
ด้านการตลาด						
1	การพัฒนาแผนการตลาดเพื่อมีเป้าหมายที่ชัดเจน					
2	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย					
3	การกำหนดราคาเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มลูกค้า					
4	การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าและบริการได้โดยสะดวก					
5	การพัฒนาช่องทางติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค					
6	การพัฒนาการประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านสื่อต่าง ๆ					
7	การพัฒนาการส่งเสริมการขายเพื่อสร้างการซื้อซ้ำจากลูกค้า					
8	พัฒนาเครือข่ายด้านการตลาดเพื่อเพิ่มโอกาสในการขาย					
9	พัฒนาช่องทางการชำระสินค้าให้สะดวก					
10	พัฒนาการตลาดออนไลน์					

ตอนที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นการพัฒนา	ระดับความต้องการ				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
ด้านการเงิน						
1	การให้ความรู้ในการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน					
2	การพัฒนาด้านบริหารจัดการเชิงธุรกิจให้กับคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน					
3	การพัฒนาความรู้ด้านระบบบัญชี การเงิน					
4	การสนับสนุนแหล่งเงินทุน การกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนภายนอก					
5	การช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการด้านแหล่งเงินทุน					

1) ท่านมีข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม เพิ่มเติมอย่างไรบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ข้อมูล ขอขอบคุณ ณ โอกาสนี้



ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

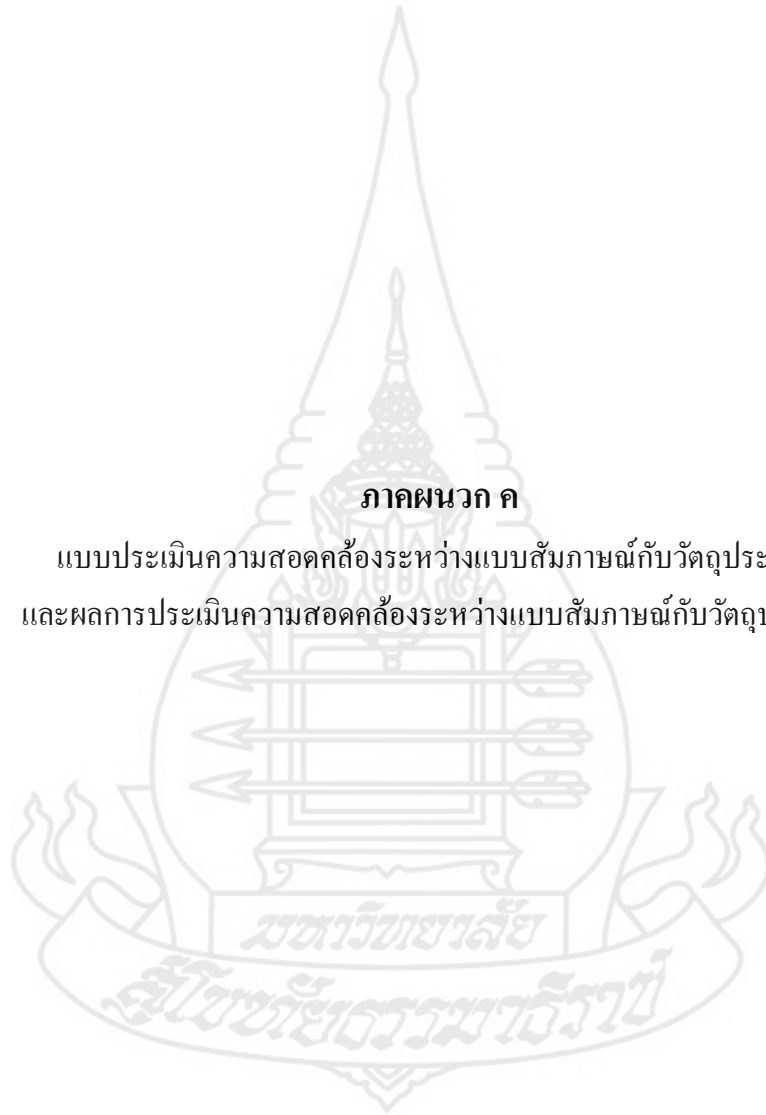
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

- | | |
|----------------------|-------------------------------------------------------------------|
| 1. นายวีรพงศ์ วรรณลา | หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร
สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม |
| 2. นายพนัธ์ สมแพง | เกษตรอำเภอปลาปาก
สำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก จังหวัด
นครพนม |
| 3. นายธวัช ภัคดี | พัฒนาการอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม |



ภาคผนวก ค

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์
และผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์



ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล				
1. เพศ				
1) ชาย				
2) หญิง				
2. อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)				
3. ระดับการศึกษา				
1) ต่ำกว่าประถมศึกษา				
2) ประถมศึกษา				
3) มัธยมศึกษาตอนต้น				
4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.				
5) อนุปริญญา/ปวส.				
6) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า				
7) สูงกว่าปริญญาตรี				
ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม				
1. การดำรงตำแหน่งทางสังคม				
1) ไม่มีตำแหน่ง				
2) มีตำแหน่ง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
1) กำนัน				
2) ผู้ใหญ่บ้าน				
3) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน				
4) สมาชิก อบต.				
5) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)				

หมายเหตุ นำเสนอตัวอย่างแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์เฉพาะหน้าแรก สำหรับรายละเอียดที่เหลือจะนำเสนอพร้อมกับผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา แล้วนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) แสดงดังตารางภาคผนวกที่ 1

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการประเมินแบบสัมภาษณ์

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล						
1. เพศ						
1) ชาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) หญิง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ระดับการศึกษา						
1) ต่ำกว่าประถมศึกษา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) ประถมศึกษา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3) มัธยมศึกษาตอนต้น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5) อนุปริญญา/ปวส.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

7) สูงกว่าปริญญาตรี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
---------------------	----	----	----	---	-----	--------

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม						
1. การดำรงตำแหน่งทางสังคม	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
1) ไม่มีตำแหน่ง	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
2) มีตำแหน่ง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
1) กำนัน	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
2) ผู้ใหญ่บ้าน	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
3) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
4) สมาชิก อบต.	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
5) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
6) ประมงอาสา	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
7) อาสาปศุสัตว์	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
8) หมอดินอาสา	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
9) ครัวบุญชีอาสา	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
10) อสม.	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
11) สมาชิกกลุ่มสตรี	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
12) อื่น ๆ โปรดระบุ.....	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
2. ตำแหน่งในกลุ่ม						
1) ประธาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) รองประธาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

3) เลขานุการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4) เหนือญิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
5) ประชาสัมพันธ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6) สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. เหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1) ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) ต้องการพัฒนาความรู้ของตัวเอง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3) ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4) ต้องการหารายได้เสริม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5) ได้รับการชักชวนของผู้นำ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6) ต้องการกู้เงินจากกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7) ต้องการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของ สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8) เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
9) สาเหตุอื่น ๆ (โปรดระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม.....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม ครั้ง ต่อปี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
6. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) อาสาสมัครเกษตร (อกม.)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3) ปราชญ์ชาวบ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6) ญาติ/เพื่อนบ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1) การประชุม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) การอบรม/สัมมนา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3) การเสวนา/จัดเวที	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4) การเยี่ยมชม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5) การศึกษาดูงาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1) หอกระจายข่าว	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) วิทยุกระจายเสียง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3) โทรทัศน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
6.4 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1) แผ่นพับ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) วารสาร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3) โปสเตอร์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4) เอกสารเผยแพร่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6.5 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1) ไลน์ (Line)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) เฟซบุ๊ก (Facebook)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3) ยูทูป (YouTube)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ						
1. ผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1) อาหาร เครื่องดื่ม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) ทอผ้า เครื่องแต่งกาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3) การผลิตพืช สัตว์ ปัจจัยการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4) สมุนไพร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5) บริการ / ออมทรัพย์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6) อื่น ๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม						
1) ที่ทำการกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) งานแสดงสินค้าของจังหวัด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3) ส่งขายร้านค้าปลีก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
4) พ่อค้าคนกลางมารับ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5) ตลาดออนไลน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6) ตลาดในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7) อื่น ๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. รายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน						
1) ค่าแรง ไม่มี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
มี ค่าแรงงาน.....บาท/วัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) เงินปันผล ไม่มี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
มี เงินปันผล.....บาท/ปี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3) รายได้อื่นๆ ไม่มี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
มี รายได้อื่นๆ (ระบุ)..... จำนวน.....บาท/ปี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. แหล่งเงินทุนในกลุ่ม						
1) การระดมทุนจากสมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3) การกู้ยืมเงิน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4) กองทุนบทบาทสตรี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5) ช.ก.ส.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
--------------------------	----	----	----	---	-----	--------

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน						
ด้านการบริหารจัดการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. การบริหารคณะกรรมการ/สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.1 มีการกำหนดโครงสร้าง/บทบาท/ หน้าที่ของคณะกรรมการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 มีการคัดเลือกคณะกรรมการด้วย ความโปร่งใส กำหนดวาระการดำรง ตำแหน่ง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.3 มีการพัฒนาความรู้ของ คณะกรรมการ / สมาชิกอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.4 มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับ สมัครสมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.5 มีการสร้างขวัญ กำลังใจ/ ความพึง พอใจ/ แรงจูงใจให้แก่สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การบริหารจัดการโดยการสร้างองค์กร ให้เข้มแข็ง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.1 มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ ร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 มีการกำหนดเป้าหมายและปฏิบัติตาม แผนการดำเนินงาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
2.3 ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนการดำเนินงาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 มีการติดตาม ทบทวนและปรับปรุง แผนการดำเนินงาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.5 มีการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจ ชุมชนร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การสร้างเครือข่าย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.1 มีการแสวงหาความรู้ใหม่ นวัตกรรม และการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ ความรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.3 มีการสร้างเครือข่ายระหว่างวิสาหกิจ ชุมชนในพื้นที่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.4 มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร แก่สมาชิก/บุคคลภายนอก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.5 มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การจัดหาและบริหารวัสดุ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.1 มีการจัดหาและบริหารวัสดุอย่าง โปร่งใส	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.2 มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวัสดุ/ อุปกรณ์ในการผลิตสินค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
4.3 มีการทบทวนและฝึกทักษะการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.4 มีการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาใช้ในการผลิตสินค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.5 มีการพัฒนาวัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิตร่วมกับหน่วยงานภาคี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ด้านการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. กระบวนการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.1 มีสถานที่ทำการกลุ่มและแหล่งผลิตมีความเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 มีการวิเคราะห์ต้นทุน และปริมาณของวัตถุดิบการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.3 มีการวิเคราะห์คุณภาพของวัตถุดิบ และควบคุมคุณภาพการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.4 มีการจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.5 มีการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการผลิตและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
2. การจัดการผลผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.1 มีการพัฒนาวิธีการผลิตสินค้า/ บริการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 มีการพัฒนาสินค้าที่หลากหลาย เพิ่มเติมจากเดิม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 มีการออกแบบการบรรจุภัณฑ์/ รูปแบบการบริการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 มีการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย/ การนำเสนอการบริการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.5 มีการรับรองมาตรฐานสินค้า/ บริการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การติดตามและควบคุมการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.1 มีการติดตามและตรวจสอบ กระบวนการผลิตอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 มีการควบคุมกระบวนการผลิตลด ความผิดพลาด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.3 มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อ ลดระยะเวลาให้เร็วขึ้น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.4 มีการพัฒนาระบบงานอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.5 มีการใช้วัตถุดิบในกระบวนการผลิต ให้เกิดความคุ้มค่า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ด้านการตลาด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. ด้านผลิตภัณฑ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.1 มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของตลาด/กลุ่มเป้าหมาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามและน่าสนใจ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.3 มีการสร้างแบรนด์สินค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.4 มีการรับประกันสินค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.5 มีการติดตามข้อมูล/ ความต้องการของลูกค้า / ตลาด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ด้านราคา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.1 มีการกำหนดราคาสินค้าโดยเปรียบเทียบกับคู่แข่ง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 มีการกำหนดราคาสินค้าตามต้นทุน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 มีการตั้งราคาตามความต้องการของลูกค้า	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
2.4 มีการพัฒนาช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.5 มีการตั้งราคาแบบมีส่วนลด	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.1 มีหน้าร้านเพื่อจำหน่ายสินค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 มีช่องทางการจำหน่ายแบบออนไลน์ อย่าง Social Media	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.3 มีการออกบูธแสดงสินค้าร่วมกับ หน่วยงานต่าง ๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.4 มีการพัฒนาคุณภาพและช่องทางการ จำหน่ายผลิตภัณฑ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.5 มีคนให้บริการเมื่อลูกค้าสอบถาม ข้อมูลในการจัดจำหน่าย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.1 มีการโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ทางสื่อ ต่างๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.2 มีการลด แลก แจก แถม	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
4.3 มีการส่งเสริมการบริโภคสินค้า/ ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.4 มีการเปิดโอกาสให้แหล่งผลิตเป็นที่ ศึกษาดูงาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.5 มีการติดตามความพึงพอใจของลูกค้า หลังการขาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ด้านการเงิน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. มีการระดมหุ้นสมาชิกเพื่อเป็นทุน หมุนเวียน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. มีการบริหารทรัพย์สินของวิสาหกิจ ชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. มีการเปิดเผยข้อมูลการเงินแก่สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. มีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. มีการจัดทำระบบบัญชีรับจ่าย เป็น ปัจจุบัน และตรวจสอบได้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. มีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการ ช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก						
ด้านการบริหารจัดการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. ไม่มีการบริหารจัดการกำหนดโครงสร้าง คณะกรรมการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ไม่มีแผนการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ผู้นำ/คณะกรรมการไม่เป็นที่ยอมรับของ สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ไม่มีการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการ / สมาชิกอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. ไม่มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. ไม่มีกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
7.ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8.ไม่มีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
9.ไม่มีการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
10.ไม่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
11.ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
12.ไม่มีการจัดการรวมกลุ่มปฏิบัติงานและด้านแรงงาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
13.ไม่มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
14.ไม่มีสวัสดิการ และการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ด้านการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.สถานที่ผลิตสินค้าไม่เหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.ไม่มีการพัฒนาความรู้ด้านการผลิตให้กับสมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.ไม่มีการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต / ปริมาณของวัตถุดิบ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.ขาดแคลนวัตถุดิบการผลิตสินค้าในชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5.ไม่มีการจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
6.ขาดการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.ไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8.ไม่มีการพัฒนากระบวนการผลิตสินค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
9.ไม่มีการพัฒนาวิธีการผลิตสินค้า / บรรจุภัณฑ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
10.ไม่มีการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
11.ขาดการรับรองมาตรฐานสินค้า/ บริการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ด้านการตลาด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.ไม่มีการวิเคราะห์ความต้องการของตลาด/ลูกค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.ไม่มีการสร้างแบรนด์สินค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.ไม่มีการติดตามข้อมูล/ ความต้องการของลูกค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.ไม่มีการกำหนดราคาโดยคำนึงถึงต้นทุน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5.ไม่มีการเพิ่มช่องทางการชำระสินค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6.ไม่มีการพัฒนาเพิ่มช่องทางหรือวิธีการจำหน่ายสินค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.ไม่มีการขายสินค้าในรูปแบบออนไลน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8.ไม่มีการออกบูธแสดงสินค้า ประชาสัมพันธ์/จำหน่าย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
9.ไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
10. ไม่มีการโฆษณา/ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
11. ไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่าย และลูกค้าเป้าหมาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
12. ไม่มีแหล่งจำหน่ายและตลาดที่แน่นอน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ด้านการเงิน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. ไม่มีการระดมทุนจากสมาชิก เช่น หุ้้นการออมทรัพย์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ไม่มีการบริหารทรัพย์สินของวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ไม่มีการจัดการเงินทุนหมุนเวียน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ไม่มีการจัดการด้านระบบบัญชี รายรับ-รายจ่าย ที่เป็นปัจจุบัน และตรวจสอบได้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. ไม่มีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนสนับสนุน และเงินกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนภายนอก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8. ไม่มีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานของรัฐ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน						
ด้านการบริหารจัดการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.การค้นหาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนและประเมินสถานการณ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.การจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.การจัดการความรู้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5.ส่งเสริมการเรียนรู้จากภายนอก ศึกษาดูงาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6.การเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.การพัฒนาความรู้ นวัตกรรม และการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สมาชิกคนรุ่นใหม่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8.การพัฒนาระบบข้อมูลวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพื่อสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสาร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
9.การสนับสนุนเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทันสมัยใช้ในการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
10.เจ้าหน้าที่สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนตามแผนพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
11. เจ้าหน้าที่เป็นแกนกลางเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ด้านการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. การพัฒนาแหล่งผลิตให้ได้มาตรฐาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในกระบวนการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การพัฒนาการควบคุมคุณภาพการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. การพัฒนาเทคนิควิธีการและฝึกปฏิบัติการผลิตที่มีคุณภาพ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. การพัฒนาการผลิตเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. การพัฒนา บรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม น่าสนใจ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8. การพัฒนาระบบการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ด้านการตลาด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. การพัฒนาแผนการตลาดเพื่อมีเป้าหมายที่ชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
3. การกำหนดราคาเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มลูกค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าและบริการได้โดยสะดวก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. การพัฒนาช่องทางติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. การพัฒนาการประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านสื่อต่าง ๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. การพัฒนาการส่งเสริมการขายเพื่อสร้างการซื้อซ้ำจากลูกค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8. การพัฒนาเครือข่ายด้านการตลาดเพื่อเพิ่มโอกาสในการขาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
9. การพัฒนาช่องทางการชำระสินค้าให้สะดวก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
10. การพัฒนาการตลาดออนไลน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ด้านการเงิน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. การให้ความรู้ในการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การพัฒนาด้านบริหารจัดการเชิงธุรกิจให้กับคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การพัฒนาความรู้ด้านระบบบัญชีการเงิน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
4. การสนับสนุนแหล่งเงินทุน การกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนภายนอก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. การช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการด้านแหล่งเงินทุน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้



ภาคผนวก ง

คำสั้ประสิทธิความเชื่อมั่นแบบสั้ภาษาณ์



ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม

6. การรับรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำท้องถิ่น	0.788
อาสาสมัครเกษตร (อกม.)	0.804
ปราชญ์ชาวบ้าน	0.808
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0.799
เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่น	0.795
ญาติ/เพื่อนบ้าน	0.796
การประชุม	0.790
การอบรม/สัมมนา	0.801
การเสวนา/จัดเวที	0.795
การเยี่ยมชม	0.807
การศึกษาดูงาน	0.814
หอกระจายข่าว	0.810
วิทยุกระจายเสียง	0.807
โทรทัศน์	0.800
แผ่นพับ	0.795
วารสาร	0.789
โปสเตอร์	0.799
เอกสารเผยแพร่	0.799
ไลน์ (Line)	0.790
เฟซบุ๊ก (Facebook)	0.797
ยูทูป (YouTube)	0.788
Cronbach's Alpha	0.807

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของ
สมาชิกวิสาหกิจชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ไม่มีการบริหารจัดการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการ	0.936
ไม่มีแผนการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	0.934
ผู้นำ/คณะกรรมการไม่เป็นที่ยอมรับของสมาชิก	0.934
ไม่มีการพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการ / สมาชิกอย่างต่อเนื่อง	0.934
ไม่มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	0.935
ไม่มีกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน	0.935
ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ	0.933
ไม่มีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	0.934
ไม่มีการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	0.934
ไม่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี	0.935
ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	0.936
ไม่มีการจัดการรวมกลุ่มปฏิบัติงานและดำเนินงาน	0.933
ไม่มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่สมาชิก	0.937
ไม่มีสวัสดิการ และการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่สมาชิก	0.936
สถานที่ผลิตสินค้าไม่เหมาะสม	0.932
ไม่มีการพัฒนาความรู้ด้านการผลิตให้กับสมาชิก	0.935
ไม่มีการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต / ปริมาณของวัตถุดิบ	0.937
ขาดแคลนวัตถุดิบการผลิตสินค้าในชุมชน	0.936
ไม่มีการจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ	0.935
ขาดการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการผลิต	0.930
ไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิต	0.934
ไม่มีการพัฒนากระบวนการผลิตสินค้า	0.933
ไม่มีการพัฒนาวิธีการผลิตสินค้า / บรรจุภัณฑ์	0.930
ไม่มีการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย	0.934

ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ขาดการรับรองมาตรฐานสินค้า/ บริการ	0.932
ไม่มีการวิเคราะห์ความต้องการของตลาด/ลูกค้า	0.934
ไม่มีการสร้างแบรนด์สินค้า	0.934
ไม่มีการติดตามข้อมูล/ ความต้องการของลูกค้า	0.934
ไม่มีการกำหนดราคาโดยคำนึงถึงต้นทุน	0.933
ไม่มีการเพิ่มช่องทางการชำระสินค้า	0.934
ไม่มีการพัฒนาเพิ่มช่องทางหรือวิธีการจำหน่ายสินค้า	0.934
ไม่มีการขายสินค้าในรูปแบบออนไลน์	0.933
ไม่มีการออกบูธแสดงสินค้าประชาสัมพันธ์/จำหน่าย	0.940
ไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาด	0.934
ไม่มีการโฆษณา/ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ	0.934
ไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่าย และลูกค้าเป้าหมาย	0.930
ไม่มีแหล่งจำหน่ายและตลาดที่แน่นอน	0.934
ไม่มีการระดมทุนจากสมาชิก เช่น หุ้น การออมทรัพย์	0.934
ไม่มีการบริหารทรัพย์สินของวิสาหกิจชุมชน	0.934
ไม่มีการจัดการเงินทุนหมุนเวียน	0.935
ไม่มีการจัดการด้านระบบบัญชี รายรับ-รายจ่าย ที่เป็นปัจจุบัน และตรวจสอบได้	0.932
ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก	0.932
ไม่มีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก	0.933
ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนสนับสนุนและเงินกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนภายนอก	0.936
ไม่มีสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานของรัฐ	0.933
Cronbach's Alpha	0.935

ตารางภาคผนวกที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน
ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
การค้นหาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนและประเมินสถานการณ์	0.866
การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	0.861
การจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	0.867
การจัดการความรู้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	0.874
ส่งเสริมการเรียนรู้จากภายนอก ศึกษาดูงาน	0.866
การเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์	0.865
การพัฒนาความรู้ นวัตกรรม และการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้สมาชิกคนรุ่นใหม่	0.879
การพัฒนาระบบข้อมูลวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพื่อสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสาร	0.871
การสนับสนุนเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทันสมัยใช้ในการผลิต	0.877
เจ้าหน้าที่สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนตามแผนพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	0.867
เจ้าหน้าที่เป็นแกนกลางเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคี	0.866
การพัฒนาแหล่งผลิตให้ได้มาตรฐาน	0.865
การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในกระบวนการผลิต	0.862
การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิต	0.863
การพัฒนาการควบคุมคุณภาพการผลิต	0.865
การพัฒนาเทคนิควิธีการและฝึกปฏิบัติการผลิตที่มีคุณภาพ	0.864
การพัฒนาการผลิตเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน	0.863
การพัฒนา บรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม น่าสนใจ	0.870
พัฒนาระบบการขนส่งสินค้าสู่แหล่งจำหน่าย	0.872
พัฒนาแผนการตลาดเพื่อมีเป้าหมายที่ชัดเจน	0.864
พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย	0.865
การกำหนดราคาเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มลูกค้า	0.874

ตารางภาคผนวกที่ 4 (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าและบริการได้โดยสะดวก	0.865
การพัฒนาช่องทางติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค	0.865
การพัฒนาการประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านสื่อต่าง ๆ	0.862
การพัฒนาการส่งเสริมการขายเพื่อสร้างการซื้อซ้ำจากลูกค้า	0.864
การพัฒนาเครือข่ายด้านการตลาดเพื่อเพิ่มโอกาสในการขาย	0.866
การพัฒนาช่องทางการชำระสินค้าให้สะดวก	0.867
การพัฒนาการตลาดออนไลน์	0.866
การให้ความรู้ในการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน	0.873
การพัฒนาการบริหารจัดการเชิงธุรกิจให้กับคณะกรรมการและสมาชิก วิสาหกิจชุมชน	0.864
การพัฒนาความรู้ด้านระบบบัญชี การเงิน	0.866
การสนับสนุนแหล่งเงินทุน การกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนภายนอก	0.871
การช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการด้านแหล่งเงินทุน	0.871
Cronbach's Alpha	0.871

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางนัยนา คนครอง
วัน เดือน ปีเกิด	12 มิถุนายน 2523
สถานที่เกิด	อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พืชศาสตร์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ. 2546
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ

